

Kaisa Karjalainen

YRITYSVASTUU MÄNTYNIEMEN IKIHONKA
OY:SSÄ

Opinnäytetyö
Tradenomi

2024

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Kaisa Karjalainen	Tradenomi (AMK)	18.11.2024
Opinnäytetyön nimi		
Yritysvastuu Mäntyniemen Ikihonka Oy:ssä		92 sivua 10 liitesivua
Toimeksiantaja		
Mäntyniemen Ikihonka Oy		
Ohjaaja		
Heli Kesämaa, Anne Lindeberg-Piiroinen		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön aihe on yritysvastuu pienyrityksessä. Opinnäytetyön toimeksiantaja on Mäntyniemen Ikihonka oy, joka suunnittelee uutta matkailullista palvelukonseptia, "Mäntyniemen Hovinpolkua". Palvelun kehittämisessä yritysvastuullinen toiminta on yhtenä osana liiketoimintastrategiaa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitkä tekijät ovat olennaisia Mäntyniemen Ikihonka oy:n yritysvastuun kehittämisessä. Alakysymykset ovat seuraavat: 1. Keitä/mitä ovat Mäntyniemen Ikihonka oy:n tärkeimmät sidosryhmät? Millaisia odotuksia ja/tai vaatimuksia yrityksen sidosryhmillä on yritysvastuusta? 2. Mitkä ovat yrityksen olennaisimmat tekijät yritysvastuussa? 3. Millaisia lakeja, yhteiskunnallisia säädöksiä, direktiivejä ja ohjeita on ohjaamassa yritysvastuuta?</p> <p>Tutkimusmenetelminä olivat käsitekartta sekä haastattelut. Yritysvastuun käsitekartta kuvaili sosiaalisen vastuun, ympäristövastuun, taloudellisen vastuun, yhteiskunnallisen vastuun, kulttuurisen vastuun sekä sidosryhmien välisiä yhteyksiä sekä alisteisuuksia. Henkilökunnan haastatteluiden avulla tutkittiin työntekijöiden näkemyksiä sosiaalisesta vastuusta sekä sitä, miten nimetyt asiat toteutuivat yrityksessä. Yrityksen merkityksellisiksi sidosryhmiksi nousivat henkilökunta, tulevat asiakkaat, Mäntyniemen kartanon maanomistajat, Museovirasto sekä Mäntyniemen tilan asukkaat. Yrityksen kannalta merkittävimmiksi olennaisuusiksi nousivat toimintaympäristön kulttuurihistorialliset arvot sekä kotirauha.</p> <p>Tämän tutkimuksen perusteella Mäntyniemen Ikihonka oy toteuttaa yritystoiminnassaan sosiaalista kestävyyttä, kun mittarina pidetään henkilökunnan palautetta. Yrityksen toiminnan vastuullisuutta ei voitu mitata suunnitteilla olevasta toiminnasta, mutta voitiin kuitenkin todentaa yrityksen johdon vahva tahtotila toimia eettisesti oikein. Tätä pidetään aiemman tutkimuksen valossa tärkeimpänä tekijänä siinä, että yritysvastuu tulee toteutumaan yrityksessä.</p>		
Asiasanat		
Yritysvastuu, pienyritys, sosiaalinen vastuu, kulttuurinen vastuu, taloudellinen vastuu, yrityskansalaisuus, ympäristövastuu		

Author	Degree	Time
Kaisa Karjalainen	Bachelor of Business Administration	2024
Thesis Title Sustainable tourism; Corporate Social Responsibility in Mäntyniemen Ikihonka Oy 92 pages 10 pages of appendices		
Commissioned by Mäntyniemen Ikihonka Oy		
Supervisor Heli Kesämaa, Anne Lindeberg-Piironen		
Abstract <p>The topic of this thesis was corporate responsibility in a small business. The commissioner of the thesis, Mäntyniemi Ikihonka oy, is designing a new tourist service concept, "Mäntyniemi vicarage pathway", with corporate responsibility being one part of the business strategy implicated. The research objective was to find out which factors were material in the development of the company's corporate responsibility. The underlying tasks were to find Mäntyniemen Ikihonka oy's most important stakeholders and what expectations and/or requirements have they got regarding corporate responsibility? Secondly, what are the company's most important materiality and double materiality issues in regard to corporate responsibility? Thirdly, researching what kind of laws, social regulations, directives and instructions are the guidelines for corporate responsibility?</p> <p>The research methods chosen were a concept map and interviews. The resulting concept map described social, economic, environmental and cultural responsibility as well as corporate citizenship and subordinations between stakeholders. Staff interviews were used to examine the employees' views on social responsibility and how the issues mentioned were implemented in the company. The company's significant stakeholders were found to be the staff, future customers, the landowners of the Mäntyniemi grounds, the Finnish Heritage Agency and the residents of the Mäntyniemi estate. For the company, the cultural and historical values of the operating environment and protecting the domestic peace for the residents emerged as the primary materiality issues.</p> <p>Based on this research, Mäntyniemen Ikihonka oy, when staff feedback is used as a measure, implements social sustainability in its business operations. The responsibility of the company's operation could not be measured from the planned operation per se, but it was nevertheless possible to verify the strong will of the company's management to act ethically correctly. In the light of previous research, this is considered the most important factor in that corporate responsibility will be realized in the company.</p>		
Keywords corporate responsibility, small business, social responsibility, cultural responsibility, economical responsibility, corporate citizenship, environmental responsibility, materiality		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	PIENYRITYKSEN YRITYSVASTUU.....	8
2.1	Yritysvastuun taustaa	8
2.2	Pienyritystoiminnan vaikutukset ekologiseen kestävyYTEEN.....	12
2.3	Pienyritystoiminnan vaikutukset sosiaaliseen kestävyYTEEN	18
2.4	Pienyritystoiminnan vaikutukset taloudelliseen kestävyYTEEN	20
2.5	Pienyritystoiminnan vaikutukset kulttuuriseen kestävyYTEEN.....	23
2.6	Pienyritystoiminnan yhteiskunnalliset vaikutukset.....	27
2.7	Kestävän kehityksen ohjelmia, standardeja sekä johtamistapoja	29
3	OLENNAISUUSANALYYSI, SIDOSRYHMÄKARTOITUS JA ITSEARVIOINTI	34
3.1	Sidosryhmäyhteistyö ja sidosryhmäkartoitus	34
3.2	Olennaisuus, kaksoisolennaisuus sekä itsearviointi	37
4	MÄNTYNIEMEN IKIHONKA OY	40
5	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO.....	45
5.1	Tutkimuksellinen lähestymistapa	46
5.2	Empiirisen aineiston hankinnan menetelmät	46
5.3	Aineisto ja sen kerääminen, aineiston analyysi.	53
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	60
6.1	Käsitekartta.....	60
6.2	Ryhmähaastattelu.....	67
6.3	Tärkeimmät sidosryhmät ja olennaisimmat ympäristönäkökohdat.....	69
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	70
8	LOPUKSI.....	84

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1. Tietosuojaseloste

Liite 2. Tutkimuksen saatekirje

Liite 3. Mäntyniemen ikihonka yritysvastuu käsitekartta

Liite 4 Oleellisuusanalyysimatriisi

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aihe on yritysvastuu pienyrityksessä, sillä tämän hetken tietämyksen mukaan myös yritysten on osallistuttava maapallon globaaleiden ympäristöongelmien sekä sosiaalisen epätasa-arvon ratkaisutalkoisiin. Jatkuva kasvu tavoittelemalla pelkästään taloudellisia voittoja ei yksinkertaisesti ole enää mahdollista, jos halutaan säilyttää maapallo asumiskelpoisena sekä ympäröivälle luonnolle että tuleville sukupolville.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Mäntyniemen Ikihonka oy. Se on vuonna 2009 Kesälahdella perustettu yritys, jonka toimintakonseptiin kuuluu muun muassa virike-, terapia- ja kulttuuripalvelujen tuottaminen, varhaiskasvatus- ja lastensuojelupalvelujen tuottaminen ja kehittäminen, maa- ja metsätalous, puutarhapalvelut sekä julkaisu- ja koulutustoiminta. Yritys suunnittelee uutta matkailullista palvelukonseptia, ”Mäntyniemen Hovinpolkua”, jonka kehittämisessä yritys vastuullinen toiminta on yhtenä osana liiketoimintastrategiaa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitkä tekijät ovat olennaisia Mäntyniemen Ikihonka oy:n yritys vastuun kehittämisessä. Tämä selvitetään tarkastellen tutkimuskysymystä seuraavien alakysymysten kautta:

1. Keitä/mitä ovat Mäntyniemen Ikihonka oy:n tärkeimmät sidosryhmät? Millaisia odotuksia ja/tai vaatimuksia yrityksen sidosryhmillä on yritys vastuusta?
2. Mitkä ovat yrityksen olennaisimmat tekijät yritys vastuussa? Tutkimuksessa tarkastellaan yritystä olennaisuusanalyysin sekä kaksoisolennaisuuden näkökulmasta.
3. Millaisia lakeja, yhteiskunnallisia säädöksiä, direktiivejä ja ohjeita on ohjannut yritys vastuuta? Mitkä ovat niiden tärkeimmät vaikutukset yrityksen toimintaan?

Tutkimustyön tuloksena syntyy yrityksen olennaisuusanalyysi, jota voidaan käyttää työkaluna, kun tulevaisuudessa rakennetaan Mäntyniemen Hovinpolku - palvelun vastuullisuusohjelmaa. Olennaisuusanalyysiä pohjana käyttäen yrityksessä voidaan viedä läpi toiminnan nykytasoa määrittävä itsearviointiprosessi. Yritys vastuun olennaisuusanalyysi luo perustan Mäntyniemen Ikihonka oy:n ny-

kyiselle toiminnalle sekä pohjan toiminnan laajentamisen strategialle. Niitä hyödynnetään, kun yrityksessä suunnitellaan liiketoiminnan kehittämistä ja sen vaatimia investointeja, harkitaan mahdollisia hankintoja, rekrytointia sekä markkinointia. Kestävän kehityksen mukainen toiminta on ja tulee olemaan yrityksen toiminnan tukijalka.

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, joka keskittyy yhteen, spesifiseen tapaukseen, eikä tutkimuksen tulokset siten ole sinällään yleistettävissä. Tapaustutkimus valittiin tutkimusmenetelmäksi, koska tutkimuksen kohteena olevan Mäntyniemen Ikihonka oy:n toimintaympäristö on Suomen, ja erityisesti itäisen Suomen, olosuhteissa hyvin harvinainen ja erityinen, jolloin on mahdollisuus oppia tutkimuksen tuloksena jotain uutta. Toisaalta myös yritys on esimerkillinen, koska se haluaa nostaa kestävän kehityksen uuden palvelukonseptinsa keskiöön jo ennen varsinaisen toiminnan aloittamista ja käyttää sitä strategiatyökalunaan liiketoimintaansa rakentaessaan. Tutkimusmenetelminä käytetään käsitekarttaa sekä ryhmähaastatteluja, joilla selvitetään sekä yrittäjän että henkilökunnan näkemyksiä siitä, mikä heistä on olennaista yrityksen vastuullisuuden kannalta.

Yritysvastuu, tai toiselta nimeltään yhteiskuntavastuu, on yrityksen hallinnointitapa, joka ottaa huomioon yrityksen toimintaan liittyvät kestävän kehityksen näkökohdat. Se pyrkii suurentamaan yrityksen positiivisia vaikutuksia ja ehkäisemään sekä vähentämään yrityksen toiminnan aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan. Kirjallisuuskatsauksessa tutustutaan yritysvastuun eri osa-alueisiin erityisesti biotalous- ja matkailualan pienyrityksen näkökulmaa painottaen. Lisäksi tutustutaan olennaisuusarvioinnin, sidosryhmäanalyysin ja itsearviointiprosessin menetelmiin, joita käytämme lopputyön tekemisessä.

Työ rajataan koskemaan Mäntyniemen kartanon vanhimpien tilojen alueita ja alueilla tapahtuvaa toimintaa. Tässä työssä ei käsitellä päiväkotia Siilinpiilon toimintaa tai sen toimintaan liittyviä vastuullisuuskysymyksiä. Työssä ei myöskään tehdä toimenpidesuunnitelmia, vaan keskitytään olennaisuuksien arviointiin. Työssä tutkitaan yrityksen työntekijöiden ja yrittäjän näkemyksiä toiminnan olen-

naisista ympäristövaikutuksista. Työssä puolestaan ei käsitellä yrityksen asiakkaiden eikä sen sidosryhmien näkemyksiä edellä mainituista seikoista.

Työ etenee konstruktiiivisesti rakentaen uutta tietoa jo saavutetun tiedon päälle. Kirjallisuusanalyysin pohjalta luodaan käsitekartta, joka hahmottaa juuri Mäntyniemen Ikihonka oy:n toimintaympäristöön liittyviä olennaisuuksia. Käsitekarttaa tarkennetaan eteenpäin haastateltavien kommenttien pohjalta. Haastatteluissa saattaa myös löytyä uusia yhteyksiä eri asiakokonaisuuksien välillä. Siksi käsitekarttaa tarkennetaan haastattelujen jälkeen. Tämän jälkeen käsitekartasta nousevat olennaisuudet arvioidaan olennaisuusanalyysin avulla, jolloin löydetään yrityksen kannalta tärkeimmät olennaisuudet ja kaksoisolennaisuudet.

2 PIENYRITYKSEN YRITYSVASTUU

2.1 Yritysvastuun taustaa

Maapallon luonnonvarat hupenevat ja ihmisten toiminnasta johtuvat ympäristöongelmat ja sääilmiöt lisääntyvät. Toisaalta ihmiskunnan sosiaalinen epätasa-arvo on suurempi nyt kuin koskaan aiemmin. (Ficher, ym. 2023, 1–15.) Hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n raportit kertovat, että jos haluamme säilyttää planeettamme jokseenkin asumiskelpoisena, on hiilidioksidi- ja muut kasvihuonekaasupäästöt saatava nopeasti kuriin. Meidän on lisäksi varauduttava lämpötilan 1,5 celsiusasteen nousun aiheuttamiin ilmaston ääri-ilmiöihin sekä lievennettävää sääilmiöiden vaikutuksia niiden esiintymisalueilla. (IPCC 2023.) Näin ollen talousjärjestelmämme ei voi perustua enää ainoastaan taloudelliselle kasvulle (Kilpinen 2022, 33; Bärlund & Perko 2013, 27–66). Jotta voisimme taata kaikille hyvän elämän, meidän on muutettava asioiden tilaa (Tynkkynen & Berninger 2017, 25–26).

Yritysten merkitys kestäväen kehityksen toimijoina

Yrityksillä on yhä suurempi merkitys sivistyneen maailman peruspilareina ja ihmisyksilöiden elämässä (Dolan & Zalles 2022, XXVIII). Tähän merkitykseen peilaten yrityksillä on myös velvollisuus toimia vastuullisesti, jotta ympäröivän yh-

teiskunnan ja ympäristön selviytyminen olisi kestäväällä pohjalla (Dolan & Zalles 2022, XXVIII; Kilpinen 2022, 33; Kosonen & Rantalainen 2022, 17–44). Yrityksiin kohdistuu yhteiskunnan ja asiakkaiden puolesta koko ajan yhä voimakkaampaa painostusta, jotta ne ryhtyisivät toimimaan vastuullisesti (Dolan & Zalles 2022, VII; Hilvo & Rubanovitsch 2023, 9; Tynkkynen & Berninger 2017, 36–37; Bärlund & Perko 2013, 27–66). Yritykset eivät tietenkään ole ainoita toimijoita, vaan mukana vastuullisuustalkoissa ovat myös valtiot, kansainväliset järjestöt, paikallis-hallinto sekä yksityiset kansalaiset (Tynkkynen & Berninger 2017, 28–29).

Vastuullisuuden merkitys tulee kasvamaan yrityksen strategiassa ja toiminnan seurannassa myös pk-yrityksissä (Kesusmaa 2023, 209–212). Kestävyysvaateiden kiristyminen edellyttää, että yritysten tulee ottaa oman toiminnan lisäksi huomioon myös asiakkaidensa kestävä toiminnan kehittäminen (Hilvo & Rubanovitsch 2023, 9). Välinpitämättömyys ja vastuuttomuus ympäristönäkökohtia, työntekijöitä, yhteisöä ja kyberturvallisuutta kohtaan ovat monesti käyneet yrityksille kohtalokkaiksi (Dolan & Zalles 2022, XXVIII). Nykyaikana negatiivinen julki-suus leviää erittäin nopeasti eri sosiaalisen median kanavissa, jopa kansainväli-sesti (Dathe ym. 2022, 117–141). Vastuuttomasta toiminnasta aiheutunut mai-neen menetys käy yritykselle kalliiksi (Bärlund & Perko 2013, 27–66; Cavusgil ym. 2017, 114–144). Siksi yrityksen toiminnan tulee olla sekä lainmukaista että läpinäkyvää (Bärlund & Perko 2013, 27–66).

Yritykset ovat siirtyneet sivustakatsojan roolista ratkomaan itse aktiivisesti yhteis-kunnallisia ja ympäristöön liittyviä ongelmia (Kilpinen 2022, 34). Vastuullisuus nähdään osana yrityksen arvonmuodostusta, kestävä kehitystä sekä yhteiskun-nallista vaikuttavuutta (Anttila 2023, 68–71). Yrityksillä onkin yksittäisiä valtioita paremmat mahdollisuudet vaikuttaa yhteiskuntaan, sillä erityisesti monikansallisil-la yrityksillä on enemmän vaikutusvaltaa talouselämään, sekä resursseja ja osaamista kestävä kehityksen vastuiden hoitamisessa (Kilpinen 2022, 34).

Yritykset ovat myös ratkaisuissaan nopeampia ja toiminnassaan ketterämpiä kuin julkisorganisaatiot (Kilpinen 2022, 35). Ne innovoivat ja tekevät aktiivisesti yhteis-työtä innovaatioiden kaupallistamiseksi (Kilpinen 2022, 35; Bärlund & Perko

2013, 27–66). Yritysvastuun toteuttaminen vaatii yritykseltä kuitenkin pitkän aikavälin tavoitteita (Dolan & Zalles 2022, XXVII), hyvää yritysjohtamista (Cavusgil ym. 2017, 114–144) sekä tiivistä yhteistyötä yrityksen eri sidosryhmien kanssa (Dolan & Zalles 2022, XXVII; Hilvo & Rubanovitsch 2023, 9). Toiminnassa otetaan keskiöön asiakas ja asiakasarvoa luodaan toimimalla sosiaalisten, kulttuuristen sekä ekologisten reunaehtojuen mukaan (Bärlund & Perko 2013, 27–66). Kaikkia yrityksen toiminnan osa-alueita peilataan läpinäkyvyyteen ja mitattavuuteen, kehittyen jatkuvan parantamisen kautta entistä vastuullisemmaksi yrityskansalaiseksi. Tämän lisäksi tarkasteluun otetaan koko toimitusketju raaka-aineiden tuottajista loppuasiakkaisiin. (Dathe ym. 2022, 23–28.) Yrityksien kestävä kehityksen mukainen toiminta kulminoituu kuitenkin lopulta siihen, että siitä pitää olla yritykselle selvästi hyötyä (Bärlund & Perko 2013, 27–66).

Yhteiskuntavastuullisen liiketoiminnan (Environmental Social Governance, ESG) juuret ovat peräisin 1990-luvulta, jolloin nostettiin yleiseen tietoisuuteen kestävä kehitys -käsite (Jussila 2010, 7). Kestävä kehitys tarkoittaa sitä, että täytetään ihmiskunnan tarpeet niin, että myös tulevaisuuden sukupolvilla on mahdollisuus täyttää omat tarpeensa (Cavusgil ym. 2021, 114–141). Yhteiskuntavastuusta käytetään englanninkielisessä kirjallisuudessa ESG:n lisäksi myös määritelmää Corporate Social Responsibility (CSR) (Dathe ym. 2022, 117–142). Molemmat sanayhdistelmät on suomen kielessä käännetty merkitsemään samaa asiaa – yhteiskuntavastuu – mutta niillä on englanninkielisessä kirjallisuudessa selkeä merkitysero: *CSR kuvaa, kuinka yritys toimii eettisesti ja ESG puolestaan merkitsee eettistä toimintaa kuvaavien mittareiden tulosta, eli todennettua eettistä toimintaa ja sen tasoa* (Dathe ym. 2022, 117–142). Cavusgil ym. (2017, 114–141) puolestaan kuvaavat CSR:ää seuraavasti: CSR on yrityksen toimintaa siten, että se täyttää tai ylittää eettiset perusteet ja lain, asiakkaiden, omistajien, henkilökunnan sekä lähiyhteisönsä vaatimukset. Liappis ym. (2019, 6–11) nostavat esiin lyhennetyin määritelmän Corporate Responsibility (CR), joka suomeksi käännettynä tarkoittaa yritysvastuuta. Muita käytettyjä termejä ovat vastuullisuus, vastuullinen liiketoiminta, hyvä yritys-kansalaisuus, vastuullinen yritystoiminta, kestävä yritystoiminta ja kestävyys, jotka kaikki periaatteessa tarkoittavat samaa asiaa eri painotuksin. Näistä käsitteistä yritysvastuu on vähitellen juurtumassa suomalaiseen

yrittäjämaailmaan (Liappis ym. 2019, 6–11) ja siksi käytämme sitä tässä opinnäytetyössä.

Nykyisen yritysvastuun käynnistymishetkenä voidaan pitää vuotta 1999, kun YK:n alainen YK:n ympäristöohjelma (UN Environment Programme) UNEP julkaisi ensimmäisen yritysten vastuullisuuden raportointiohjeistuksen. Se kehittyi myöhemmin GRI:ksi (Global Reporting Initiative) ohjeistuksineen ja organisaatioineen. (Jussila 2010, 8.) GRI yhdistää eri sidosryhmien tarpeet yritysvastuun normeiksi korostaen kaksoisolennaisuutta (Vanhala & Ristaniemi 2022, 125–156). GRI on yleistynyt niin hyvin, että sitä pidetään kansainvälisesti hyväksyttynä arviointistandardina (Kuisma 2015, 83–177). Euroopassa yritysvastuuta ohjataan kansallisella lainsäädännöllä ja valtiot tukevat työntekijöiden ja kuluttajien oikeuksia (Liappis ym. 2019, 12–24). Suomessa yritysvastuun kehityksessä keskeisiä toimijoita ovat Elinkeinoelämän keskusliitto (EK), Eettinen foorumi ja Finnish Business & Society ry (FiBS) (Jussila 2010, 8). Myös erilaiset ympäristöliikkeet ovat vahvasti mukana vaikuttamassa yritysvastuun kehittymiseen (Liappis ym. 2019, 12–24). Yritysvastuuta pidetäänkin yhtenä 2000-luvun merkittävimmistä yritystoimintaa muokkaavista ilmiöistä (Jussila 2010, 7).

Yritysvastuun rakentuminen

Yhteiskuntavastuullinen liiketoiminta pitää sisällään lakien noudattamisen lisäksi monta muuta osa-aluetta. Näitä ovat

- yrityksen eettinen hallinnointi
- työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin ylläpitäminen
- ympäristöasioiden hoito
- tasa-arvon ja työlainsäädännön noudattaminen
- kestävä kehitys
- suhteiden ylläpitäminen yhteistyökumppaneihin ja toimittajiin
- paikallisyhteisön tukeminen
- monimuotoisuuden hyväksyminen
- sekä yrityskohtainen että henkilöstön tekemä hyväntekeväisyys
- asiakastyytyväisyyden ylläpito ja rehellinen kilpailu markkinoilla
- lahjonnan ja korruption vastainen toiminta
- läpinäkyvä raportointi toiminnasta. (Dathe ym. 2022, 23–28.)

Vastuullisilta yrityksiltä odotetaan nykyisin toiminnassaan lakien noudattamisen ja lakien määrittämän minimitaso ylittämistä. Yritysvastuu voidaan jaotella

kestävän kehityksen mukaisiin osa-alueisiin, joita ovat ekologinen vastuu tai toiselta nimeltään ympäristövastuu, taloudellinen vastuu ja hyvä hallinnointitapa sekä sosiaalinen vastuu. Lisäksi yritysvastuuseen liittyvät viestintä ja keskeisistä sidosryhmistä huolehtiminen. (Liappis ym. 2019, 6–11.)

Yritysvastuun hyödyt

Yritysvastuu ei ole pelkästään lisäkustannuksia ja -vastuita tuovaa toimintaa. On nähtävissä trendi, että kestävästä kehityksestä edistävien innovaatioiden arvo nousee samassa tahdissa, kun ympäristöriskit ja uhkakuvat toteutuvat (Bärlund & Perko 2013, 27–66). Se, että suuret yritykset vaativat yhteistyökumppaneitaan ja alihankkijoitaan hyväksymään omat vastuullisuusteeseinsä, voi myös johtaa tulevaisuudessa uuden, vastuullisista yrityksistä koostuvan sukupolven syntyyn (Dolan & Zalles 2022, VII). Vastuullisuuden strategiaan ottamisen tärkeimmiksi hyödyiksi yritysjohtajat ovat nostaneet kestävien tuotantohyödykkeiden tuoman liikevaihdon kasvun, paremman varautumisen vastuullisuusriskeihin, mainehyödyt sekä pitkän aikavälin arvon kehittämisen (Kurittu & Rankinen 2023, 67–113). Liappis ym. (2019, 24–36) ja Cavusgil ym. (2017, 114–144) nostavat puolestaan yritysvastuun hyödyiksi riskien- ja maineenhallinnan, tuottavuuden kasvun ja kustannussäästöt, arvonluonnin sidosryhmille, houkuttelevuuden sijoittajille sekä yritysvastuun tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet.

2.2 Pienyritystoiminnan vaikutukset ekologiseen kestävyys

Ekologinen kestävyys tarkoittaa luonnon suojelua, luonnonvarojen säästämistä sekä luonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä niin, että myös tulevat sukupolvet voivat niistä hyötyä. Pienyritysten ja yritysten vaikutusmahdollisuudet eivät rajoitu pelkästään valtiovallan määräämien sääntöjen ja lakien noudattamiseen, vaan ne voivat vaikuttaa toimiensa ekologiseen kestävyys erittäin paljon. (Liappis ym. 2019, 99–127.) Ympäristövastuun perusta yrityksessä on ympäristöpolitiikka ja ympäristöjärjestelmä. Suurissa yrityksissä ympäristöjärjestelmä on syytä tehdä ISO 14001 -standardin mukaisesti, mutta pienessä yrityksessä riittää myös joku kevyempi ympäristöjärjestelmä. Tärkeintä on, että järjestelmää noudatetaan systemaattisesti. (Kuisma 2015, 82–177.) Yrityksen ympäristövastuu on sekä suu-

rien, yhteisten linjojen noudattamista, mutta myös tapauskohtaista ja yrityksen johtajien moraalii- ja eettisten käsitysten ohjaamaa. Käytännön yritys vastuu muodostuukin yrityksen toimialan, yrityksen itsensä ja sen tuotteiden määrittelemänä. (Liappis ym. 2019, 99–127.)

Chan ym. (2018, 135–152) tutkivat, miten ja kuinka paljon Global Climate Action (GCAA) -agendalla oli vaikutusta yritysten ja eri valtioiden tekemiin toimenpiteisiin maapallon alle 1,5 °C asteen lämpenemistavoitteeseen nähden Latinalaisessa Amerikassa, Euroopassa, Intiassa, Argentiinassa sekä Ruotsissa. Heidän tutkimuksensa perusteella GCAA vaikutti lisäävästi sekä valtion- että yritystason toimenpiteisiin, mutta ei riittävästi. Loppupäätelmissään he korostavatkin pienten yritysten ”vapaa- ja omaehtoisten” ympäristötoimenpiteiden merkitystä, jotta tavoitteisiin päästäisiin. (Chan ym. 2018, 135–152.) Myös Kilpinen (2022, 34) on samoilla linjoilla vapaa- ja omaehtoisten toimenpiteiden merkityksen suhteen. Liappis ym. (2019, 99–127) toteavat, että yrityksen ympäristövastuu alkaa siinä vaiheessa, kun toimenpiteissä ylitetään lainsäädännön vaatima minimitaso. Yritysten yksittäiset toimenpiteet voivat olla hyvinkin pieniä, mutta niiden aikaansaama kokonaisvaikutusta pitäisi tutkia enemmän (Chan ym. 2018, 135–152). Biotalousalan yrityksissä ekologinen vastuullisuus tarkoittaa tuotantopanosten ja energian kestäväää käyttöä, kasvillisuuden, eläimistön sekä ihmisten hyvinvoinnin lisäämistä, luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä sekä resurssiviisautta (Anttila 2023, 68–71).

Ympäristönäkökohta, ympäristövaikutus ja ympäristöriski

Ympäristönäkökohdaksi kutsutaan yrityksen toimintojen tai palvelujen osaa, joka on vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Ympäristönäkökohta saattaa aiheuttaa *ympäristövaikutuksen*, joka voi olla positiivinen tai negatiivinen. Tämän lisäksi toimintaan voi liittyä *ympäristöriski*, joka toteutuessaan aiheuttaa ympäristölle negatiivisia vaikutuksia. (Liappis ym. 2019, 99–127.) Rihtamon (2020) mukaan negatiivisia ympäristövaikutuksia voidaan vähentää muun muassa seuraavanlaisin tavoin: Tuotteisiin ja tuotteiden valmistamiseen käytetään mahdollisimman paljon uusiutuvia materiaaleja. Alihankkijoita ja tavarantoimittajia valitessa vaiku-

tetaan toimitusketjun eettisyyteen ja ekologisuuteen. Tieto alihankkijoista ja tavaran toimittajista sekä heidän toimintatavoistaan on tärkeää yritykselle ja sidosryhmille. Omassa tuotannossa toimitaan resurssitehokkaasti, eli säästetään sähköä, vettä sekä materiaaleja. Toimitaan myös niin, että toiminnasta syntyy mahdollisimman vähän päästöjä sekä jätettä. Pakkauskoot ja logistiikka mietitään sellaisiksi, että pakkausjätettä sekä kuljetuksista aiheutuvia päästöjä syntyy mahdollisimman vähän.

Biotalous on yhteismääritelmä aloille, jotka käyttävät uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Laajassa merkityksessään se sisältää maatalouden, metsätalouden, bioenergian tuotannon sekä maaseutu- ja luontomatkailun. Biotalous on positiivisia ympäristövaikutuksia ovat fossiilisista polttoaineista riippuvaisuuden vähentäminen, ekosysteemien köyhtymisen ehkäisy sekä työpaikkojen luominen harvaan asutuille alueille. Lisäksi on huomioitava luonnon virkistyskäytön positiiviset vaikutukset ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Haitallisia vaikutuksia ovat esimerkiksi metsien aineetoman käytön ja biomassan hyödyntämisen välinen ristiriita. (Pakarinen ym. 2020, 227–256.) Biotalous aloista maatalous tuottaa ekosysteemipalveluita, kuten sitoo ilmakehän hiilidioksidia, hillitsee eroosiota, tuottaa kasvivalkuaita, uusiutuvia raaka-aineita ja biomassaa, tukee luonnon monimuotoisuutta, ylläpitää maan viljavuutta, vähentää ravinnevalumia sekä hillitsee eroosiota. Viljelymaaseutu sekä sen luomat aistiärsykkeet sekä viljelyperinteet ovat myös kasvinviljelyn yksi positiivinen ympäristövaikutus. (Peltonen & Keskitalo 2021b, 5.)

Matkailulla on vaikutuksia kaikkiin kestävä kehityksen osa-alueisiin. Vaikutukset koskettavat matkailun eri osa-alueita, aluetason matkailusta globaaliin matkailuun. (Pasanen 2020, 99–124.) Matkailun ympäristövaikutukset ilmenevät yleensä vähitellen, ja ne kohdistuvat kulttuuri- ja luontoympäristöihin, sekä näiden ekosysteemeihin. Lisäksi matkailulla on sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia matkailukohteen ihmisiin. Taloudelliset ja sosiaaliset edut eivät välttämättä jakaudu hyödyttämään matkakohteen yhteisöä, kun puolestaan negatiiviset vaikutukset näkyvät pääasiassa juuri matkakohteessa. (Veijola 2023, 17–55.) Luonnossa liikkuvien ihmisten määrä on lisääntynyt, ja sen negatiiviset vaikutukset alkavat

myös näkyä ruuhkautumisena. Luontokohteiden ruuhkautuminen tarkoittaa sitä, että luontokohdetta käyttää yhtä aikaa liian monta käyttäjää. Käyttäjät häiritsevät silloin toinen toistensa luontokokemusta. Tästä ruuhkaisuudeksi kutsutusta ilmiöstä voi koitua roskaisuutta, epäedullisia lajistomuutoksia, luonnonrauhan häiriintymistä, paikoitusalueiden riittämättömyyttä ja reitistöjen kulumista. Ruuhkaisuuden hallintamenetelmiä ovat suunnittelussa ja käytössä sovittujen hyväksyttävissä olevien muutosten rajojen määrittäminen, käytön rajoittaminen ja hajauttaminen sekä informaation jakaminen. Tulevaisuudessa teknologian kehittyminen voi mahdollistaa esimerkiksi reaaliaikaisen asiakasmäärien mittauksen. (Jokimäki 2023, 449–479.) Lisäksi paikallinen luonto ja sen erityspiirteet on otettava huomioon jo matkailua suunnitellessa (Lüthje 2023, 275–312).

Toiminnan ympäristövaikutusten ehkäisy ja kompensointi

Ruoan tuotannon vastuullisuus on yksi Suomen kestävän kehityksen Agenda 2030:n osa-alueista. Ympäristövastuullisessa kasvintuotannossa kasveja viljellen maan kuntoa ylläpitäen, ravinnepäästöjä ehkäisten, ilmastopäästöjä vähentäen sekä hiilen sidontaa lisäten. Tämän lisäksi vähennetään mahdollisuuksien mukaan fossiilisten polttoaineiden käyttöä. (Anttila 2023, 68–71.) Voimaperäiset viljelytoimet, kasvinsuojeluaineiden käyttö ja monokulttuuri ovat osaltaan köyhdyttäneet maaperää ja aiheuttaneet globaalissa mittakaavassa pölyttävien hyönteisten sukupuuton uhkan. Puhumattakaan siitä, kuinka paljon maapallon sademetsiä on hävitetty, jotta saataisiin lisää viljelymaata. (Cavusgil ym. 2017, 114–144.) Jotta lisätuhoja ei syntyisi, kasvintuotannon menetelmiä on uudistettava sellaisiksi, että ruoan tuottamisen lisäksi toiminnassa huomioidaan ympäristövaikutukset sekä energian käyttö (Peltonen & Keskitalo 2021b, 5; Cavusgil ym. 2017, 114–144).

Viljelytoimintaa voidaan monipuolistaa eri tavoin:

- Kokeilemalla *uusia viljelykasveja*, jotka eivät aiemmin ole menestyneet Suomen oloissa.
- Kehittämällä ja kokeilemalla *uusia viljelytekniikoita*, sekä viljelemällä perinteisten viljelykasvien rinnalla erikoiskasveja. (Peltonen & Keskitalo 2021c, 7–8.)

- *Digitalisaatio ja automaatio* tarkentavat tuotantopanoksia, kuten lannoituksen tarpeen määrittystä peltolohkoittain sekä auttavat optimoimaan resurssien käyttöä (Peltonen & Keskitalo 2021, 9).
- *Täsmäviljelyssä* tuotantopanokset kohdistetaan oikeaan paikkaan ja oikea-aikaisesti tarkkojen viljelylohkotietojen perusteella. Apuna käytetään paikkatietojärjestelmää. (Pesonen & Hakojärvi 2021, 84–88.)
- Droonimittauksilla voidaan kaukokartoittaa peltolohkoja ja *seurata reaaliaikaisesti*, miten mikäkin viljelytoimenpide on tehonnut. Näin voidaan vähentää pellolla liikkumisesta aiheutuvaa maan tiivistymistä. Droonien käyttö on tällä hetkellä kuitenkin vielä luvanvaraista. (Kaivosoja 2021, 90–91.)
- Viljavaltaisia *viljelykiertoja* voidaan *monipuolistaa* välikasvein (Hakala 2021, 43), esikasvein (Hakala & Keskitalo 2021, 44), kerääjäkasvein (Malin 2021, 47) sekä sekaviljelyn avulla (Himanen 2021, 67–68).

Ympäristöhaittojen kompensointi suuressa mittakaavassa voi olla hyvin haasteellista. Jos siihen ryhdytään, kannattaa käyttää asiantuntijoita apuna sekä yleisesti luotettua yhteistyökumppania, kuten EU:n päästökauppaa. (Tynkkynen & Berninger 2017, 57–61.)

Hiilijalanjälki, hiiliviljely ja kemikaaliton viljely

Yrityksen hiilijalanjälki tarkoittaa sen toiminnan aiheuttamaa kasvihuonekaasujen kuormaa ilmakehään. Maataloustoiminta pienentää merkittävästi hiilijalanjälkeä, sillä kasvipeitteiset alueet sitovat tehokkaasti ilmakehän hiilidioksidia. (Anttila 2023, 68–71.) Regeneratiivisen viljelyn, eli toiselta nimeltään hiiliviljelyn, pääta-voite on saada ilmakehän hiiltä siirtymään maaperään erilaisin viljelymenetelmin. Hiiliviljelyn perustana on hyvin toimiva ojitusjärjestelmä, pohjaveden korkeuden säätely optimaaliseksi viljelyn kannalta, sekä maan tiivistymisen ehkäisy. Hiiliviljelyä käytetään maataloudesta tuotettujen hiilidioksidipäästöjen kompensoinnissa. (Leppäranta 2021, 50–54.) Kemikaaliton viljely puolestaan tarkoittaa perinteisen ja luomuviljelyn välimaastoon jäävää viljelymenetelmää, jossa kasvintorjunta tehdään pääosin mekaanisin ja ennaltaehkäisevin menetelmin ja kasvinsuojeluaineita käytetään vain todettuun tarpeeseen. Menetelmää kutsutaan myös integroiduksi kasvinsuojeluksi. (Peltonen 2021, 58–59.) Kemikaalittomassa viljelyssä voidaan käyttää apuna esimerkiksi kumppanuuskasveja (Himanen 2021, 74–78).

Luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen

Yrityksen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen voivat olla suoria tai välillisiä (Tynkkynen & Berninger 2017, 81–88). Maailmanlaajuisesti elinympäristön heikkeneminen on kriittisellä tasolla ja aiheuttaa vuoteen 2050 mennessä miljoonien ihmisten ympäristöpakolaisuuden. Kansainvälisesti luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat eniten metsä- ja maatalouden aiheuttamat maankäytön muutokset. Tehometsätalouden käytännöt eivät ekologisuuden osalta aina kestä Suomessa lähempää tarkastelua. (Liappis ym. 2019, 99–127.) Viljelyalueiden luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi parhaita menetelmiä tutkimuksen mukaan olivat perinnebiotoopit, monivuotiset niitypellot sekä luonnonhoitopellot, eli niin sanotut maisemapellot. Maisemapelloksi kutsutaan peltolohkoa, jossa viljellään seoksina pölyttäviä hyönteisiä hyödyttäviä kukkivia kasveja. Maisemapeltojen etuna on, että ne monipuolistavat viljelykiertoa, parantavat maan kasvukuntoa, auttavat muuttamaan tiettyjä ravinteita muille kasveille käyttökelpoiseen muotoon, hyödyttävät pölyttäviä hyönteisiä sekä ovat osaltaan kaunistamassa viljelymaisemaa. Maisemapellot ovat myös hyödyllisiä biologisen torjunnan kannalta, sillä ne luovat pesäpaikkoja ja ravintoa monille kasvintuhoajien luontaisille vihollisille. Lisäksi peltoluonnon monimuotoisuutta voidaan parantaa käyttämällä viljelykierron niitypeltoja sekä pientareilla kukkakaistoja. (Söyrinki & Hiltunen 2021, 31–34.) Maisemapeltoja voidaan tuotteistaa matkailupalveluissa tai kukkien poimintapeltoina. Niiden lajisto voidaan valita myös siten, että siemenseoksessa on esimerkiksi kuivakukkina tai yrteinä käytettäviä lajeja, kunhan huolehditaan, että kasvilajistossa ja kasvien käsittelyssä noudatetaan EU:n tukiehtoja. Monimuotoisuuspeltojen siemenseostyyppit voidaan jaotella maisema-, niitty- tai riistakasvien sekä peltolinnuille soveltuviin seoksiin. (Söyrinki & Hiltunen 2021, 31–34.)

Puustoinen maatalous (permaculture) on yläotsikko erilaisille viljelyjärjestelmille, joille yhteistä on eläinten ja kasvien tuotanto rinnakkain monivuotisten, puuvartisten kasvien kasvattamisen kanssa. Suomessa tällaisia viljelymuotoja ovat esimerkiksi poronhoito ja metsälaitumet. Puustoisien viljelyn etuja ovat maanpäällisten ja -alaisten resurssien tehokas, kerroksellinen käyttö. Se hyödyttää luonnon

monimuotoisuutta, säätelee ilmaston, tuotannon ja ympäristön riskejä sekä mahdollistaa alueen käytön myös virkistystarkoituksessa. (Rimhanen 2021, 62–65.)

2.3 Pienyritystoiminnan vaikutukset sosiaaliseen kestävyYTEEN

Sosiaalisen kestävyYden määritelmä on yhteiskunnan rakentaminen kestäväällä tavalla siten, että ihmiset voivat elää keskenään oikeudenmukaisessa ja tasa-arvoisessa maailmassa. Sosiaalisesti vastuullinen yritys huolehtii, ettei sen toiminta aiheuta negatiivisia vaikutuksia sidosryhmille ja kantaa vastuuta ihmisoi-keuksien toteutumisesta (Liappis ym. 2019, 6–11). Kansainvälisten yritysten tulee huolehtia, että eettiset periaatteet toteutuvat koko niiden tuotantoketjussa, huolimatta siitä, missä maassa mitäkin osaa tuotteesta tuotetaan (Cavusgil ym. 2017, 114–144).

Yrityksissä sosiaalinen kestävyys tarkoittaa myös tasa-arvoisuutta ja oikeudenmukaisuutta henkilökunnan kohtelussa, palkkauksessa sekä rekrytoinnissa (Rihtamo 2020). Henkilöstön ammattitaito, hyvinvointi ja työtyytyväisyys ovat suorassa yhteydessä myös yrityksen menestymiseen (Kuisma 2015, 82–177). Työympäristön tulee olla turvallinen sekä meluton ja työntekijöillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa oman työnsä sisältöön ja suorittamistapaan (Rihtamo 2020). Ratsula (2020) kiteyttää eettisen työntekijäkokemuksen rakennuspalikoiksi seuraavat viisi tekijää: organisaation säännöt koskevat kaikkia organisaatiossa, tehdyt päätökset ovat reiluja ja oikeudenmukaisia, sääntöjen rikkomista ei katsota läpi sormien, organisaatiossa kohdellaan aina kaikkia kunnioittavasti sekä se, että epäkohdista voidaan puhua avoimesti pelkäämättä seuraamuksia.

Sosiaalinen kestävyys työnantajanäkökulmasta

Yrittäjän ja henkilökunnan hyvinvoinnin edistäminen on tärkeää myös vastuullisessa kasvinviljely-yrityksessä (Anttila 2023, 68–71). Hyvä indikaattori yrityksen vastuullisuudesta on se, miten työntekijöistä huolehditaan (Kilpinen 2022, 33–73). Silvola ja Landau (2019, 220–237) korostavat, että hyvä johtaminen on tärkeä osa vastuullista yritystoimintaa. Asioiden jakaminen ja niistä keskustelu henkilö-

kunnan kanssa auttaa myös yrittäjää kirkastamaan omia johtopäätöksiään ja pohdintojaan (Anttila 2023, 68–71).

Työntekijöiden muuttuneet asenteet työtä kohtaan

Henkilökunta ei ole pelkästään toiminnan objekti. Työntekijöiden asenteet työtä ja työn merkitystä kohtaan ovat muuttuneet. Aiemmin työ oli ensisijaisesti toimeentulon lähde, mutta nykyisin yhä useammalle työ on toimeentulon lisäksi myös väylä henkilökohtaiseen oppimiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Kilpinen 2022, 33–73; Wellig & Kuivanen 2024.) Työn merkityksellisyys ja mielekkyydet ovat ammatin, työpaikan ja työtehtävien valinnassa jatkuvasti entistä merkittävämpiä (Kehusmaa 2023, 170–184; Wellig & Kuivanen 2024). Sen lisäksi työntekijät näkevät tärkeäksi esihenkilön johtamistaidot, työn tavoitteet, aineettoman ja aineellisen palkitsemisen sekä hyvät työolosuhteet (Kehusmaa 2023, 170–184). Kun yritys määrittää roolinsa uudelleen kohti vastuullisia arvoja, myös työntekijät löytävät työltään uusia merkityksiä ja voivat heijastaa niitä työnsä kautta omaan arvopohjaansa (Kilpinen 2022, 33–73).

Sosiaalinen kestävyys asiakasnäkökulmasta

Sosiaalista kestävyyttä ovat myös yrityksen asiakkailleen antamat kokemukset (Konu & Pesonen 2020, 173–194). Erityisesti luontomatkailulla on todettu olevan monenlaisia hyvinvointivaikutuksia, kuten vaikutukset terveyteen, henkiseen ja tunne-elämän hyvinvointiin, perhe- ja ystävyys-suhteisiin sekä työhön ja tuottavuuteen (Konu & Pesonen 2020, 173–194). Myös Pakarinen ym. (2020, 227–256.) nostavat luontomatkailun terveydelliset merkitykset keskiöön. Matkailualalla onkin syytä tunnustaa ne tekijät, jotka kussakin kohteessa lisäävät asiakkaiden hyvinvointia (Konu & Pesonen 2020, 173–194). Esimerkiksi järvien ja järvimaisemien merkitys ovat olleet yksi Suomen matkailun kansainvälisen markkinoinnin kärjistä. Järvimatkailu on yleiskäsite kaikelle järven ympärillä tapahtuvalle matkailulle. Se muodostaa matkailuyrityksen fyysisen kehiksen sekä visuaalisesti että aistinvaraisesti, on kohteena havainnoille ja kokemiselle, sekä toiminnallisesti paikka monenlaisille aktiviteeteille. Lisäksi järvillä on symbolisia merkityksiä. Järvimai-

seman keskeisiä kokemuksellisia ominaisuuksia ovat tila, paikka, maisema sekä maiseman henki. (Tuohino & Pesonen 2020, 257–276.)

Hyvinvointimatkailu on oma matkailualan muotonsa, joka sisältää fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin sekä terveyden edistämisen ja positiiviset elämäkokemukset maaseutu ympäristössä (Konu & Pesonen 2020, 173–194). Toisaalta liian suosituksa luontomatkailukohteessa ruuhkaisuuden tunne voi heikentää asiakastyytyväisyyttä ja vähentää matkailun positiivisia sosiaalisia vaikutuksia (Jokimäki 2023, 449–479). Matkailulla perusoikeutena on kuitenkin positiivista vaikutusta erityisesti erityismatkailijaryhmien, kuten ikäihmisten, vähävaraisten lapsiperheiden ja vammaisten, elämänlaatuun (Konu & Pesonen 2020, 173–194).

2.4 Pienyritystoiminnan vaikutukset taloudelliseen kestävyys

Taloudellinen kestävyys jaetaan kahteen eri kokonaisuuteen; taloudelliseen vastuuseen sekä hyvään hallintoon (Liappis ym. 2019, 72–98). Taloudellinen vastuu tarkoittaa sitä, että ei käytetä varoja enemmän kuin niitä tarvitaan, eli toisin sanoen vältetään ylivelkaantumista. Lisäksi tähdätään pitkäkestoiseen kannattavuuteen, jolloin tuotannon tulee olla tuottavaa sekä energiatehokasta. (Rihtamo 2020.) Tuohinon & Pesosen (2020, 257–276) mukaan matkailualalla matkailuyrityksen kilpailukyvyyn tekijöistä kymmenen merkittävintä ovat tärkeysjärjestyksessä:

1. Matkakohteen maantiede ilmastoineen
2. Matkakohteen historia
3. Matkailukäyttöön tehdyt rakennukset
4. Tarjotut ja saapuvilla olevat aktiviteetit
5. Tietoisuus ja imago
6. Erityistapahtumat
7. Viihde
8. Infrastrukturi
9. Saavutettavuus sekä
10. Brändi eli palvelun asemointi markkinoilla.

Näiden tekijöiden hyväksikäyttäminen toiminnan suunnittelussa, prosessien toteutuksessa ja markkinoinnissa on mielekästä matkailualan taloudellista kestävyttä ajatellen.

Toimintaan käytettävien rakennusten säännöllinen huolto ja ylläpito pidentävät niiden käyttöikä (Aarras 2023, 347–380). Tuotettavien ja tuottamista varten käytettävien materiaalien tulee olla kierrätettäviä sekä kestäviä (Rihtamo 2020; Bärnlund & Perko 2013, 27–66), ja yrityksen tulee muokata myös omia tuottamiaan tuotteita entistä kestävämmiksi (Silvola & Landau 2019, 220–237). Mitä kestävämpiä tuotteet ovat, sen pidempi on niiden elinkaari asiakkaan käytössä (Rihtamo 2020). Tuotekehitys luo yritykselle myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia (Silvola & Landau 2019, 220–237).

Oman yrityksen lisäksi koko toimitusketjun tehokkuutta pyritään parantamaan (Dathe ym. 2022, 23–28). Hankintaketjun vastuullisuus on noussut yhdeksi yritysvastuun merkittävimmäksi osa-alueeksi (Kuisma 2015, 82–177). Suurimmilla yrityksillä on mahdollisuus vaikuttaa toimitusketjunsä vastuullisuuteen vaatimalla esimerkiksi toimittajiaan noudattamaan yrityksen vastuullisuusohjeita. Yrityksen tuotteille tulee lisäarvoa, koska yhä useampi kuluttaja on valmis maksamaan enemmän vastuullisesti tuotetuista tuotteista tai palveluista. Tämä ostouskollisuus kannattelee yrityksiä jonkun verran myös laskusuhdanteiden aikana. (Silvola & Landau 2019, 220–237.)

Monilla vastuullisilla toimenpiteillä yritys voi myös saada merkittäviä kustannussäästöjä (Silvola & Landau 2019, 220–237; Rihtala 2020). Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi hävikin vähentäminen, energian ja veden säästö sekä jätteiden lajittelu ja kierrättäminen. Tuotannossa käytettävien koneiden ja laitteiden elinkaaren pituus sekä helppo huollettavuus ovat tärkeitä ominaisuuksia taloudellisessa kestävyudessa. Koneiden ja laitteiden säännöllinen huolto pidentää niiden käyttöikä ja edistää työturvallisuutta ja sikäli vähentää sairauspoissaoloja. Kun koneita ja laitteita hankitaan, huomioitaan hinnan lisäksi niiden käyttöikä. (Rihtamo 2020.)

Myös päästöjen vähentämisellä on suuri merkitys yrityksen kulurakenteen pienemmiselle (Silvola & Landau 2019, 220–237; Rihtala 2020). Kasvintuotannossa hyvä viljelysuunnittelu ja tukien optimointi tuo viljelijälle tuntuja kustannussäästöjä sekä palkkaa. Viljelykierto vaikuttaa positiivisesti esimerkiksi pellon ravinneva-

roihin ja kasvualustan rakenteeseen, jotka vähentävät viljelyyn meneviä energia-
virtoja. (Söyrinki & Hiltunen 2021, 31–34.) Maatalousyrittäjien vastuullisuustoimenpiteiden tehokkuus ESG-teemoihin nähden voi myös vaikuttaa yrityksen saamiin maataloustukiin. Toimenpiteiden vaikutusta fossiilisten energianlähteiden käytön vähentämiseen on hyvä painottaa esimerkiksi investointirahoitusta ha-
kiessa. (Harju 2023, 72–73.)

Yhteiskuntavastuullinen hallinnointi

Hyvä hallinnointi tarkoittaa, että yritys tiedostaa sitä ohjaavat lait ja säännökset sekä oman merkityksensä yhteisölle ja päinvastoin. Hallinnoinnin alle kuuluvat oikeudenmukainen ja kohtuullinen voitonjako, hallituksen moninaisuus ja riippumattomuus, johdon palkitseminen, oikeudenmukaiset palkkiot henkilökunnalle sekä alihankkijoille, korruption ja lahjonnan torjunta, vastuullinen veropolitiikka sekä rahanpesun, harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta (Liappis ym. 2019, 72–98). Hyvän hallinnoinnin vastaisia toimenpiteitä ovat sopimusten tai talousraporttien väärentäminen, lahjonta, työntekijöiden huono kohtelu, harhaanjohtava markkinointiviestintä, epäselvä tai epäoikeudenmukainen hinnoittelu, kansainvälisten välittäjien huijaaminen sekä ympäristön saastuttaminen (Cavusgil ym. 2017, 114–144).

Yritysvastuun noudattaminen pitkäjänteisesti tuo yritykselle enemmän säästöjä kuin se tuottaa kuluja. Yritysvastuun on kuitenkin tuotettava taloudellista hyötyä myös yrityksen sidosryhmille. (Kuisma 2015, 82–177.) Vastuullisuuden huono hoitaminen voi puolestaan nostaa energiaveroja, kasvattaa henkilöstövaihtuvuutta sekä aiheuttaa haittaveroja (Silvola & Landau 2019, 220–237; Rihtala 2020). Yrityksen rahoituskustannukset voivat nousta, jos se peittelee olennaisia vastuullisuusasioitaan. Rahoituksen ja sijoittajien saaminen voi vaikeutua, kun yritykseen sijoittamisen epävarmuus nähdään riskinä. Verojen maksu sille valtiolle, missä yritys operoi, nähdään vastuullisena toimintana. Verojen välttely ja verosuunnittelu tuottavat kyllä lyhyen tähtäimen voittoja, mutta voivat lisätä pitkän tähtäimen riskejä esimerkiksi verolakien muutosten vuoksi. (Silvola & Landau 2019, 220–237.)

2.5 Pienyritystoiminnan vaikutukset kulttuuriseen kestävyys

Kulttuurinen omaisuus pitää sisällään kulttuuriympäristön, eli rakennukset arkkitehtuurisine piirteineen ja ihmisen toiminnan kautta muokkautuneen ympäristön, ihmisen tekemän luomistyön, kuten maalaukset, kirjat tai sävellysten nuotit ja partituurit, sekä aineettoman kulttuurin, kuten puhekielen (murteet), tavat, perinteet ja elämäntavat. Kulttuurisesti kestävällä tavalla toimiva yritys voi omalta osaltaan auttaa niiden säilyttämisessä.

Tapakulttuuri ja paikallisyhteisöjen tukeminen

Matkailualan negatiivisia vaikutuksia paikalliskulttuuriin ovat esimerkiksi muutokset perinteissä, paikallisten palvelujen käytössä sekä kotipaikkaylpeydessä (Pasanen 2020, 99–124). Matkailuliiketoiminnan kasvu voi olla ongelmallista paikallisen alueen kannalta, sillä perinteisen matkailun negatiiviset vaikutukset esimerkiksi luontoon ja yhteisöön näkyvät matkakohteessa (Lüthje 2023, 275–312), mutta matkailun liiketoiminnallinen hyöty siirtyy muualle (Lüthje 2023, 275–312; Pasanen 2020, 99–124). Kasvavan matkailun paineessa paikalliset palvelut eivät enää riitä palvelemaan asiakaskuntaa ja alueelle tulee yrittäjiä muualta, eikä näillä välttämättä ole tietoa eikä halua oppia paikallisia tapoja. Matkailuyrittämisen tulisi olla sellaista, että sen tuoma liikevaihto hyödyttää myös kohdealueen toimijoita, kuten esimerkiksi saamelaisia. Paikalliskulttuurin autenttisuus tuo lisäarvoa sekä asiakkaalle että paikallisyhteisölle. Kulttuurisesti kestävä matkailutoiminta myös säilyttää ja suojelee matkakohteelle ominaista luontoa, ympäristöä sekä paikallista elämäntapaa. (Lüthje 2023, 275–312.) Yritystoiminnan vaikutus paikallisyhteisön hyvinvointiin voi toteutua esimerkiksi paikallisen työllisyyden, elinvoimaisuuden sekä hyvinvoinnin tukemisena, paikallisen talouden ja elinkeinomahdollisuuksien parantamisena sekä henkilöstön, paikallisen väestön ja asiakkaiden turvallisuudesta ja terveydestä huolehtimisena (Bärlund & Perko 2013, 103–190).

Tutkimukset osoittavat, että vaikka matkailijat arvostavat vastuullisuutta, arvostus näkyy vain harvoin heidän matkailutuotevalinnoissaan. Vastuullisuus voi kuitenkin

tuottaa matkalle lisäarvoa ja ohjata päätöksentekoa. (Lüthje 2023, 275–312; Pasanen 2020, 99–124.) LOHAS (Lifestyles of Health and Sustainability) -kuluttajat ovat kasvava asiakasryhmä, joka pyrkii vaalimaan terveyttään ja hyvinvointiaan sekä kuluttamaan kestävän kehityksen mukaisesti. Tämä kuluttajaryhmä suosii sellaisia yrityksiä, joiden arvot vastaavat heidän arvojaan ja on kiinnostunut eko-matkailusta. Matkailijat ovat valmiita tekemään helppoja ratkaisuja, jotka lisäävät matkan ekologisuutta, mutta eivät heikennä matkailijan matkustusmukavuutta. Kolmannes heistä on valmis myös maksamaan hieman (5-10 %) enemmän vastuullisesta matkailutuotteesta. Erityisesti milleniaalit haluavat matkustaa kohteisiin, joilla on kulttuurista ja historiallista arvoa joissa on lähellä saatavilla seikkailullisia elämyksiä, festivaaleja sekä paikallisia tapahtumia. (Pasanen 2020, 99–124.) Kestävällä tavalla toimivat matkailualan yritykset ovat usein pieniä toimijoita, jotka korostavat paikallisia sosiaalisia, kulttuurisia ja ympäristöllisiä arvoja. Paikalliskulttuuriin sopeutuminen ja sen vaaliminen ovatkin kestävää kehitystä. (Lüthje 2023, 275–312.)

Rakennuskulttuurin ja kulttuurimaiseman säilyttäminen sekä vaaliminen

Kulttuuriympäristö tarkoittaa laajassa merkityksessä ihmisen muokkaamia ympäristöjä. Kulttuurimaisema puolestaan tarkoittaa ihmiskulttuurin synnyttämää ja muokkaamaa maisemaa. Näiden arvojen hyväksikäyttäminen matkailussa kytkeytyy vanhan rakennuskannan ihailuun, nostalgian tuntuun, tuntemuksiin sukupolvien ketjusta sekä rakenteisiin itsessään historiallisina, ajan kulumista ilmentävinä dokumentteina. Rakennuksilla ja rakennetulla ympäristöllä on arvoa paikallisidentiteetin luojina sekä merkityksellisinä symboleina, esimerkiksi vanhoina kokoontumispaikkoina. (Kalakoski 2023, 386–413.)

Rakennussuojelu on peräisin 1700-luvulta, jolloin ihmiset alkoivat hahmottaa menneisyyden ja nykyisyyden erillisinä aikakausina. Tätä ennen rakennusten säilyttäminen ja ylläpito johtuivat lähinnä resurssien vähyydestä. (Kalakoski 2023, 386–413.) Rakennusten uudelleenkäyttöön perustuva matkailurakentaminen pohjaa kohteena olevan rakennuksen tai rakennetun ympäristön historialliseen tarinaan. Tarinan kertominen menestyksellisesti vaatii monialaista yhteistyötä. (Aar-

ras 2023, 347–380.) Rakennussuojelun ja nähtävyyssuoritoituneen matkailun yhdistävä tekijä ovat juuri erityislaatuiset, mielenkiintoiset, arvokkaat ja harvinaiset rakennukset. Rakennusperintö ja sen arvot eivät myöskään säily ilman hoitamista ja ylläpitoa ja siksi rakennusten korjaaminen ja ylläpito käsityövaltaisine toimenpiteineen ovat osa rakennusperinnettä. (Kalakoski 2023, 386–413.)

Paikan henki eli toiselta nimeltään paikan identiteetti (Tuohino & Pesonen 2020, 257–276) muodostuu paikkaan liittyvistä muistoista, tunteista ja aistikokemuksista. Matkailukokemuksen puitteet luova paikka sekä sen suhde ympäristöönsä on tärkeä. (Karlsson 2023, 381–385.) Käsite kuvaa myönteistä yhteyden tunnetta, joka henkilöllä on siihen paikkaan, jonka kanssa hän on vuorovaikutuksessa (Tuohino & Pesonen 2020, 257–276). Paikalla on sekä arkkitehtonisia että fyysisiä ominaisuuksia, mutta myös sosiaalisia, symbolisia ja historiallisia ominaisuuksia. Paikan henki voi olla huomaamaton, tai se voi olla yhtä lailla niin vaikuttava, että se jää unohtumattomasti mieleen (Karlsson 2023, 381–385). Maisemakokemuksen tulkinnassa oleellisia ovat yksilöllisellä tulkinnalla havaitut maiseman eriosatekijät (Tuohino & Pesonen 2020, 257–276). Paikan hengen huomioon ottaminen on osa vastuullista matkailuliiketoimintaa (Karlsson 2023, 381–385). Paikan tarina voi osaltaan viehättää matkailijoita, jotka etsivät yksilöllisiä matkailukokemuksia (Aarras 2023, 347–380).

Rakenteiden vastuullinen rakentaminen ja korjaaminen

Matkailuympäristöjä voidaan suunnitella ja rakentaa kiertotalouden toimintamallien mukaisesti. Silloin toimintaan käytetään olemassa olevaa rakennuskantaa. Lisärakentamisessa suositaan elinkaareltaan pitkäikäisiä rakenteita, jotka ovat vain vähän energiaa, huoltoa ja korjausta vaativia. Rakentamisessa syntyvät jätteet pyritään käyttämään uudelleen, kierrättämään tai ne sijoitetaan uudelleen. On ekologista hyödyntää paikalla olevaa tai kierrätettyä materiaalia esimerkiksi sisustuselementeissä. Muussa rakentamisessa voidaan hyödyntää materiaaleja, joissa on kierrätys sisältöä tai vaihtoehtoisesti purettuja ja uudelleen käytettäviä rakennustuotteita. Rakenteiden elinkaaren päättyessä puretut rakennustarvikkeet käytetään uudelleen tai kierrätetään mahdollisuuksien mukaan. Uudet rakennuk-

set suunnitellaan jo lähtökohtaisesti muunneltaviksi. Rakentaminen suunnitellaan kokonaisuutena. Jos näin ei tehdä, toisistaan irrallisten ratkaisujen yhteisvaikutus voikin olla alkuperäistä ratkaisua huonompi. Tällöin kun yksi negatiivinen vaikutus voi korvautua toisella, merkittävämmällä. (Aarras 2023, 347–380.) Matkailusuunnittelussa otetaan paikan henki keskiöön jo ennen kuin kehittämisen tavoitteet on lyöty lukkoon. Paikan henki tunnistetaan monialaisen taustatyön kautta, jossa selvitetään muun muassa paikan historia, sen sijoittuminen fyysisesti maisemaan, valo- ja ääniolot, tunnelma sekä esteettiset piirteet. Lisäksi tunnistetaan paikan muutosherkkyys, eli kuinka herkästi rakentaminen ja tuleva käyttö horjuttavat paikan asemointia maiseman osana. Esimerkiksi maisemassa kauas näkyvä rakentamaton luontoalue on muutosherkkydeltään korkea. (Karlsson 2023, 381–385.)

Kulttuurihistoriallisesti merkityksellisen kohteen matkailua voi kehittää myös järjestämällä erilaisia kulttuuriympäristö- tai työleirejä, joissa keskitytään kohteen kunnostukseen samalla, kun opitaan perinnerakentamisen tai ympäristönhoidon menetelmiä. Tällöin osallistujalla on mahdollisuus sekä tutustua ympäristöön että oppia uusia taitoja ja tekniikoita. Näillä henkilöillä on voimakas sisäinen motiivi sekä jonkinlaista aiempaa taitopohjaa perinnekorjaamiseen tai rakentamiseen. Leirejä järjestettäessä on kuitenkin huomioitava jo etukäteen osallistujien taitotasoo, sekä huolehdittava vapaaehtoisten työturvallisuudesta, vakuutuksista ja käytännön järjestelyistä, kuten ruokailuista, majoittumisesta ja peseytymismahdollisuuksista. Jos tehtyä työtoimintaa on tarkoitus esitellä muulle yleisölle, on huolehdittava muun muassa turvallisuusetäisyyksistä. (Kalakoski 2023, 386–413.)

Asiakkaiden ympäristövastuullisuuden vaikuttaminen

Yhteisöllisyys ja mahdollisuus tehdä jotain merkityksellistä kulttuuriperinnön ja kestäväen kehityksen eteen ovat merkittäviä asioita niille henkilöille, jotka osallistuvat työleireille (Kalakoski 2023, 386–413). Muiden matkailijoiden ympäristö- ja vastuullisuustietoisuuteen sekä ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa viestinnällä ja markkinoinnilla. Erityisesti digitaaliset markkinointikeinot ohjaavat hyvin ostopäätöksiä sekä toimintaa vastuullisempaan suuntaan. Tehok-

kain tapa tutkimusten mukaan on viestiä vastuullisuudesta niin, että se vetoaa tunteisiin ja samalla alleviivaa asiakkaan saamaa hyötyä tuotteesta tai palvelusta. Rationaalisemmat viestit puolestaan houkuttelevat asiakkaita, jotka jo muutenkin ovat kiinnostuneita vastuullisesta matkailusta. Erilaiset ekosertifikaatit eivät tällä hetkellä ole matkailijoiden mielestä merkittäviä, mutta ne voivat kuitenkin parantaa yrityksen imagoa ja tuotteen arvoa, sekä lisätä uusintaostoja. Hyviä kanavia vastuullisuusviestintään ovat yrityksen verkkosivut, sosiaalisen median kanavat, muu media, esitteet, varausjärjestelmät sekä tarjoukset ja laskut. Vastuullisuusviestintää kannattaa jatkaa myös paikan päällä. (Pasanen 2020, 99–124.)

2.6 Pienyritystoiminnan yhteiskunnalliset vaikutukset

Pienyrityksellä on monenlaisia sidoksia ympäröivään yhteiskuntaan. Yhteiskunta ja yritystä ympäröivä yhteisö puolestaan vaikuttavat yrityksen toimintaan monella tavoin. Toimintatapaa, jossa yritys toimii vastuullisena osana yhteiskuntaa ja ympäröivää yhteisöä, kutsutaan yrityskansalaisuudeksi.

Yhteiskunnan säätelyn vaikutukset yritykseen

Yritys on osa yhteiskuntaa ja yhteiskunta määrittelee yrityksen toimintaa lainsäädännöllä, direktiiveillä ja suosituksilla. Yhteiskunnallinen säätely tarkoittaa toiminnan linjaamista oikeudellisesti sidotuin normeihin, ei-oikeudellisesti sitovin suosituksin sekä itsesäätelyn avulla. Kansainväliseen säätelyyn sitoutuneet valtiot ovat velvollisia siirtämään kansainväliset normit osaksi kansallista lainsäädäntöä. Näistä yritys vastuun teemoihin liittyvät YK:n yritys vastuuverkoston (Global Compact) kestävän kehityksen tavoitteet. Suomessa noudatetaan kansallisten lakien lisäksi myös EU:n lainsäädäntöä. EU:ssa säädellään muun muassa kauppaa ja talouteen, työelämään sekä sosiaaliturvaan liittyviä asioita. Esimerkiksi EU-lainsäädännön nojalla monien myrkyllisten aineiden, kuten elohopean ja lyijyn käyttö on kielletty teollisuudessa. Sen mukaan yritysten on myös kierrätettävä SER-jätteet. (Cavusgil ym. 2017, 114–144.) Itsesäätely puolestaan tarkoittaa toimialan yhdessä sovittuja toimintatapoja tai eettisiä ohjeita. Tämän lisäksi kansainväliset ympäristö- ja kansalaisoikeusjärjestöt antavat yritys vastuuseen liittyviä

linjauksia. Yrityksen toimintaa ohjaavat yrityksen kotimaan lainsäädäntö, sekä lisäksi niiden valtioiden lainsäädäntö, joissa yrityksellä on toimintaa. (Liappis ym. 2019, 42–71.)

Yrityksen toiminnan merkitys kansallisella tasolla

Yhteiskunta tasapainottelee elinkeinojen turvaamisen ja toisaalta tulevaisuuden ihmiselämää kannattelevien ympäristöolosuhteiden suojelun välillä. Suomen biotalousstrategian tavoitteena on edistää kansalaisten sekä biotaloustoimijoiden välistä kanssakäymistä ja yhteistyötä. Osallistamista käytetään yhtenä osana hankkeiden suunnittelua, vaikka sen proseduurien käyttö on vaillinaista eikä aina kohtaa kansalaisia eikä sidosryhmiä riittävän tehokkaasti. (Pakarinen ym. 2020, 227–256.) Korruptio ja lahjonta ovat asioita, joita suomalaisessa yhteiskunnassa ei juuri näy, mutta sitäkin voimakkaammin muualla maailmassa. Suomalaiset yritykset ovat sitoutuneet korruption ja lahjonnan vastaiseen työhön. Lakien ja määräysten noudattaminen on tärkeä osa yritys vastuuta. Yrityksellä on valmistamastaan tai myymästään tuotteesta myös tuotevastuu, eli tuotteen on täytettävä sille asetetut turvallisuus- ja käyttövaatimukset. Yrityksen markkinointiviestinnän tulee olla säädösten mukaista ja yrityksen tulee kantaa vastuuta asiakastyytyväisyydestä. (Kuisma 2015, 82–177.)

Yrityksen toiminnan merkitykset paikallisyhteisöön

Yrityksellä on aina merkitystä sitä ympäröivään paikallisyhteisöön. Merkitys voi näkyä esimerkiksi alueen luonnonvarojen käyttönä, työllisyydessä, yhteisöveroina sekä tehtynä yhteistyönä muiden yritysten, julkisen tai kolmannen sektorin kanssa. (Kuisma 2015, 82–177.) Matkailun vaikutukset paikalliseen infrastruktuuriin voivat olla merkittävä kuormitustekijä kuntatasolla ja johtaa jopa hetkelliseen ylikuormitukseen (Loikkanen ym. 2023, 415–417). Toisaalta maaseutumatkailun ja biotalouden toteuttamisen intressit voivat olla paikallisesti ristiriidassa keskenään (Pakarinen ym. 2020, 227–256). Suomessa yhdyskuntastruktuurin rakentaminen on kuntien vastuulla, jolloin paikallishallinnolla on suuri merkitys jäte-, vesi- ja energiahuollon järjestämisessä ja suunnittelussa. Infrastruktuuripalveluita voivat

olla myös kaapeloinnit, kadut, vesiväylät, radat sekä julkisin varoin ylläpidetyt hiihtoladut ja kuntopolut. Infrastruktuurin kuormittumisongelmia pyritään ennaltaehkäisemään siirtymällä asiakaslähtöiseen toimintaan julkisjohtamisessa, lain-säädännöllä, matkailuyrityksen erilaisilla ympäristöjärjestelmillä sekä yhteistyöllä kuntien kanssa. (Loikkanen ym. 2023, 415–417.) Paikalliseen luontoon liittyvät elementit, kulttuuriset resurssit sekä paikallisyhteisö ovat erittäin merkityksellisiä maaseutumatkailuyritysten toiminnalle. Yhteistyö julkisen sektorin, kolmannen sektorin, yrittäjän sekä paikallisten ihmisten välillä on ehdoton vaatimus kestäväle toiminnalle. (Pakarinen ym. 2020, 227–256.)

2.7 Kestävän kehityksen ohjelmia, standardeja sekä johtamistapoja

Muutoksen tekemiseen tarvitaan ymmärrystä vallitsevista haasteista ja mitattavissa olevaa tietoa (Dolan & Zalles 2022, XXVIII). Vastuullisuustavoitteiden asettamiseen ja strategian toteutumisen mittaamiseen on käytettävissä erilaisia malleja. Näitä ovat esimerkiksi Balanced Scorecard (BSC), Must Win Battles (MWB), Objectives and Key Results (OKR) ja Key Performance Indicators (KPI) (Kehusmaa 2023, 94–100). Uudempia ajatusmalleja ovat The Nordic Way (Hilvo & Rubanovitsch 2023, 9) sekä Nettopositiivisuus (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–18). Eri ohjelmat painottavat mittaamista ja tulosten analysointia eri tavoin, mutta kaikissa niissä on periaatteena jatkuvan parantamisen kehä. Olipa käytettävä malli tai ohjelma mikä tahansa, vastuullisten toimintatapojen implementointi riittävällä tasolla vaatii yrityksen johdolta sitoutumista (Dolan & Zalles 2022, VII).

ISO 14001 – standardi ja EMAS

ISO 14001 on kansainvälisesti tunnetuin ympäristönhallintajärjestelmä. Sen käyttö perustuu organisaation vapaaehtoisuuteen. Järjestelmä luo viitekehyksen sekä ympäristönsuojeluun että muuttuviin ympäristöolosuhteisiin reagoimiseen. ISO 14001 -järjestelmä nojaa johdon sitoutumiseen, lakisäätteisten ja muiden sitovien velvollisuuksien täyttämiseen, ympäristönsuojeluun ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen, riskiperustaiseen ajatteluun, elinkaariajatteluun, järjestelmälliseen toimintatapaan, ennakoivuuteen ja ongelmien toistumisen ennaltaehkäi-

syyn, henkilöstön osallistumiseen ja jatkuvaan parantamiseen. Merkityksellisiä ovat myös toiminnan dokumentointi sekä toiminnan auditoinnit. (Liappis ym. 2019, 99–127.)

Eco-Management and Audit Scheme EMAS on Euroopan Unionin sisäinen, vapaaehtoinen ympäristöjärjestelmä ja yritysten ympäristöjohtamisen työkalu. Yritys voi hakea virallista EMAS-sertifikaattia ja logoa, jos se noudattaa EMS-standardia. EMAS-järjestelmän perustana on kansainvälinen ISO 14001 -standardi. (Vanhala & Ristaniemi 2020, 40–84.)

Tasapainotettu mittaristo (Balanced Scorecard BSC)

BSC on peräisin 1990-luvulta ja se sisältää neljä eri näkökulmaa ja niiden alle näkökulman mukaisia tavoitteita. Näkökulmia ovat taloudellinen, sisäisten prosessien, oppimisen ja kasvun, sekä asiakasnäkökulma. Parhaiten ohjelman eteneminen strategian mukaisesti voidaan todentaa, kun näkökulmien alla olevat tavoitteet on muokattu arjessa toteutuviksi hankkeiksi tai toimenpiteiksi. (Kehusmaa 2023, 94–100.)

Voitettavat taistelut (Must Win Battles MWB)

Ohjelmassa määritellään ne hankkeet, jotka menestystä varten on ehdottomasti saatava valmiiksi. Mallissa ajatuksena on priorisointi, eli keskittyminen aidosti muutosvoimaisiin, asiakkaille arvoa tuottaviin, motivoiviin, konkreettisiin ja aidosti voitettavissa oleviin projekteihin. (Kehusmaa 2023, 94–100.)

Tavoitteet ja avaintulokset (Objectives and Key Results OKR)

OKR-mallissa tavoitteet asetetaan koko organisaatiota osallistaen. Tyypillistä on myös, että tavoitteet ja niiden seuranta tapahtuu lyhyellä aikavälillä, noin neljännesvuosittain. Tavoitteita on määrällisesti vähän ja ne ovat konkreettisia, jolloin organisaatio voi sitoutua niihin. Ne laaditaan SMART-mallin mukaisesti, eli niiden on oltava täsmällisiä (specific), mitattavia (measurable), saavutettavissa (ac-

hievable), merkityksellisiä (relevant) sekä aikaan sidottuja (time bound). (Kehusmaa 2023, 94–100.)

The Nordic Way

The Nordic Wayn ideologia pohjautuu pohjoismaiseen ajatteluun perustuviin kuuheen sieluun, joita ovat Innovatiivinen visio, Yhteinen onnellisuus, Radikaali näkyvyys, No Ego, Tarpeeksi on tarpeeksi sekä Älykäs voimaannuttaminen.

Ohjelman ajatuksena on jatkuva kehittyminen resurssitehokkuudessa ja kestävässä tuotantotavoissa koko organisaatiota osallistaen ja työyhteisön hyvinvointia parantaen, joka puolestaan nostaa yrityksen tuottavuutta. Siirtyminen Nordic Way -mallin mukaiseen, kestävään liiketoimintaan tapahtuu viidessä eri vaiheessa.

Lopputuloksena kestävä kehitys ulottuu myös yrityksen asiakkaisiin, yhteistyökumppaneihin sekä muihin sidosryhmiin ja kestävästä kehityksestä tulee pysyvä osa yrityksen toimintaa. (Hilvo & Rubanovitsch 2023, 94–95.)

Nettopositiivisuus (Net Positivity)

Perusajatuksena nettopositiivisuudessa on se, että hyvän tekemisen hyödyt ovat suuremmat, kuin yrityksen negatiiviset ympäristövaikutukset. Kun suurten yritysten tavoitteena on tehdä hyvää globaalisti, pieni yritys voi keskittyä hyödyttämään paikallisyhteisöään. (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–18.) Nettopositiivinen liiketoimintamalli tarkoittaa sitä, että yrityksen toiminta todella parantaa ihmisten elämää sekä suojelee planeettaa. Nettopositiivisten yritysten luoma arvo on syvemmälle ulottuvaa ja pitkäkestoisempaa kuin pelkkää taloudellista voittoa tavoittelevien yritysten luoma arvo. (Hilvo & Rubanovitsch 2023, 94–95.) Nettopositiivisuus lähtee siitä, että ensin pyritään pienentämään yrityksen negatiivisia vaikutuksia ihmisille ja ympäristölle niin pieneksi kuin ne voidaan suinkin saada. Sen jälkeen keskitytään kasvattamaan yrityksen positiivisia vaikutuksia, eli korjataan jo tapahtuneita vahinkoja sekä autetaan tulevaisuuden ongelmien ratkaisussa. Nettopositiivinen yritys ei jää vain tarkkailemaan omaa toimintaansa, vaan vaikuttaa aktiivisesti yhteiskuntaan esimerkiksi voimaannuttamalla asiakkaitaan sekä vaikuttamalla omaan toimialaansa. (Tynkkynen & Berninger 2017, 22–24.) Yrityksen tu-

lee myös ennallistaa luonnonympäristöä parhain menetelmin sekä ottaa paikallisyhteisö huomioon ja mukaan toimintaansa. Ehdoton kielto nettoposiitivisuudessa koskee korvaamattoman luonnon tuhoamista ja ihmisten huonoa kohtelua. Yritys, joka toimii kieltoa rikkoen, ei voi kompensoida tällaisia toimia millään tavalla. (Tynkkynen & Berninger 2017, 44–45.)

Yritysvastuun kritiikkiä

Nykyisten ympäristövastuullisuusohjelmien ongelma on, että eri näkökulmien kautta tapahtuva tarkastelu antaa samalle yritykselle täysin erilaiset arviot ja siksi yritysten toiminnan välinen vertailu tasapuolisesti on mahdotonta (Dathe ym. 2022, 23–28). Yrityksen toiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa ja kehittämisessä tulisi käyttää erillisiä mittareita yleisien kokoomamittarien sijasta (Kosonen & Santalainen 2022, 17–44). Yritysvastuullinen toiminta tulee olla osa yrityksen strategiaa. Näin vältetään tehtyjen yhteiskuntavastuutoimenpiteiden mahdolliset uudet sekä ennakoimattomat negatiiviset vaikutukset ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyYTEEN. (Dathe ym. 2022, 23–28.) Tämä voi olla vaikeaa erityisesti silloin, kun pörssiyrityksen omistajat ovat lähinnä finanssisijoittajia ja yrityksen fokus on lyhyen tähtäimen arvonluonnissa. Onneksi nykyisin yhä useammat sijoittajat haluavat sijoittaa yrityksiin, joilla on näyttöä pitkän tähtäimen ESG-strategian toteutumisesta. (Kosonen & Santalainen 2022, 17–44.)

Hankaluuksia ympäristövaikutusten arvioinnissa aiheuttaa myös se, että vaikka yrityksen tuote tai palvelu olisikin ympäristövastuullinen, sen hankintaketju saattaa tuottaa päästöjä, tai yrityksen työolot ovat heikot (Dolan & Zalles 2022, VII). Yritysvastuun kehittämisohjelmissa on haasteena, että vaikutuksien määrää on hyvin vaikea mitata riittävän tarkasti (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–18). Vaikutukset eri kestäväen kehityksen osa-alueilla ovat eri mitallisia, eli ne eivät ole vertailukelpoisia keskenään ja voivat olla hyvinkin epätarkkoja (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–18; Kosonen & Santalainen 2022, 17–44). Yritysvastuun oikeista toiminta- ja raportointitavoista kiistellään jatkuvasti akateemisen maailman, eri yhteisöjen ja yritysten välillä. Tämä on ongelmallista yritysten näkökannalta

siksi, että niiden on ristiriitaisten yritys vastuun vaatimusten lisäksi huolehdittava myös kannattavasta yritystoiminnasta. (Dathe ym. 2022, 23–28.)

Yritysvastuullisuus tarvitsee vastuullisuusohjelman noudattamisen ja sidosryhmäyhteistyön lisäksi riskinottoa sekä rahoitusta vaativia investointeja. Tässä korostuu yhteiskunnan merkitys ohjaajana sekä rahoittajana. Yhteiskunnan tasolla tulisi lisäksi luoda bruttokansantuotteen rinnalle muita, kestävästä kehitystä paremmin kuvaavia mittareita. Lisäksi keskinäisriippuvuuden ymmärtäminen sekä yhteiskunnan että yritysten näkökulmasta vaatii pitkäaikaista ja tiivistä yhteistyötä eri instanssien välillä. Yhteistyö on haasteellista, koska on totuttu toimimaan vain oman intressiryhmän kesken, sekä fokusoitu ainoastaan lyhyen tähtäimen suunnitelmiin. (Kosonen & Santalainen 2022, 17–44.)

Kritiikistä huolimatta yritys vastuun luo selkeästi nykyistä parempaa tulevaisuutta (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–18). Tämän ehtona on, etteivät ekologiset ja sosiaaliset arvot heikenny, kun luodaan taloudellista hyötyä yrityksen omistajille (Dathe ym. 2022, 23–28). Lisäksi panostaminen uusiin, vastuullisiin ratkaisuihin ja teknologioihin kannattaa: Tutkimusten mukaan sellaiset valtiot ja yritykset menestyvät parhaiten, jotka tekevät niin ensimmäisten joukossa. (Kosonen & Santalainen 2022, 17–44.)

Yhteenveto

Yritysvastuuohjelman voi lain puitteissa tehdä monella tapaa ja tarjolla onkin monenlaisia malleja. Tässä niistä oli kuvattuna vain muutamia. Tämän lisäksi yritys voi itse kehittää sille parhaiten sopivan mallin ja viedä sitä eteenpäin (Vanhala & Ristaniemi 2022, 355–393.) Lähtökohta yrityksen kestävästä kehityksen tiellä on kuitenkin johdon vahva sitoutuminen (Dolan & Zalles 2022, VII) ja se, että aluksi selvitetään yrityksen lähtötilanne, jonka mukaan sitten asetetaan tavoitteet ja niille mittarit (Vanhala & Ristaniemi 2022, 355–393). Yritysvastuun odotukset muuttuvat koko ajan, joten yrityksen johdon tulisi seurata aktiivisesti sekä lainsäädännön kehittymistä ja yritysvastuusta käytävää keskustelua että kuulla sidosryhmiensä mielipiteitä (Liappis ym. 2019, 6–11).

3 OLENNAISUUSANALYYSI, SIDOSRYHMÄKARTOITUS JA ITSEARVIOINTI

Vastuullisessa yritystoiminnassa yritys tiedostaa ja kartoittaa toimintansa aiheuttamat riskit yhteiskunnalle ja ympäristölle. Kaikkia riskejä ja niiden vaikutuksia ei kannata kartoittaa, vaan keskittyä niistä olennaisiin. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 40–83.) Olennaisuuden tunnistaminen on yritysvastuun kehittämisen lähtövaatimus (Kuisma 2015, 83–177) ja se auttaa yritystä keskittämään fokuksen vastuullisuuden tärkeimpiin kysymyksiin (Liappis ym. 2019, 6–11). Yritysvastuun lopullisena tavoitteena on viestiä yrityksen sidosryhmiä tyydyttävällä tavalla, että yrityksen taloudellinen tulos on saavutettu vastuullisia keinoja käyttäen (Kuisma 2015, 218–223). Jotta yritys tietäisi, mitkä riskit ja vaikutukset ovat sen toiminnan ja sidosryhmien kannalta merkittäviä, se tekee olennaisuusanalyysin sekä kartoittaa tärkeimmät sidosryhmänsä (Tynkkynen & Berninger 2017, 53–55; Vanhala & Ristaniemi 2022, 40–83).

3.1 Sidosryhmäyhteistyö ja sidosryhmäkartoitus

Sidosryhmäajattelu on keskeinen yritysvastuun osa (Liappis ym. 2019, 6–11). Yrityksen sidosryhmiä ovat kaikki sellaiset ryhmät tai organisaatiot, joiden toiminta vaikuttaa yrityksen toimintaan tai päinvastoin, joiden toimintaan yritys jollain tavalla vaikuttaa (Dathe ym. 2022, 143–148; Kuisma 2015, 71–75; Liappis ym. 2019, 6–11). Tyypillisiä sidosryhmiä ovat esimerkiksi rahoittajat, asiakkaat, tavantarjoajat, henkilöstö ja ympäröivä yhteisö (Dathe ym. 2022, 143–148). Tärkeitä osapuolia ovat myös toimintaa seuraavat kansalaisjärjestöt sekä media (Liappis ym. 2019, 6–11). Sidosryhmät voidaan jakaa ensisijaisiin ja toissijaisiin sidosryhmiin (Dathe ym. 2022, 143–148) tai yrityksen sisäisiin ja ulkoisiin sidosryhmiin (Kuisma 2015, 71–75). Ensisijaisia sidosryhmiä kutsutaan myös nimellä avainsidosryhmät (Kuisma 2015, 71–75).

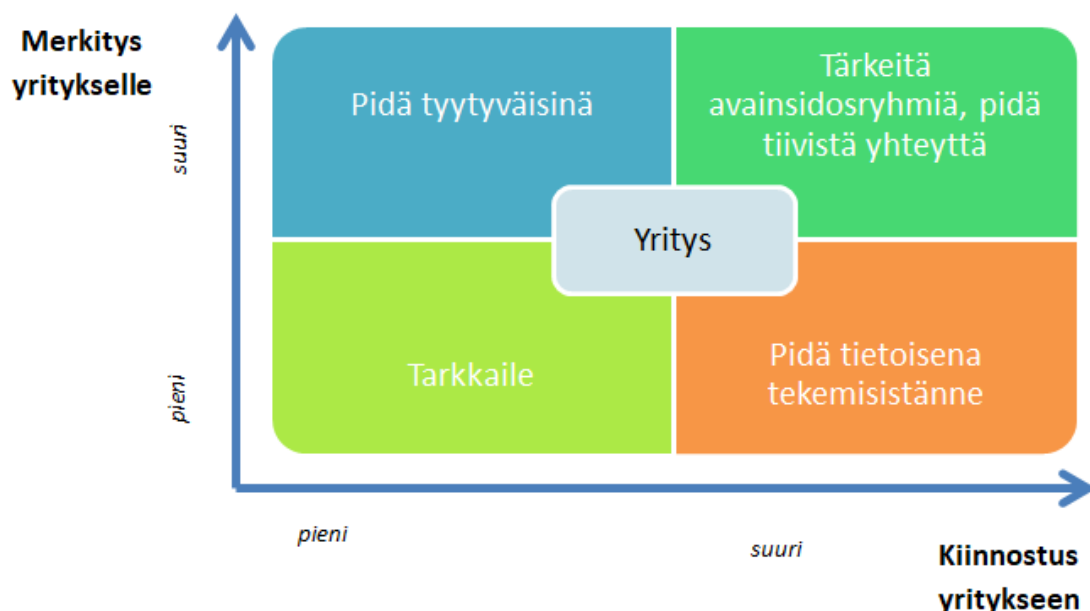
Ensisijaiset sidosryhmät ovat suorassa yhteydessä yritykseen, kun taas toissijaiset sidosryhmät ovat liitoksissa yritykseen ensisijaisten sidosryhmien kautta. Toissijaisia sidosryhmiä ovat media, hallitus, kilpailijat, kuluttaja-asiamies ja jotkut

muut intressiryhmät, joita yrityksen toiminta kiinnostaa. Nämä ryhmittymät ovat kiinnostuneita ja haluavat käyttää vaikutusvaltaansa yrityksen yritys vastuun kehittämiseen ja implementointiin. (Dathe ym. 2022, 143–148.)

Eri sidosryhmät arvioivat yrityksen toimintaa eri tavoin, omista lähtökohdistaan ja intressiensä mukaisesti. Sidosryhmäyhteistyö tarkoittaa systemaattista ja jatkuvaa kehittämistä vuorovaikutuksessa heidän kanssaan osallistamalla, informoimalla, dokumentoimalla tuloksista, sopimalla toimenpiteistä sekä viestimällä tuloksista. (Kuisma 2015, 218–222.) Onnistuneen sidosryhmäyhteistyön edellytyksenä on vuorovaikutuksen lisäksi relevanttien mittareiden asettaminen ja niiden seuraaminen (Kuisma 2015, 71–75). Viestintä sidosryhmille puolestaan konkretisoi yritys vastuun toimenpiteet (Liappis ym. 2019, 6–11).

Sidosryhmäkartoitus

Sidosryhmäkartoituksen, tai toiselta nimeltään sidosryhmäanalyysin, avulla määritellään yrityksen liiketoimintaan vaikuttavat sidosryhmät (Bärlund & Perko 2013, 67–102; Kuisma 2015, 218–222). Sidosryhmät voidaan asettaa tärkeysjärjestykseen antamalla niille painoarvot 1 – 10 (Kuisma 2015, 71–75). Kun sidosryhmät on tunnistettu, niiden edustajiin luodaan kontakti (Kuisma 2015, 218–222) ja odotukset yritystoiminnan toteutustavasta kartoitetaan (Bärlund & Perko 2013, 67–102; Kuisma 2015, 218–222). Tämän lisäksi on syytä viestiä myös yrityksen omista odotuksista sidosryhmille (Kuisma 2015, 218–222). Sidosryhmien suhtautuminen yrityksen toimintaan voi olla kielteistä tai myönteistä. Sidosryhmäkartoituksen avulla yritys saattaa tunnistaa uusia menestystekijöitä, innovoida uusia tuotteita tai asiakkaita osallistavia vastuullisuuskampanjoita, löytää uusia mittareita ja tarvittavia toimenpiteitä sekä terävöittää vastuullisuusviestintää. (Bärlund & Perko 2013, 67–102.)

Kuva 1: Esimerkki sidosryhmien tärkeyden arviointimatriisista (Kuisma 2015).

Sidosryhmien vaatimusten ja odotusten selvittäminen on helppoa, kun kysyy asiaa sidosryhmiltä itseltään (Kuva 1). Mielenpitoita voi kysyä esimerkiksi haastatteleamalla ja kyselytutkimuksin. (Kuisma 2015, 71–75.) Sidosryhmäkartoituksessa merkittävää on, että kaikki sidosryhmät ymmärtävät yrityksen vastuullisuuden samalla tavalla. Tällöin analyysin lopputuloksena saadaan syvälinen näkemys yrityksestä yrityskansalaisena. Sidosryhmien odotukset luovat yrityksen toiminnalle muutostarpeita. Ne on syytä muuttaa keskenään vertailukelpoisiksi, jotta muutoksen tekeminen keskittyy olennaisimpiin tekijöihin ja johtaa pitkäkestoiseen kehitykseen. Aika ajoin sidosryhmätutkimus uudistetaan, jolloin saadaan tietoa sidosryhmien suhtautumisesta tehtyihin muutoksiin. Mahdolliset muutokset suhtautumisessa analysoidaan ja viestitään organisaation sisäisesti. (Bärlund & Perko 2013, 67–102.)

Sidosryhmäkartoituksen jälkeen yritys alkaa johdonmukaisesti kehittää yritys vastuullista toimintaansa (Bärlund & Perko 2013, 67–102). Toiminnan kehittäminen perustuu sekä sidosryhmiä että yritystä hyödyttävään yhteistyöhön (Kuisma 2015, 218–222). Toimenpidelistassa on syytä olla sekä nykyiset toimenpiteet, että ne toimenpiteet, joihin ollaan ryhtymässä (Kuisma 2015, 71–75). Sidosryhmät sitoutetaan yritykseen läpinäkyvällä viestinnällä, joka antaa niille tietoa yri-

tyksen toiminnasta ja arvoista (Bärlund & Perko 2013, 67–102). Ne otetaan mukaan myös tulosten käsittelyyn, uusien projektien suunnitteluun sekä tavoitteiden asetantaan (Kuisma 2015, 218–222). Läpinäkyvyys ja johdonmukainen toiminta lisää sidosryhmien arvostusta yritystä kohtaan ja kumppanien keskinäistä yhteistyöhalukkuutta (Bärlund & Perko 2013, 67–102).

Sidosryhmäyhteistyön haasteita

Tämä luku perustuu Kuisman (2015, 218–222) näkemyksiin sidosryhmäyhteistyön puutteista. Kuisman mukaan sidosryhmäyhteistyö ei aina suju toivottavalla tavalla. Yleisimpiä ongelmia ovat tilanteet, joissa yritys on määritellyt sidosryhmänsä liian suppeasti ja joku merkittävä sidosryhmä on jäänyt huomiotta. Toisinaan yrityksen on puolestaan vaikeaa löytää tasapainoa joidenkin sidosryhmien kritiikin ja toisaalta strategisen lisäarvon tuottamisen välillä kyseisen ryhmän kanssa. Sidosryhmätapaamiset voivat myös käynnistyä liian kielteisessä hengessä, erityisesti silloin, kun ollaan vasta kehittämistyön alussa. Sidosryhmien aito kuuntelu auttaa siirtymään tunnepitoisista kannanotoista rakentavaan keskusteluun. Monet yritykset kuvittelevat erheellisesti, että yrityksen saama hyöty ei saa näkyä yhteistyössä. Yritystoiminnan tavoite on tuloksellisuus, ja tämä pitää olla selvillä myös sidosryhmille. Myös viestinnän määrä tai tapa voi olla väärä, eikä sillä tavoiteta haluttuja sidosryhmiä.

3.2 Olennaisuus, kaksoisolennaisuus sekä itsearviointi

Olennaisuus ja kaksoisolennaisuus ovat merkittäviä osa-alueita YK:n ympäristöjärjestö UNEP:in yhteistyöelin GRI:n laatimissa yritysraportoinnin ohjeissa (Tynkkynen & Berninger 2017, 53–55) sekä EU:n kestävyysraportoinnin direktiiviehdotuksessa (Vanhala & Ristaniemi 2022, 355–393). Ympäristönäkökohtien ymmärtäminen on perustana niiden olennaisuuden arvioinnissa yrityksen näkökulmasta. Ympäristönäkökohtien merkittävyyden arvioinnissa otetaan huomioon:

- ympäristövahinkojen aiheutumisen mahdollisuus
- yrityksen ympäristön haavoittuvuus paikallisella, kansallisella ja maailmanlaajuisella tasolla
- se, kuinka usein ja laajasti ympäristönäkökohta vaikuttaa sekä se, kuinka nopeasti vaikutuksesta voi palautua

- asiaa koskevat lait ja vaatimukset
- näkökohdan merkityksellisyys sidosryhmien ja henkilöstön kannalta. (Liappis ym. 2019, 99–127.)

Yrityksen olennaiset vaikutukset ovat sellaisia, joilla on kaikkein eniten merkitystä yrityksen sidosryhmille sekä luonnolle. Kaksoisolennaisuus puolestaan tarkoittaa sitä, että yrityksen toiminnan olennaisimpien vaikutuksien lisäksi arvioidaan ilmastomuutoksen sekä yhteiskunnallisten muutosten vaikutukset yritykseen. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 40–83.) Ympäristön tilan heikkenemisellä, ilmastomuutoksella ja luonnonvarojen vähenemisellä on väistämättömiä vaikutuksia ihmisten elinmahdollisuuksiin (Liappis ym. 2019, 6–11). Maaseutumatkailuyrityksen näkökulmasta kaksoisolennaisuuden merkitys realisoituu esimerkiksi siinä, että matkailutoiminnan toteuttaminen valitulla konseptilla on mahdotonta, jos matkailuun olennaisesti liittyvä ympäristö häviää tai muuttuu (Pakarinen ym. 2020, 227–256).

Olennaisuusanalyysi, tai toiselta nimeltään olennaisuusarviointi, sisältää neljä työvaihetta: olennaisten vaikutusten mahdollisimman laaja tunnistaminen, tunnistettujen vaikutusten priorisointi, johdon hyväksyntä sekä vahvistettujen asioiden säännöllinen päivittäminen (Kurittu & Rankinen 2023, 53–66). Olennaisuusanalyysissä arvioidaan yrityksen sisäiset tekijät, kuten missio, liiketoimintastrategia, ydinosaaaminen sekä henkilöstön, osakkeenomistajien ja toimitusketjun vaatimukset. Ulkoisista tekijöistä arvioidaan merkittävimmät yhteiskunnalliset vaikutukset, sidosryhmien vaatimukset ja lainsäädäntö sekä ohjeet ja toimintaa säätelevät sopimukset. Arviointi tapahtuu yleensä matriisin avulla, jonka toisella akselilla esitetään kyseisten vaikutusten merkitys yrityksen toiminnan kannalta ja toisella puolestaan, kuinka merkittäviä kyseiset vaikutukset ovat tärkeimpien sidosryhmien sekä yhteiskunnan kannalta. (Tynkkynen & Berninger 2017, 53–55; Vanhala & Ristaniemi 2022, 355–393.) Olennaisuusarviointiin tulee ottaa mukaan yrityksen sosiaalinen ja yhteiskunnallinen vastuu. (Tynkkynen & Berninger 2017, 53–55.)

Tunnusluku	2023	2024	Sidosryhmät, joille mittarilla on merkitystä	Arvo sidosryhmille	Arvo meille
Taloudellinen vastuu					
Taloudelliset tulokset					
EC1a Tuotettu taloudellinen hyöty sidosryhmittäin					
EC1b Tuotettu taloudellinen hyöty toimialamaittain					
EC2 Tilmastonmuutoksen taloudelliset vaikutukset, riskit, mahdollisuudet					
EC3 Eläkesitoumusten kattavuus					
EC4 Valtiolta saadut avustukset					
Markkina-asema					
EC5 Alkupalkkojen suhde minimipalkkaan toimintamaittain					
EC6 Paikallisyhteisöstä palkatun yemmän johdon %-osuus					
Väiilliset taloudelliset vaikutukset					
EC7 Investoinnit paikalliseen infrastruktuuriin					
...ja niin edelleen, kaikki GRI-tunnusluvut tähän taulukkoon...					

Kuva 2: Esimerkki vastuullisuusmittarien olennaisuusarviointimatriisista (Kuisma 2015).

Olennaisuusanalyysin pohjaksi voidaan ottaa GRI:n tunnuslukulistaus, sillä se tarjoaa yrityksille vertailukelpoista tietoa siitä, kuinka ne tekevät taloudellista tuosta (Kuva 2). Pienten yritysten vastuullisuusraportointiin riittää yleensä 10–15 tunnuslukua. Olennaisuusanalyysin laskenta rajataan kaikkiin toimijoihin, joilla on joko todellisia tai todennäköisiä kestävään kehitykseen liittyviä vaikutuksia, ne ovat yrityksen määräysvallassa ja niihin voidaan yrityksessä merkittävästi vaikuttaa. EU määrittää, että toimintakertomukseen liitettävän raportin tulee olla yhtä kattava kuin tilinpäätösraportin. Olennaisuudet listataan GRI-tunnuslukulistan mukaan matriisiksi, jossa näkyy myös kunkin tunnusluvun kohdalla sille merkityksellinen sidosryhmä ja numeerinen arvotus sekä sidosryhmälle että yritykselle itselleen. Tunnusluvut asetetaan tärkeysjärjestykseen antamalla niille painoarvot 1 – 10 ja olennaisiksi kysymyksiksi valitaan sellaiset, jotka saavat joko yritykseltä, sidosryhmiltä tai molemmilta arvon 6 tai sitä suuremman. Yrityksen antamat painoarvot arvioidaan kokemuksen mukaan ja sidosryhmien antamat painoarvot selvitetään esimerkiksi kyselyin. Tunnuslukumatriisin käyttö on saanut myös kritiikkiä, sillä tunnusluvut voi valita ja niitä voi manipuloida näyttämään paremmilta. (Kuisma 2015, 83–177.) Kun olennaisuusanalyysi on tehty, yritys luo merkittävimmille ympäristövaikutuksille strategiset tavoitteet, laatii etenemissuunnitelman, toteuttaa suunniteltuja toimenpiteitä ja seuraa edistymistä. Etenemisen aikana

opitaan uutta ja arvioidaan nykyistä tekemistä. Arvioinnin perusteella toiminnan etenemissuunnitelmaa voidaan muuttaa ja muokata. (Tynkkynen & Berninger 2017, 89–104.)

Yrityksen toiminnan itsearviointi

Arvioinnilla on monta merkitystä. Tässä opinnäytetyössä arvioinnista puhutaan laajassa merkityksessä, jolloin se koskee yrityksen toiminnan panoksien, prosessien ja tulosten arvottamista ja niiden välisten suhteiden tarkastelua. Arviointi tehdään suhteessa kriteereihin, jotka voivat olla hyvinkin yleisiä tai tarkasti määrittäviä. Arviointiprosessi voi tarkastella jo tapahtuneita, meneillään olevia tai tulevia tapahtumia ja tällöin saatavaa tietoa voi käyttää joko toiminnan tehokkuuden ilmentämiseen tai tulevan fokuksen tarkentamiseen. (Korkeakoski 2017, 18–51.) Arvioinnin tarkoitus on sijoittaa yrityksen toiminnan taso arvojanan johonkin pisteeseen sen mukaan, mikä on toiminnan tavoite. Tavoitteella tarkoitetaan toiminnan tulosta ja pyrkimyksen kohdetta. Arviointitiedon tulee olla ajantasaista, jotta se olisi kehittämisen kannalta relevanttia. Arviointitoiminta voi olla toteavaa ja tietoperustaista, mutta myös motivoivaa, ohjaavaa sekä ennustavaa. (Korkeakoski 2017, 69–83.) Itsearvioinnissa arvioinnin kohteena ovat yleensä toimintakulttuuri, työn organisointi sekä strategia. Arvioinnin tärkein tarkoitus on kuvata, miten järjestelmä toimii, miten saavutetut tulokset vastaavat haluttua tavoitetta ja mitkä ovat tärkeimmät kehittämiskohteet. (Korkeakoski 2017, 111–145.)

4 MÄNTYNIEMEN IKIHONKA OY

Mäntyniemen Ikihonka on vuonna 2009 perustettu yritys. Sen kotipaikka on Mäntyniemen kartanossa Kesälahdella, Kiteen kunnassa. Tällä hetkellä yritys tarjoaa luonto-, taide- ja musiikkipainotteista varhaiskasvatuspalvelua päiväkotisiilinpiilossa Kiteellä. Päiväkodin toiminta alkoi syksyllä 2010. Siilinpiilon luontotoiminta on saanut GreenCare Luontovoima-sertifioinnin syyskuusta 2018 lähtien. ”Siilipolku” on vuonna 2021 yrityksen pilotoima luontokokemuskonsepti. Se on suunnattu erilaisille perheille luonnossa tapahtuvana, luonnon havainnoitiin ja leikkiin

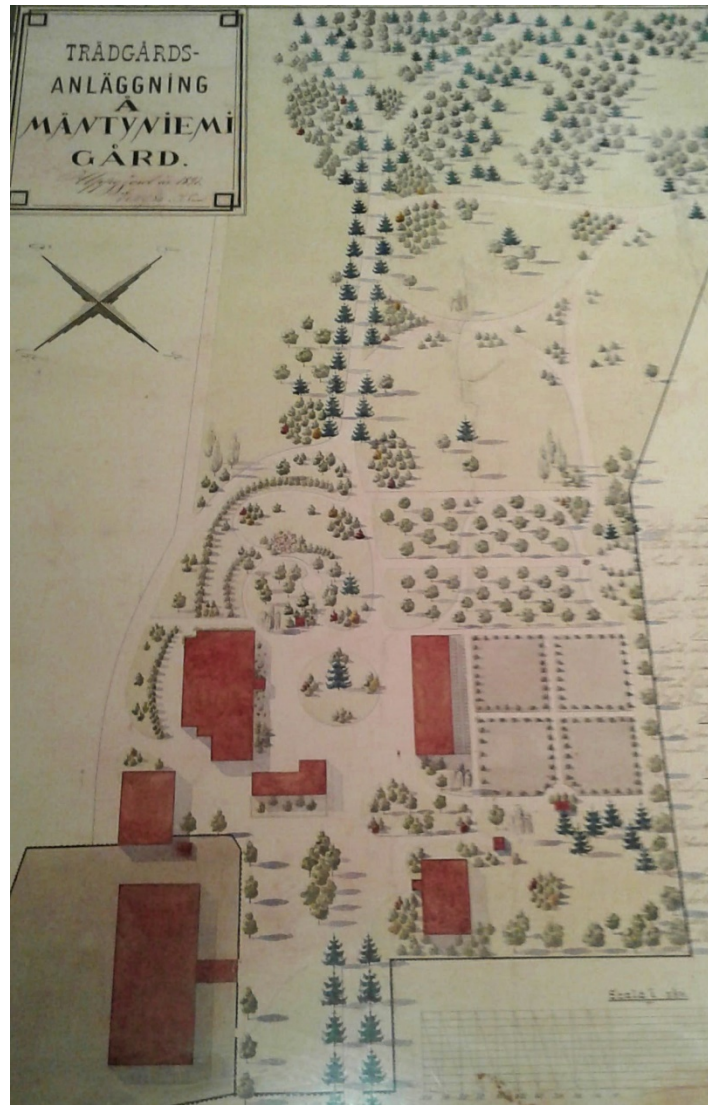
perustuvana, asiakaslähtöisenä ja virkistävänä toimintana muun muassa perhedynamiikan edistämiseksi. (Lindeberg-Piironen 2023.)

Kuva 3: Ilmakuva Mäntyniemen Hovin tiluksista vuonna 2020 (Saatsi Arkkitehdit 2020).

1760-luvulla perustettu Mäntyniemen tila (Kuva 3) rajoittuu Karjalan Pyhäjärven rantaan. Kartanolla on pitkä ja vaiherikas historia, ja se kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennetun kulttuuriympäristön (RKY-) suojelukohteisiin. Alue on myös ollut muinaisen Karjalan kauppaväylän risteyskohdassa, ja tiluksilta on löytynyt kivikauden ajan esineistöä, mm. kivistä ja keramiikkaa. (Lindeberg-Piironen 2023.)

Yritys on perustamisestaan lähtien noudattanut seitsemän e:n arvoa: Toiminta on ekonomista, ekologista, eettistä, esteetöntä, esteettistä sekä elämyksellistä ja sisältää ohjenuoranaan elämänilon. (Ikihonka oy 2009.) Toisin sanoen yrityksellä on vahva, kestävän kehityksen mukainen toimintaperusta ja näitä periaatteita pyritään noudattamaan yrityksen kaikissa toiminnoissa. Yrityksessä toimii yrittäjän lisäksi kuudesta seitsemään työntekijää, ja edellisellä tilikaudella (1.8.2022–31.7.2023) liikevaihto on noin 307 000 euroa. (Lindeberg-Piironen 2023.)

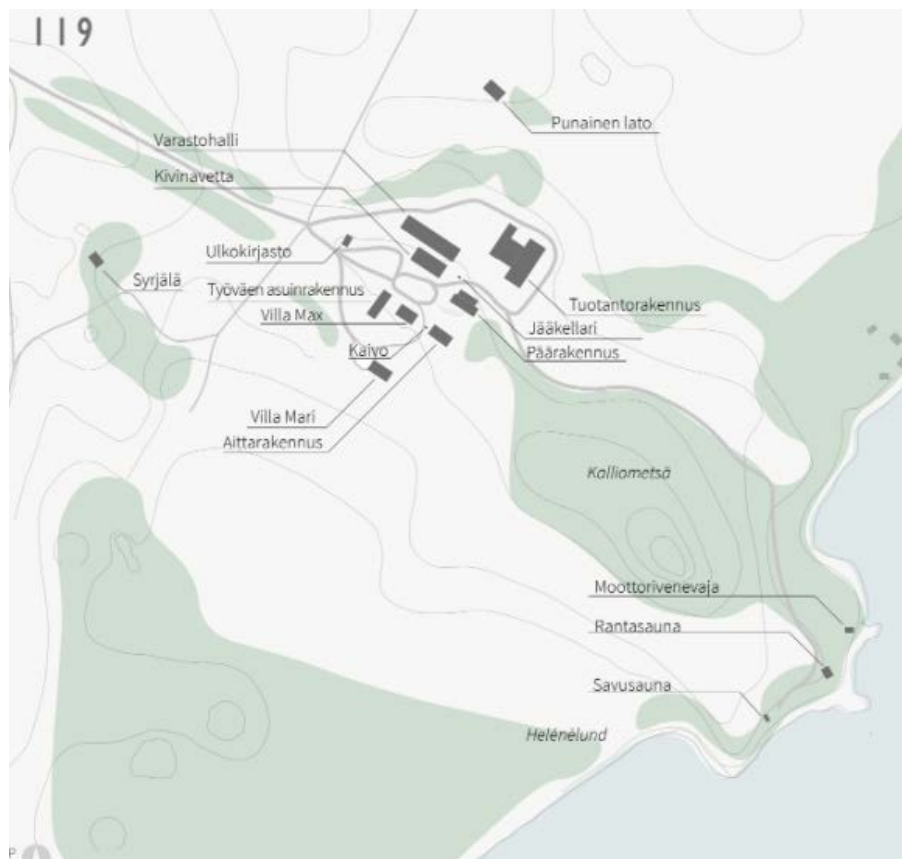
Kuva 4: Valokuva Mäntyniemen kartanon alkuperäisestä puutarhasuunnitelmasta (Lindeberg-Piiroinen 2024).

Mäntyniemen kartano sijaitsee avaran peltomaiseman ja luonnonhoitometsän ympäröimänä (kuva 3). Kartanon pihapiirissä on myös aikakauden puutarhatyylin mukainen puutarha (kuva 4), joka on kunnostuksen ja ennallistamisen tarpeessa. Puutarhan on suunnitellut M. G. Stenius, joka tunnetaan Suomen ensimmäisen puutarhasuunnittelutoimiston perustajana. (Lindeberg-Piiroinen 2023.)

Kartanon alueella järjestetään kesäisin pienimuotoista kulttuuri- ja luontomatka- lla, jota halutaan kehittää alueen ominaisluonteen ja kestävän kehityksen ehdoil- la. Pitkän tähtäimen suunnitelmissa on luoda alueelle eräänlainen luonnonmukai-

nen ”hoivakampus”, joka keskittyy mielen ja kehon huoltoon luonto-, elämys- ja kulttuuripainotteisin menetelmin ja toteuttaen terapia- ja virkistystoimintaa (GC-sertifioitu LuontoHoiva) erilaisille asiakasryhmille. (Lindeberg-Piironen 2023.)

Mäntyniemen Ikihonka oy:n tavoitteena on luoda uusi palvelukonsepti ”Mäntyniemen Hovinpolku”, joka käyttää Mäntyniemen erityislaatuista ympäristöä monipuolisen liiketoimintansa toimintaympäristönä (kuva 5). Tämän tarkoituksen mahdollistamiseksi yritys vuokraa tarvittavat maa-alueet omistajataholta, ja erikseen sovittavalla tavalla toteuttaa myös tarvittavat toimenpiteet palvelukonseptinsa edellytysten luomiseksi. Tästä ovat esimerkkinä kohteitten saavutettavuuden parantaminen ja ympäristössä liikkumisen esteiden vähentäminen. (Lindeberg-Piironen 2023.)

Kuva 5: Kaaviokuva Mäntyniemen Hovin olemassa olevista rakennuksista sekä viheralueista (Saatsi Arkkitehdit 2020).

Toisaalta alueella tapahtuvan toiminnan on tarkoitus tulevaisuudessa tuottaa taloudellisesti siten, että yritys pystyy osaltaan vastaamaan vuokraamiensa tilojen

vuokraus- ja ylläpitokustannuksista huolehtien samalla siitä, että alueen kulttuuriset, rakennushistorialliset sekä ekologiset arvot pysyvät vähintään ennallaan tai paranevat (kuva 5). Yrityksen tulevan toiminnan halutaan pohjaavan täysin *kestävän kehityksen mukaisille arvoille*. (Lindeberg-Piironen 2023.)

Mäntyniemen toimintaympäristön kehittämismahdollisuuksia

Sellaisessa yrityksessä, kuten Mäntyniemen Ikihonka oy, jossa liiketoiminta perustuu toisaalta luonnon ja ympäristön kokemiseen ja käyttämiseen (matkailu, ohjelmapalvelut sekä luontoperustainen varhaiskasvatus) sekä toisaalta kasvinviljelyyn, on tärkeää keskittyä toiminnan haitallisten vaikutusten vähentämiseen toimintaympäristössä sekä toisaalta sellaisten haitallisten vaikutusten kompensointiin, joita yrityksen on toimintansa perusteella pakko tuottaa. Mäntyniemen Hovinpolun toimintaympäristöön saumattomasti liittyvät viljelyalueet voitaisiin viljellä tulevaisuudessa parhaiten soveltuvia, esimerkiksi kirjallisuusosuudessa kuvattuja ja/tai luomuperusteisia viljelymenetelmiä käyttäen. Alueen matkailullinen rakentaminen ja puiston osittainen ennallistaminen tulisi tehdä kulttuurinen kestävyys sekä historian kerrostumat huomioiden sekä niin, että alueen tunnelma ja paikan henki säilyvät. Lisäksi on otettava huomioon esteettömyys ja saavutettavuus. Materiaaleina olisi suotavaa käyttää paikallisia aineksia ja kierrättää ja uudelleen käyttää kaikki mahdolliset materiaalit. Asiakkaita ohjataan käyttäytymään ja toimimaan paikan kulttuurista ja ekologista arvoa kunnioittaen.

Mäntyniemen Ikihonka oy:n yritys vastuun strategian toteutuksen työkaluksi sopii kirjallisuuden perusteella nettopositiivisuuden perusajatus, sillä sen pohjana on humaani, hyvään pyrkivä maailmankäsitys (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–31). Lisäksi yrityksessä toimitaan jo tällä hetkellä niin, että siellä pyritään vähentämään ekologista jalanjälkeä ja samalla kasvattamaan ekologista kädenjälkeä (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–31). Lasten ekosivistävä varhaiskasvatus voidaan jo itsessään laskea nettopositiiviseksi toimintatavaksi (Tynkkynen & Berninger 2017, 15–31), vaikka sen vaikutukset ovatkin epäsuoria (Ficher ym. 2023, 1–15).

Kirjallisuuden ja yrityksen toiminnan suuruusluokan perusteella oletetaan, että yrityksen tärkeimmät olennaisuudet tulevat liittymään toimintaympäristön käyttöön ja siitä johtuvien vaikutusten minimointiin. Yrityksen tärkeimmät sidosryhmät ovat myös luultavasti pääosin paikallisia, mutta esimerkiksi Museoviraston intresseissä on huolehtia, että kohteessa oleva suojeltu rakennuskanta säilyy turmelemattomana. Kaksoisolennaisuutena voisi nostaa sen, että yrityksen toiminta on liitoksissa toimintaympäristön luonto- ja kulttuuriarvoihin. Yrityksen työntekijät ovat seutukunnalla asuvia henkilöitä. Kunnallispoliittiset ja Suomen yleisen maaseutupolitiikan linjaukset vaikuttavat merkittävästi yrityksen tulevaisuuden toimintaan.

Mäntyniemen Ikihonka haluaa teettää toiminnastaan olennaisuusanalyysin, sekä sen perusteella tehdä toiminnan vastuullisuuden nykytilan arvion itsearviointina. Tämän opinnäytetyön avulla tuotetaan yritykselle hyödyllistä tietoa uuden matkailuliiketoiminnan suunnittelun, kehittämisen ja toteuttamisen tueksi. Tulosten perusteella yritys voi luoda itselleen ympäristöpolitiikan sekä kehittää oman yritysvastuuhjelmansa ja käyttää sitä tulevaisuudessa ohjenuorana, kun yrityksessä suunnitellaan toiminnan kehittämistä ja sen vaatimia investointeja, harkitaan mahdollisia hankintoja, rekrytointia sekä markkinointia. Kestävän kehityksen mukainen toiminta on ja tulee olemaan yrityksen toiminnan tukijalka.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa Mäntyniemen Ikihonka (MIH) -yrityksen tärkeimmät sidosryhmät sekä yritysvastuut. Tutkimuksen lopputuotoksia käytetään hyväksi, kun yritys tekee yritysvastuun itsearvioinnin. Itsearvioinnin avulla Mäntyniemen Ikihonka oy voi kehittää suunnitteilla olevaa liiketoimintaansa vastuullisempaan suuntaan.

5.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Työn tutkimuksellinen lähestymistapa on kvalitatiivinen, eli tutkittavaa ilmiötä lähestytään laadullisen tutkimuksen menetelmin. Laadullisessa tutkimuksessa on selkeän teorian ja käytännön sijasta ryhmä erilaisia, tulkinnallisia käytäntöjä. Tutkimustapa keskittyy tutkittavien arvoihin, motiiveihin ja tunteisiin, jotka johtavat toimintaan. Laadullista tutkimusta kuvailee tieteiden välisyys, sekä ilmiön tutkimus sen luonnollisessa ympäristössä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa päättely lähtee liikkeelle aineistosta ja aineiston perusteella muodostuu sitten yleistys tai teoria. Induktiivisen päättelyn mukaisesti tunnettuja tapauksia koskeva säännön mukaisuus yleistetään koskemaan kaikkia vastaavia tapauksia. (Seppola 2023, luku 5 Laadullinen tutkimus.)

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, joka keskittyy yhteen, spesifiseen tapaukseen, eikä tutkimuksen tulokset siten ole sinällään yleistettävissä. Tapaustutkimus on erilaisia menetelmiä sisältävä tutkimusmenetelmä. Tapaustutkimus sopii tutkimusmenetelmäksi silloin, kun tutkittava tapaus on

- a) joko niin tyypillinen, että tutkimustulokset ovat siirrettävissä toisiin samantyyppisiin tapauksiin
- b) tutkimuskohde on jonkinlainen rajatapaus, kun testataan tiettyä teoriaa
- c) tutkimuskohde on niin ainutkertainen tai poikkeuksellinen, että voidaan oppia teoriasta jotain uutta,
- d) paljastava, jolloin esiintyy joku uusi ilmiö
- e) esimerkillinen tapaus. (Vilkka ym. 2018, 190–201.)

Tapaustutkimus valittiin tutkimusmenetelmäksi siksi, että tutkimuksen kohteena olevan yrityksen Mäntyniemen Ikihonka oy:n toimintaympäristö on harvinainen ja erityinen, jolloin tutkimuksen tuloksena opitaan jotain uutta. Toisaalta myös yrityksen toiminnan esimerkillisyyttä voidaan painottaa, koska yritys haluaa nostaa kestävä kehityksen toimintansa keskiöön jo ennen uuden liiketoiminnan aloittamista.

5.2 Empiirisen aineiston hankinnan menetelmät

Tutkimuksessa on tarkoitus kuvata Mäntyniemen Ikihonka oy:n olennaisimmat sidosryhmät sekä toiminnan ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset vaikutukset kaksoisolennaisuuksineen. Tätä varten käytän kahta erilaista empiiri-

sen aineiston hankintamenetelmää; käsitekarttaa sekä teemahaastattelua. Käsitekartta tutkimusmenetelmänä valottaa Mäntyniemen Hovinpolku -palvelukonseptin ympäristö-, sosiaalisia ja taloudellisia näkökohtia sekä niiden mahdollisia vaikutuksia yrityksen toimintaympäristöön. Samalla avautuvat myös mahdolliset kaksoisolennaisuudet, joita toimintaympäristöllä ja ympäröivällä yhteiskunnalla on yrityksen toimintaan.

Teemahaastattelu tehdään henkilökunnan ryhmähaastatteluna, jolloin haastattelussa keskitytään löytämään valittuun teemaan liittyviä arvotuksia ja prosesseja. Teemahaastattelun tavoitteena on valottaa, millaisia asioita yrityksen henkilöstö pitää merkittävinä. Yrityksen henkilöstö toimii tällä hetkellä yrityksen nykyisessä toiminnassa, Kiteelle sijoittuvassa päiväkotitoiminnassa. Varsinaisena tutkimuskohteena on kuitenkin Mäntyniemen kartanon alueelle, Kesälahdelle sijoittuva tuleva matkailupalvelu. Siksi tämän teemahaastattelun aihepiiri rajataan koskemaan ainoastaan sosiaalisen kestävyuden näkökohtia, jotka voidaan nähdä sisältyvän yrityksen molempiin toimintaympäristöihin. Virikkeenä haastatteluissa käytetään käsitekartan avulla löydettyjä avainkäsitteitä. Teemahaastattelun avulla pyritään selvittämään olennaisuuksien merkitysjärjestys ja löytämään mahdollisia, uusia olennaisuuksia tai keskinäisiä vaikutuksia.

Käsitekartta

Yhtenä tutkimuksellisenä menetelmänä käytetään käsitekarttaa (concept map). Se on hyvä työkalu käsittelemään minkä tahansa tieteenalan tietoa (Novak 2002, 38–44). Käsitekartassa tutkittavaa ilmiötä havainnollistetaan luokittelemalla ilmiöön liittyviä käsitteitä niiden merkityksellisyyden ja keskinäisten vaikutussuhteiden mukaan (Åhlberg 2018, 52–62; Novak 2002, 38–44), ja sen avulla halutaan osoittaa, että käsitteiden väliset suhteet ovat mielekkäitä (Novak & Gowin 1998, 19–62). Käsitekartat ovat hyvä tapa havainnollistaa monimutkaisia syyseuraussuhteita. Ne paljastavat ajattelun käsitteiden rakenteet ja hierarkiat sekä auttavat hahmottamaan niitä (Åhlberg 2018, 52–62). Käsitekartat organisoivat tietoa, nostavat esiin avainkäsitteet ja tutkittavan ilmiön periaatteet (Novak 2002, 38–44). Käsitekarttojen avulla voidaan kattaa laajoja tietoalueita ja samalla hy-

väksikäyttää käsitekartan tekijän omaa luovuutta. Ne myös ehkäisevät ulkoa oppimista ja parantavat syväoppimista. (Novak 2002, 242–246.) Yrityksen organisaation ja prosessin kuvaaminen käsitekartan avulla auttaa ymmärtämään yrityksen toimintaa ja siihen liittyviä tekijöitä (Novak 2002, 38–44).

Käsitekartan rakentuminen

Käsitekartassa Novakin & Gowinin (1998, 19–62) mukaan **käsite** on yhdellä tai enintään muutamalla sanalla tiivistetty kuvailu jostain asiasta, ilmiöstä tai esi-
neestä. **Avainkäsite** on käsite, joka on tarkasteltavan ilmiön kannalta erityisen merkityksellinen. **Yhteyssana** (Novak 2002, 287–288) tai toiselta nimeltään linkkisana (Novak & Gowin 1998, 19–62), on eri käsitteitä yhdistävien viivojen kuvailussa käytettävä teonsana, joka yleensä kuvaa sitä, mitä kyseisessä välissä tapahtuu. Joskus näitä linkkiviivoja merkitään nuoliksi, jolloin selviää, mihin suuntaan kyseinen tapahtuma tai vaikutus kulkee. (Novak 2002, 287–288.) **Väittäjä** muodostuu vähintään kahden eri linkitetyn käsitteen merkityskokonaisuudesta. **Käsitteiden** merkitys nousee väitekimpuista, joita kyseinen määritelmä pitää sisällään. Käsitteen oppimista lisää tutkijan aiempi kokemus, sillä se ohjaa väitekimppujen sisällön analyysiä. Käsitteen säännönmukaisuus tulee ilmi siihen liitetystä väitteistä. **Poikkilinkit** esittävät yhteydet käsitekartan eri osien välillä. Käsitteessä liitoksissa olevat **esimerkit** ovat käytännön tapahtumia, asioita ja ilmiöitä, jotka kuvaavat käsitettä. **Hierarkkinen rakenne** selventää, mitkä käsitteet ovat alisteisia jollekin muulle käsitteelle. (Novak & Gowin 1998, 19–62.) Hierarkkisuus auttaa käsitekarttojen käsittelyssä, jolloin jonkun käsitteen valitseminen yleiskartasta tuo esiin täsmällisemmän ja enemmän yksityiskohtiin menevän käsitekartan (Novak 2002, 275–277). Se myös auttaa mieltämään asiakokonaisuutta, kun pienemmät yksityiskohdat sijoitetaan kattavampien käsitteiden alle (Novak & Gowin 1998, 19–62). Käsitekartat ovat yksilöllisiä ja rakentuvat sen mukaan, miten käsitekartan tekijän aivot työskentelevät. Rakenne auttaa löytämään ilmiöstä myös uusia merkityksiä, joita kutsutaan *koetuiksi merkityksiksi*. (Novak & Gowin 1998, 19–62.) Käsitekarttaan varastoidun tiedon etu on, että tieto on siinä hyvin järjestettyä ja sidottu asiayhteyteen. (Novak 2002, 275–277.)

Käsittekartan tekeminen vaihe vaiheelta

Tämä luku perustuu Novakin (2002, 287–288) ohjeeseen siitä, miten käsittekartat rakennetaan kymmenen eri vaiheen kautta:

1. Tunnistetaan tutkittavan ilmiön ydinkysymys, josta käsittekartta halutaan tehdä. Listataan 10 – 20 käsitettä, jotka ovat ilmiön kannalta olennaisia. Listattujen käsitteiden tulee olla yksittäisiä sanoja tai enintään kolmen sanan virkkeitä.
2. Ydinkysymystä pohtimalla listatut käsitteet järjestetään hierarkiajärjestykseen niin, että laajin käsite tulee ylimmäksi. Toisinaan käsitteiden järjestäminen voi aiheuttaa sen, että ydinkysymys vaihtuu.
3. Työskennellään alaspäin tehdyn määritelmälistan mukaan ja lisätään tarvittaessa uusia käsitteitä.
4. Varsinaisen käsittekartan rakentaminen aloitetaan sijoittamalla kattavin käsite huipulle. Yleensä huipulla on yhdestä kolmeen yleisintä käsitettä.
5. Valitaan kahdesta neljään alakäsitettä, jotka sijoitetaan kunkin yleisen käsitteen alapuolelle. Jos alakäsitteitä syntyy kuudesta kahdeksaan väitettä, niille voidaan tavallisesti löytää yhdistävä alakäsite, joka lisätään kaavioon.
6. Käsitteet yhdistetään viivoilla. Viivat nimetään yhdellä tai muutamalla yhteyssanalla, niin että käsitteiden väliin syntyy pätevä väite.
7. Käsittekartan rakennetta muokataan lisäämällä, vähentämällä tai muokkaamalla yläkäsitteitä silloin, kun saadaan asiaan liittyvää lisätietoa. Käsittekartta saattaa prosessin aikana muuttua monta kertaa.
8. Kartan eri osien välillä etsitään ristilinkkejä ja ne nimetään yhteyden mukaan. Ristilinkkien avulla voi löytää uusia, innovatiivisia yhteyksiä liittyen tutkittavaan ilmiöön.
9. Käsitteiden erityiset esimerkit voi liittää nimilappuihin.
10. Käsittekartta muuttuu sitä mukaa, kun ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä lisääntyy.

Käsittekarttojen teossa ei ole yhtä oikeaa tapaa, vaan ne muuttuvat tekijän ja hänen prosessin aikana lisääntyneen ymmärryksensä mukaan.

Käsittekartan analysointi

Tässä luvussa esitellään Novakin ja Gowinin (1998, 103–106) mukaan, kuinka käsittekarttoja analysoidaan. Käsittekartan analyysissä keskitytään seuraaviin kolmeen seikkaan:

1. Käsittekartan kognitiivisen rakenteen tulee edetä laajoista yläkäsitteistä hierarkkisesti kohti suppeampia, konkreettisia käsitteitä ja suhteita.
2. Käsitteet eritellään asteittain niin, että kukin laajempi käsite voidaan annettujen väitteiden mukaan tunnistaa alisteisten väiteryppäiden otsikoksi. Alisteisten väitteiden ja muiden yhteydessä olevien käsitteiden välille voidaan tunnistaa lisää väitteellisiä kytkentöjä.

3. Käsitekartassa on näkyvä integroivaa sovittelua, jolloin kaksi tai useampi käsite voidaan mieltää uuteen propositionaaliseen merkitykseen tai niiden välillä oleva ristiriitainen merkitys tai merkitykset ratkaistaan.

Käsitekarttoja analysoidessa kiinnitetään huomiota niiden **hierarkkisuuheen**. Hierarkkisessa järjestelmässä uusi tieto lisätään karttaan suhteessa entiseen tietoon ja se on sovittavissa myös suhteessa yleisempiin käsitteisiin. Käsitteiden välinen suhde tulisi hierarkiassa olla ymmärrettävissä sekä ylhäältä alaspäin että alhaalta ylöspäin. **Etenevä erittely** puolestaan tuo ilmi, että kyseessä on oppimisprosessi, joka ei ole koskaan valmis. Uusien käsitteiden merkitys laajentuu koko ajan, kun uusia väitelinkkejä omaksutaan. Tiedon uudelleen järjestäytyminen voidaan todentaa esimerkiksi niin, että tutkimustyön eri vaiheissa tehtyjä käsitekarttoja vertaillaan keskenään ja niistä muodostetaan yksi, lopullinen käsitekartta. Integroiva yhteensovittelu nostaa esiin luovan ajattelun: Eri käsiteryhmiä väliset poikkilinkit osoittavat, että käsitekartan tekijä on huomionut eri asiakokonaisuuksien välisiä yhteyksiä ja luo niistä uusia asia- ja merkityskokonaisuuksia. Käsitekartat voidaan pisteyttää väittämien, hierarkian, poikkilinkkien ja esimerkkien mukaan ja pisteytystä voidaan verrata ilmiöstä tehtyyn mallikäsitekarttaan. Pisteytystä voi käyttää myös ilmiön osa-alueiden merkityksen tarkasteluun. Eniten relevantteja hierarkkisia yhteyksiä sisältävät osa-alueet ovat merkittävimpiä liittyen tutkittavana olevaan ilmiöön.

Teemahaastattelu

Teemahaastattelut eli puolistrukturoidut haastattelut ovat hyvä tapa saada empiristä, laadullista aineistoa jonkun tietyn ilmiön tutkimiseen (Eskola ym. 2018, 27–51; Tuomi & Sarajärvi 2018, 83–102). Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelija on kiinnostunut tutkittavan antamista merkityksistä eri asioille (Seppola 2023, luku 5 Laadullinen tutkimus; Hirsjärvi & Hurme 2014, 47–48), joista tutkija on jo luonut ennakkoon käsityksen teoriaan ja tilanteeseen pohjautuen (Hirsjärvi & Hurme 2014, 47–48). Haastattelun sisällön ja menetelmän määrittelee tutkimusongelma (Eskola ym. 2018, 27–51).

Teemahaastattelu on suunniteltu etukäteen ja haastattelija on tutustunut tutkimuksen aiheeseen teoriassa ja käytännössä (Hirsjärvi & Hurme 2014, 42–43).

Kysymysten muoto pysyy samana kaikille haastateltaville, mutta kysymysten järjestystä ja sanamuotoja voidaan vaihtaa (Hirsjärvi & Hurme 2014, 47–48). Ne kuitenkin noudattelevat keskeistä teemaa (Hirsjärvi & Hurme 2014, 47–48; Tuomi & Sarajärvi 2018, 83–102). Haastattelija on vastuussa haastattelun toimeenpanosta ja haastateltavien motivoinnista. Haastateltavien pitää pystyä luottamaan haastattelijaansa ja siihen, että annetut tiedot ovat luottamuksellisia. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 42–43.) Luottamusta ja välittömyyttä haastattelijan ja haastateltavien välille luo haastattelussa tapahtuva henkilökohtainen kontakti (Seppola 2023, luku 5 Laadullinen tutkimus). Haastattelijan osuus haastattelussa voi olla aktiivinen, mutta haastattelija ei saa vaikuttaa haastattelun lopputulokseen esimerkiksi johdattelemalla haastateltavaa. Tilanteet ja vuorovaikutussuhteet eroavat eri haastateltavien välillä. Teemahaastattelun aihepiiri eli teema päätetään etukäteen ja haastattelijalla on tukisanalista, joka helpottaa tarkkailemaan, että kaikki valitut teemat tulisivat käsiteltyä. Valmiita kysymyksiä ei ole (Eskola ym. 2018, 27–51), mutta tutkijan kannattaa varautua muutamilla teemaan liittyvillä kysymyksillä, jotta vähäsanainen haastateltava saadaan aktivoitua puhumaan. Tutkijan tekemät havainnot haastattelutilanteessa peilataan ja ymmärretään käsiteltävässä asiayhteydessä. (Vilka 2018, 156–173.)

Haastattelija muotoilee haastattelutilanteen käsikirjoituksen kertomalla haastateltaville, mistä aiheita on tarkoitus puhua ja missä järjestyksessä. Tieto on haastateltavalla, mutta haastattelijan tehtävä on ohjata keskustelu teeman ja haluttavan tiedon mukaan. Haastattelija myös selkeästi päättää haastattelun. Haastattelija kyselee asioista yleisellä tasolla, kun taas haastateltava puolestaan vastaa oman näkemyksensä mukaan omin sanoin arjen ja konkretian tasolla. (Ruusuvuori & Tiittula 2017, 46–84.) Teemahaastattelussa kysymykset ovat johdattelevia, tiedustelevia, täsmentäviä tai tulkitseviä (Törrönen 2017, 233–255). Haastateltavaa pyritään aktivoimaan vastaamaan mahdollisimman monisanaisesti esimerkiksi esittämällä väitteisiin liittyviä lisäkysymyksiä (Ruusuvuori & Tiittula 2017, 46–84).

Ryhmähaastattelu

Ryhmähaastattelu voi olla joko johdettu tai vapaamuotoinen, riippuen haastattelun teemasta ja tavoitteesta (Seppola 2023, luku 5 Laadullinen tutkimus). Siinä tietoa saadaan samanaikaisesti usealta vastaajalta (Hirsjärvi & Hurme 2014, 61–63), ja tieto muotoutuu ryhmän osallistujien välisessä diskurssissa sekä tiedon tuottamisen prosessissa (Pietilä 2017, 111–130). Metodien huonona puolena on, että kaikkia osallistujia on vaikea saada paikalle (Hirsjärvi & Hurme 2014, 61–63). Keskustelu voi olla tavoitteeltaan melko vapaamuotoinen, sillä ryhmä kommentoi käsiteltäviä asioita ja toistensa kommentteja ja rakentaa yhdessä monipuolista tietämystä käsiteltävästä teemasta (Hirsjärvi & Hurme 2014, 61–63; Pietilä 2017, 111–130). Ryhmähaastattelussa esiin voi tulla sellaisiakin seikkoja, joita haastattelija ei ole osannut kysymyksin ennakoida (Seppola 2023, luku 5 Laadullinen tutkimus). Joskus ryhmähaastattelussa ollaankin enemmän kiinnostuneita ryhmän konsensuksesta, kuin yksittäisistä mielipiteistä (Hirsjärvi & Hurme 2014, 61–63). Tarkasti valituista ja harvoista ihmisistä koottu täsmäryhmähaastattelu on hyvä tutkimusmenetelmä silloin, kun kehitellään uusia ideoita, paljastetaan tarpeita tai asenteita tai kehitetään uusia palveluita (Hirsjärvi & Hurme 2014, 61–63).

Ryhmähaastattelussa kannattaa huomioida ryhmädynamiikka ja huolehtia siitä, että jokainen saa kertoa näkemyksensä käsiteltävästä asiasta (Seppola 2023, luku 5 Laadullinen tutkimus; Hirsjärvi & Hurme 2014, 61–63). Haastattelujen jälkeen haastattelut litteroidaan ja sen jälkeen analysoidaan (Eskola ym. 2018, 27–51). Aineisto voidaan litteroida joko kokonaan tai valikoivasti haastattelukysymysten ohjaamana (Vilka 2018, 156–173; Hirsjärvi & Hurme 2014, 136–154). Osittainen litterointi kuitenkin vaikuttaa tutkittavien havaintojen laatuun ja määrään ja saattaa vääristää tutkimusta. Litteroitu aineisto analysoidaan lukemalla se toistuvasti ja olennaiset havainnot ja niiden merkitykset analysoidaan. Aineisto voidaan myös analysoida suoraan litteroimattomasta materiaalista, kuten videolle tai nauhalle taltioidusta materiaalista. Helpointa tämä on, jos haastateltavia ei ole monia. (Vilka 2018, 156–173.)

Tietosuoja

Havainnot kerätään luottamuksellisesti ja sensitiivisesti. Tutkija voi joutua käsittelemään arkaluonteisia tietoja, vaikka ne eivät liittyisi tutkimukseen. Tutkimusetiikka määrittää, kuinka erilaisista etnisistä ja muista taustoista tulevia haastateltavia kohdellaan kunnioittavasti ja varjellaan heidän yksityisyyttään tietosuojalain mukaisesti. (Vilkkä 2018, 156–173.)

Henkilötiedot ovat tietoja, joista haastateltava henkilö voidaan tunnistaa joko suoraan tai epäsuorasti (Xamk tietosuojaohjeet 2021). Tässä opinnäytetyössä joudutaan käsittelemään haastateltavien henkilötietoja, joita ovat haastattelemieni henkilöiden nimet. Tässä opinnäytetyössä haastatellaan ainoastaan yrittäjää ja henkilökuntaa, joten eri tutkimusryhmien kategorisointia ei tarvita. Muita henkilötietoja tässä opinnäytetyössä ei ole tarpeen selvittää. Ennen haastatteluja haastateltavilta pyydetään suullisesti lupa haastatteluihin ja haastattelun taltioimiseen. Osallistujille jaetaan myös saatekirje (liite 2), jossa kerrotaan lyhyesti tutkimuksen tarkoitus ja tietosuojaan liittyvät asiat sekä yhteystiedot, joiden kautta haastateltava voi kysyä lisätietoa mieltään askarruttavista, tutkimukseen liittyvistä asioista. Haastateltavien vastauksista vedetään johtopäätöksiä niin, että yksittäistä henkilöä ei voi niistä tunnistaa.

Henkilötietorekisteriä pitää opinnäytetyön tekijä itse. Tietoja ei anneta sivullisten käyttöön ja opinnäytetyön valmistumisen jälkeen kaikki nauhoitteet ja kirjallisessa muodossa olevat henkilötiedot hävitetään. Haastateltaville jaetaan tietosuoja-seloste (liite 1), jossa selitetään henkilötietojen käyttötarkoitus sekä niiden säilyttäminen ja hävittäminen. Tutkimusta ei nosteta esiin haastateltavien kanssa muissa asiayhteyksissä, ellei haastateltu ota asiaa itse puheeksi (Vilkkä 2018, 156–173).

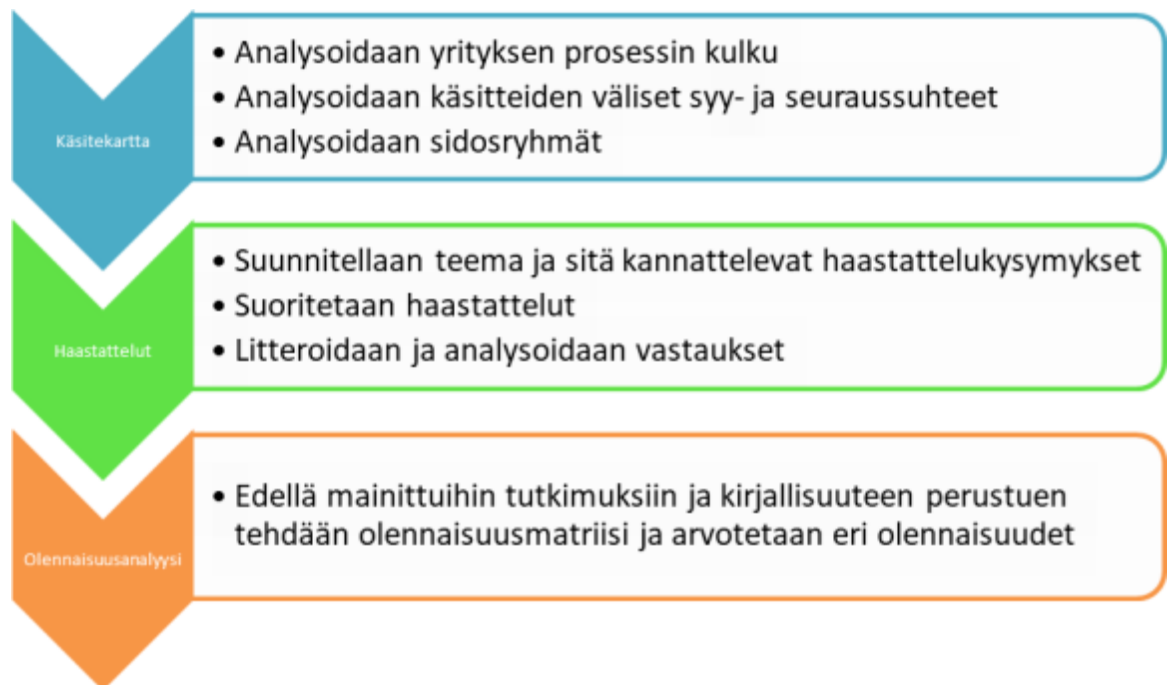
5.3 Aineisto ja sen kerääminen, aineiston analyysi.

Tutkimus vietiin läpi prosessin (kuva 6) mukaan, joka eteni vaiheittain seuraavasti:

1. Käsitekartan tekeminen

2. Haastattelut
3. Olennaisuusanalyysi

Tutkimusaineiston kerääminen aloitettiin käsitekartan teolla. Käsitekartalla pyrittiin selventämään Mäntyniemen Ikihonka oy:n toimintaprosessia suhteessa toimintaympäristöön ja nostamaan esille erilaisia asia- ja merkitysyhteyksiä toiminnan eri ympäristövaikutuksista. Tämän perusteella esiin nousivat yrityksen eri sidosryhmät, joihin eri toiminnan osa-alueilla on suoraa tai välillistä vaikutusta tai jotka puolestaan vaikuttavat yrityksen toimintaan Mäntyniemen kartanoalueella.

Kuva 6: Tutkimuksen kulku vaiheittain ja vaiheisiin liittyvät toimenpiteet.

Henkilökunnan ja yrittäjän näkemykset siitä, mitkä tekijät ovat yrityksen toiminnan kannalta olennaisimpia, selvitettiin haastatteluin. Henkilökunnan haastattelu suoritettiin ryhmähaastatteluna. Haastatteluissa virikkeinä käytettiin käsitekartasta nostettuja, valittuja käsitteitä. Yrittäjän haastattelu puolestaan tehtiin keskustellen useita kertoja teemoihin liittyvistä asioista. Tässä tutkimuksessa haastatteluin kerätty aineisto analysoitiin osittain jo haastattelutilanteessa ja osittain tallennetusta materiaalista.

Käsitekarttojen avulla ja haastatteluissa löydetty sosiaaliset, taloudelliset ja ekologiset vaikutukset arvotettiin riskianalyysin avulla. Kullekin vaikutukselle annettiin

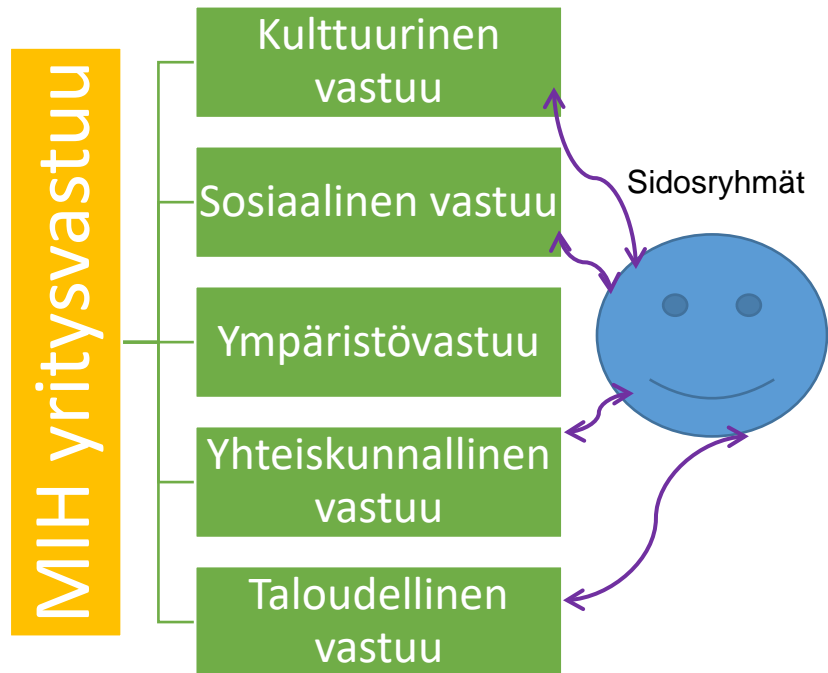
riskianalyysissä arvo 0-3 sen mukaan, kuinka todennäköinen riskin toteutuminen olisi ja arvot 0-4 sen mukaan, kuinka vakava ongelma olisi toteutuessaan. Arvotaminen tehtiin yrityksen toiminnan kannalta. Vaikutuksen olennaisuus yrityksen toiminnalle saatiin kertomalla riskin toteutumisen todennäköisyys ongelman vakavuudella.

Käsitekartan tekeminen

Käsitekartan tekeminen aloitettiin 19.2. tutkijan aivoriihellä. Kirjallisuustutkimuksen ja yrittäjän kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta kiteytettiin käsitekartan ydinkysymykseksi ”mitkä asiat ja tekijät ovat merkittäviä Mäntyniemen Ikihonka oy:n yritys vastuussa?” Ydinkysymyksen asettelun jälkeen listattiin neljätoista tärkeintä avainsanaa, joiden avulla käsitekartan rakentaminen aloitettiin. Nämä neljätoista sanaa olivat:

1. sosiaalinen vastuu
2. ympäristövastuu
3. taloudellinen vastuu
4. kulttuurinen vastuu
5. yrityskansalaisuus
6. historialliset rakennukset
7. historiallinen puutarha
8. luontoympäristö
9. viljely-ympäristö
10. matkailutoiminta
11. sidosryhmät
12. kannattavuus
13. asiakas
14. viljelytoiminta

Tämän jälkeen avainsanat kirjoitettiin muistilapuille ja niitä ryhmiteltiin hierarkkisesti ja suhteessa toinen toisiinsa (kuva 7).

Kuva 7: Käsitekartan ensimmäinen jaottelu perustuen muistilappu-tekniikkaan.

Kun muistilaput olivat mielekkäässä järjestyksessä, siirryttiin käyttämään käsitekarttojen suunnitteluun soveltuvaa työkalua, Miro Boardia. Työkalun etuna oli se, että käsitekartan laajentuessa ja muuttuessa koko ajan yksityiskohtaisemmaksi, käsitelaatikoita ja syy-seurausnuolia pystyttiin siirtelemään ja muokkaamaan. Käsitekarttaa luettiin ja täydennettiin kuukauden aikana noin viitisen kertaa. Tämän jälkeen se esiteltiin yrittäjälle, joka omalta osaltaan arvioi käsitekarttaa ja teki siihen omia ehdotuksiaan. Yrittäjän ehdotusten pohjalta käsitekarttaa täydennettiin ja selvennettiin. Käsitekarttaa päivitettiin myös henkilökunnan haastattelun jälkeen ja vielä kerran ennen lopullisten tulosten analysointia.

Sidosryhmäkartoitus

Käsitekartan pohjalta sekä yrittäjän haastatteluun perustuen kartoitettiin yrityksen sidosryhmät. Kartoitus tehtiin niin, että analysoitiin tarkasti kaikki tulevan toiminnan eri osa-alueet ja mietittiin yhdessä yrittäjän kanssa kaikki mahdolliset sidosryhmät, joilla voisi olla jotain intressejä liittyen kuhunkin eri toimintaan. Sidosryhmien merkityksellisyys arvoitettiin yhdessä yrittäjän kanssa suhteessa siihen, kuinka suuret intressit kullakin ryhmällä Mäntyniemen Hovinpolku -matkailupalvelun toteuttamiseen ja toteuttamisympäristön käyttöön olisivat.

Haastattelut

Yrityksen työntekijöiden ryhmähaastattelu pidettiin 2.3.2024 lauantaina yrityksen järjestämän virkistysmatkan aikana. Kaikki yrityksen päätoimiset työntekijät (viisi henkilöä) olivat paikalla haastattelussa. Luottamuksellisuuden varmistamiseksi haastattelu suoritettiin lukitussa huoneessa, johon sivullisilla ei ollut pääsyä. Haastattelu nauhoitettiin matkapuhelimen videonauhoituksella siten, että videokamera oli asetettuna pöytätasoa vasten. Näin menetelleen ehkäistiin se, että vastaajien kasvojen tunnistus nauhoituksesta olisi mahdollista. Ainoastaan haastateltavien äänet tulivat nauhalle.

Noin viikko ennen varsinaista haastattelua haastatteluun osallistuville työntekijöille annettiin saatekirje (liite 2) sekä tietosuojaseloste (liite 1) tutustuttavaksi. Saatekirjeessä selitettiin tutkimuksen tarkoitus ja annettiin tutkijan yhteystiedot mahdollisia kysymyksiä varten. Varsinaisen haastattelutilanteen aluksi esiteltiin nauhalle lyhyesti haastattelun teema sekä painotettiin haastattelun vapaaehtoisuutta. Haastateltavia pyydettiin suullisesti ilmoittamaan nauhalle, jos he olivat halukkaita antamaan haastattelun. Kaikki osallistujat antoivat suostumuksena nauhoitukseen. Haastattelu tehtiin anonyymisti, eli haastattelussa ei käyttänyt haastateltavista nimitietoja.

Olennaisuusanalyysi sekä kaksoisolennaisuudet

Olennaisuusanalyysin neljä työvaihetta ovat Kurittu & Rankisen (2023, 53–66) mukaan olennaisten vaikutusten mahdollisimman laaja tunnistaminen, tunnistettujen vaikutusten priorisointi, johdon hyväksyntä sekä vahvistettujen asioiden säännöllinen päivittäminen. Mäntyniemen Ikihonka oy:n olennaisten ympäristö-, sosiaalisten, taloudellisten, yhteiskunnallisten sekä kulttuuristen vaikutusten arviointi tehtiin Excel taulukko-ohjelmaan muotoillun matriisin avulla.

Taulukon täyttäminen aloitettiin jaottelemalla Mäntyniemen Hovinpolku -matkailupalvelun tuleva toiminta vaikutustensa mukaan Ekologisen, sosiaalisen ja talou-

dellisen näkökulman alle. Ekologinen vastuu jaoteltiin vielä tarkemmin alaotsikoihin "Jätteet", "Energia", "Hiilidioksidipäästöt", "Vesi", "Luonnon monimuotoisuus" ja "materiaalit" -alaotsikoihin. Sosiaalinen vastuu jaoteltiin tarkemmin "Henkilöstö", "Asiakkaat", "Arvoketjut ja hankinnat", "Paikallisyhteisö", "Yhteiskunta, kulttuuri, perintö" ja "Yksityisyyden suoja" -alaotsikoihin. Taloudellinen vastuu puolestaan jaoteltiin alaotsikoihin "Taloudellinen vaikuttavuus", "Hallintotapa" ja "Laatu". Näin pyrittiin varmistamaan, että toimintaa tulisi tarkastelemaan mahdollisimman monilta näkökulmilta. Yrityksen toiminta ja prosessit käytiin läpi tarkastellen niitä kaikkien näiden näkökohtien kautta ja matriisiin saatiin kirjattua 27 erilaista näkökohtaa, joilla voisi olla jonkinlaisia vaikutuksia eri kestävän kehityksen osa-alueisiin. Näkökohtien tunnistamisen jälkeen jokaiselle näkökohdalle kirjattiin erikseen sen aiheuttama ympäristövaikutus. Jokaiselle näkökohdalle merkittiin vähintään yksi ympäristövaikutus, toisilla näkökohdilla vaikutuksia tunnistettiin useampia kuin yksi.

Tämän jälkeen täytettiin taulukon kolmas sarake, jossa analysoitiin kunkin toimenpiteen aiheuttama ympäristövaikutuksen toteutumisen todennäköisyys, eli riski. Mittarina käytettiin ordinaaliasteikkoa. (0 = ei merkitystä, 1 = pieni riski, 2 = keskinkertainen riski, 3 = suuri riski). Neljännessä sarakkeessa puolestaan arvioitiin toteutuessaan aiheutuneen ympäristövaikutuksen vakavuus. (0 = ei merkitystä, 1 = voi aiheuttaa pieniä vaikutuksia, 2 = voi aiheuttaa selviä vaikutuksia, jotka ovat korjattavissa, 3 = voi aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia, jotka ovat korjattavissa, 4 = erittäin vakava / korjautumaton vahinko). Riskin todennäköisyys -indikaattoriluku kerrottiin riskin vakavuus -indikaattoriluvulla ja saadun tulon avulla saatiin nostettua esiin viidennessä sarakkeessa toiminnan merkittävät olennaisuudet. Olennaisuuksien merkittävyys arvioitiin arvoilla (0-3) = ei kovin olennainen, (4-5) = potentiaalisesti olennainen: tarkkaillaan tilanteen kehitystä, (6-12) = erittäin olennainen: huomioidaan toiminnassa, ennaltaehkäistään.

Matriisiin kuudennessa sarakkeessa määriteltiin yleisellä tasolla suojelutoiminnan tavoite ja lopuksi sarakkeeseen seitsemän listattiin ympäristönäkökohdittain käytännön toimenpiteitä, kuinka suojelutoimintaa tehtäisi. Yrittäjä oli mukana suunnit-

telemassa olennaisuusanalyysimatriisia, erityisesti ympäristövaikutuksen vaka-
vuuden indikaattoriarvojen asettelussa.

Kaksoisolennaisuudet tunnistettiin käsitekarttaa tehtäessä. Ne nousivat orgaani-
sesti esiin käsitekartasta, kun eri asiakokonaisuuksia jäsenneltiin ja analysoitiin.
Käsitekartan käsittelyssä nousi esiin kolme toiminnan kannalta merkittävää kak-
soisolennaisuutta.

Sisällön analyysi

Tässä luvussa kuvataan, kuinka aineiston analyysi suoritettiin Tuomen & Sarajär-
ven (2018, 83–102) ohjeita noudatellen. Ensin rajattiin tutkimuksen tarkoituksen
sekä tutkimusongelman mukaan aineistosta löytyvä, kiinnostava tieto. Tämän
jälkeen aineisto litteroitiin niin, että kiinnostava tieto säilytettiin ja muun aineisto
rajattiin pois tutkimuksesta. Litterointi jäseni ja kuvaili haastattelun aineistoa.

Aineiston analyysivaihe tapahtui teemoittelun avulla: Aineistosta etsittiin, miten
ydinkäsitteet muodostivat asiakokonaisuuksia sekä miten haastateltavat kutakin
annettua teemaa kuvailivat. Frekvensseillä sinänsä ei ollut merkitystä, vaan tee-
mat ryhmiteltiin sen mukaan, mikä kullekin mainitulle tekijälle olisi yhteinen nimit-
täjä, eli niin sanottu ”yläkäsité”. Käsiteltävästä aineistosta haettiin toiminnan lo-
giikkaa, eli mitä yrityksessä tehdään ja miksi. Aineisto analysoitiin teorialähtöisen
analyysin avulla, jolloin tutkimustuloksia verrattiin aiempiin teorioihin ja malleihin.

Haastattelun litterointi tehtiin kirjoittamalla tekstiksi nauhoitteelta kuultu keskuste-
lu. Keskusteluissa ilmenneet nimet poistettiin ja eri vastaajat koodattiin numeroi-
malla heidät yhdestä viiteen. Haastattelun teemoja käsiteltiin niin, että niistä ei voi
selvittää, kenen vastaajan mielipiteitä mikäkin asia oli. Tekstistä nousseet, tee-
maan liittyvät asiat listattiin ja jaoteltiin omiin ryhmiinsä. Ryhmittelyssä päädyttiin
kolmeen eri yläkategoriaan:

1. fyysinen työturvallisuus ja ergonomia
2. psyykinen työturvallisuus
3. oman työn hallinta

Tehty ryhmittely on osittain päällekkäinen, koska kaikki asiat liittyvät jollain tavalla toinen toisiinsa. Fyysisen työturvallisuuden ja ergonomian yläkäsitteen alle ryhmiteltiin asioita, jotka ovat olemukseltaan fyysisiä. Psykkiseen työturvallisuuteen ryhmiteltiin asioita, jotka liittyvät mielenterveyden ja työkyvyn ylläpitämiseen. Oman työn hallinta -otsikon alle ryhmiteltiin asioita, joihin työntekijä voi itse aktiivisesti vaikuttaa.

Haastattelussa käsiteltiin aiheita, kuten "liukastuminen", "työvarusteet", "sisäilma-ongelma", "ergonomiakoulutus", "uudet, korkeammat pöydät", "omavalvonta", jotka kaikki sisällytettiin fyysisen työturvallisuuden ja ergonomian alle. Psykkisen työturvallisuuden alle puolestaan laitettiin aiheita, kuten "työterveyshuolto", "työn-ohjaus", "keskusteluapu", "yhteishenki", "kiusaaminen", "kuormitus", "yhteiset arvot", "arvostuksen tunne", "työnantajan ja kollegoiden luottamus", "työn palkitsevuus", "tiimiys". Oman työn hallinta sisälsi keskustelussa nousseita aiheita, kuten "omasta jaksamisesta huolehtiminen", "rentoutuminen", "omaan työhön vaikuttaminen", "asiakastyytyväisyys", "päättäntävalta", "keskustelu". Haastatteluilla saatu, analysoitu aineisto alistettiin uudelleen haastattelulle yrittäjän kanssa, ennen kuin siirryttiin tekemään olennaisuusmatriisia.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa Mäntyniemen Ikihonka (MIH) -yrityksen tärkeimmät sidosryhmät sekä yritysvastuut. Tavoitteeseen päästiin käyttämällä tutkimusmenetelminä käsitekarttaa sekä teemahaastatteluja.

6.1 Käsitekartta

Lopullinen yrityksen yritysvastuu käsitekartta (liite 3) jakaantui viiteen eri osaluokkaan: sosiaalinen vastuu, ympäristövastuu, yrityskansalaisuus, kulttuurinen vastuu sekä sidosryhmät (kuva 8).

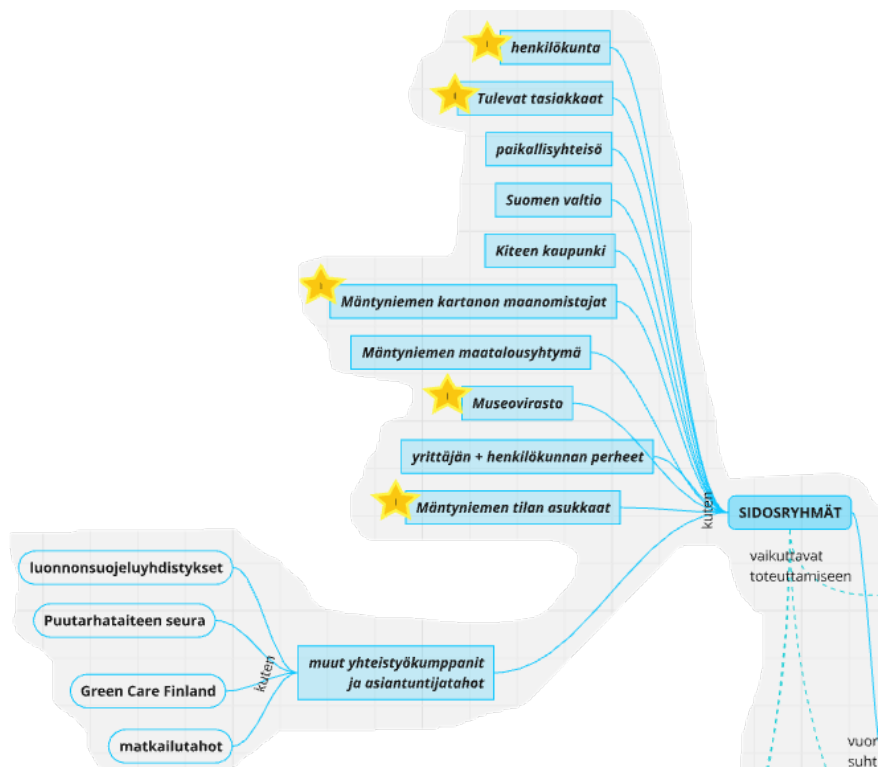

Kuva 8: Käsitekartan lopullinen jaottelu pääaihepiireittäin.

Käsitekartassa päädyttiin yhdistämään taloudellinen vastuu ja yhteiskunnallinen vastuu yhteisen yläkäsitteen **yrityskansalaisuus** alle. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska vastuullinen yrityksen talouden hoito sekä muu vastuullinen yrityksen johtaminen ovat osa vastuullista yrityskansalaisuutta.

Sidosryhmät

Sidosryhmät ovat yhteydessä MIH yritysvastuuseen ”ovat vuorovaikutuksessa” - yhdysnuolen avulla (kuva 9). Sidosryhmiksi tunnistettiin henkilökunta, tulevat asiakkaat, paikallisyhteisö, Suomen valtio, Kiteen kaupunki, Mäntyniemen kartanon maanomistajat, Mäntyniemen maatalousyhtymä, museovirasto, yrittäjän sekä henkilökunnan perheet, Mäntyniemen tilan asukkaat sekä muut yhteistyökumppanit ja asiantuntijatahot, joita puolestaan olivat esimerkiksi luonnonsuojeluyhdistykset, puutarhataiteen seura, GreenCare Finland ja eri matkailutahot. Näistä merkittäviksi sidosryhmiksi nostettiin henkilökunta, tulevat asiakkaat, Mäntyniemen kartanon maanomistajat, museovirasto sekä Mäntyniemen tilan asukkaat. Sidosryhmät -käsitteestä menevät poikkilinkit ”vaikuttavat toteuttamiseen” kaikkiin muihin käsitekartan käsiteryyppeisiin.

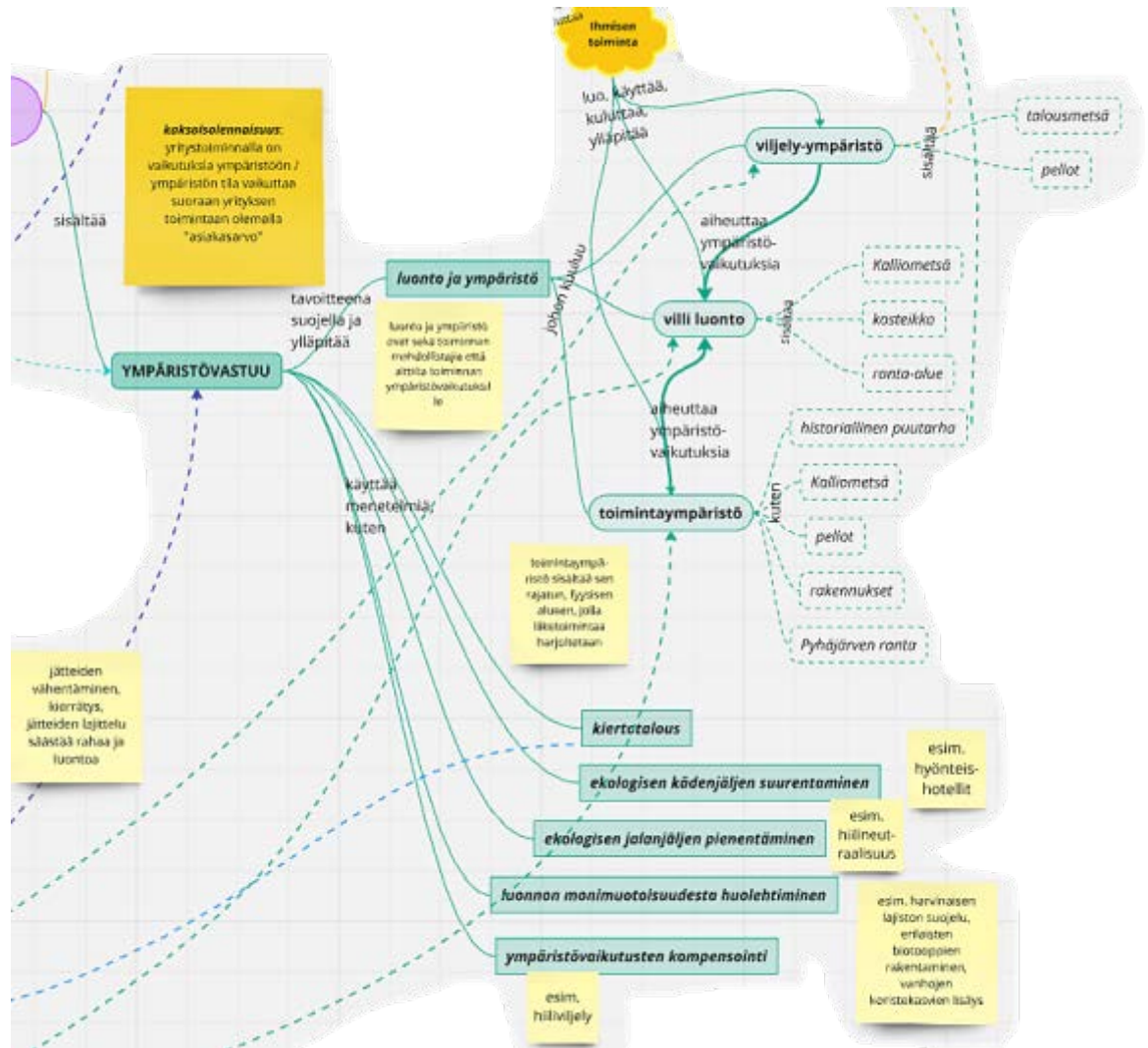

Kuva 9: Sidosryhmät -käsittekokonaisuus.

Kulttuurinen vastuu

Kulttuurinen vastuu on yhteydessä MIH yritys vastuuseen ”sisältää” -yhdyssnuolen avulla (kuva 10). Kulttuuriseen vastuuseen tulee myös ”mahdollistaa” -poikkilinkki kannattavasta liiketoiminnasta, joka puolestaan kuuluu **yrityskansalaisuus** -käsittekokonaisuuden alle (kuva 12). Tämä siksi, että liiketoiminnan tuloilla on tarkoitus huolehtia kulttuurisen vastuun toteutuksesta. Kulttuurinen vastuu käsittekokonaisuus jakautuu ”joka sisältää” -yhdyssnuolten avulla kulttuuriympäristöön, ai-neettomaan kulttuuriin sekä kokoelmiin ja dokumentoituun historiaan. Kulttuuriympäristö puolestaan jakautuu ”joka sisältää” -yhdyssnuolten avulla rakennuksiin, historialliseen puutarhaan ja viljely-ympäristöön. Rakennuksista ja historiallisesta puutarhasta kulkee vaikutusnuolet ”kokoelmat, dokumentoitu historia” -käsitteeseen, sillä esimerkiksi alkuperäinen puutarhasuunnitelma sekä rakennusten piirustukset ovat dokumentoitua historiaa.

Viljely-ympäristö kuvaa kaikkia niitä ympäristöjä, jotka ovat tavalla tai toisella biomassan tuotannossa. Viljely-ympäristö -käsitteestä menee ”sisältää” -yhdysnuolet talousmetsä ja pellot -käsitteisiin.

Kuva 11: Ympäristövastuun käsittekokonaisuus.

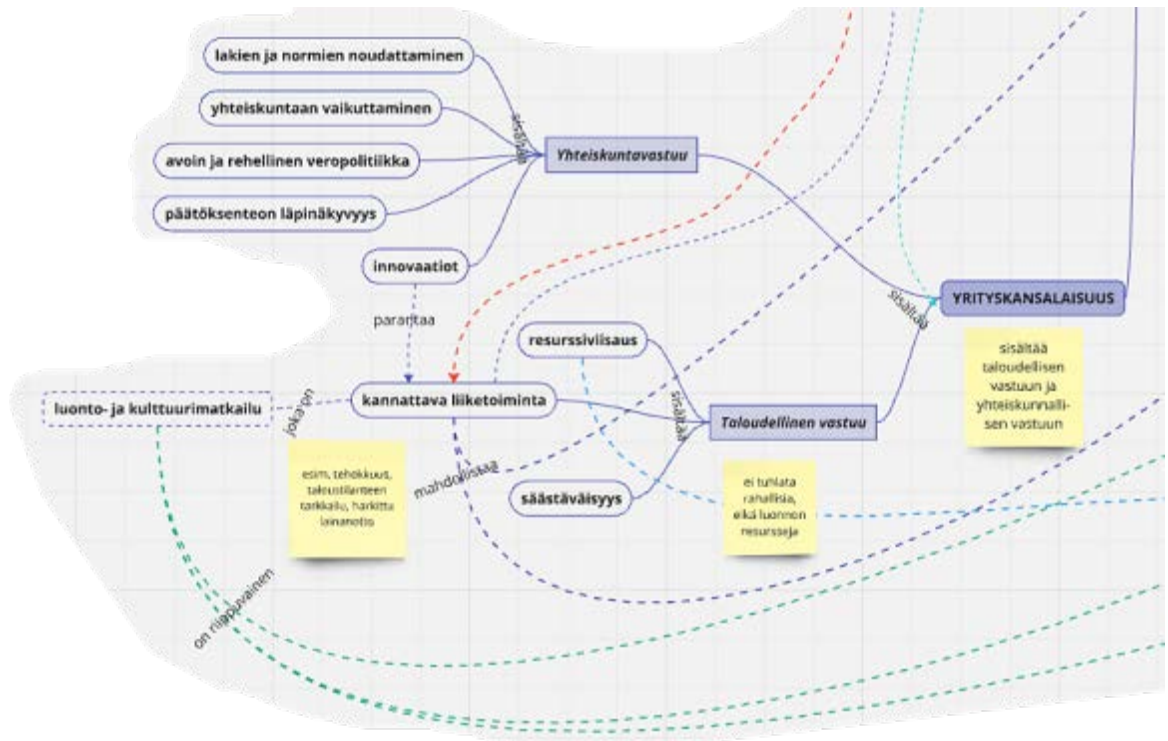
Villi luonto -käsite tarkoittaa tässä kaikkia niitä alueita, jotka ovat (lähes) luonnon-tilaisia, ja joiden tila halutaan säilyttää alueella tapahtuvasta toiminnasta huolimatta lähes luonnon-tilaisena. Villi luonto -käsitteestä menee ”sisältää” -yhdysnuoli Kalliometsä, kosteikko ja ranta-alue -käsitteisiin. Toimintaympäristö -käsite kuvaa kaikkia niitä ympäristöjä, joita aiotaan käyttää matkailu- ja terapia-toiminnoissa hyväksi. Toimintaympäristö -käsitteestä menee ”kuten” -yhdysnuoli käsitteisiin historiallinen puutarha, Kalliometsä, pellot, rakennukset, Pyhäjärven ranta. Viljely- ja toimintaympäristö -määrittelmistä menevät ”aiheuttaa ympäristövaikutuksia” -yhdysnuolet villi luonto -käsitteeseen. Tämä kuvaa niitä fysikaalisia vaikutuksia, joita toiminnoilla on suojeltaviin alueisiin. Lisäksi **yrittäjäkansalaisuus**

-käsittekokonaisuuteen kuuluvasta luonto- ja kulttuurimatkailu -käsitteestä menevät ”*on riippuvainen*” -poikkilinkit viljely-ympäristö, villi luonto ja toimintaympäristö -käsitteisiin. Ympäristövastuu -määritelmästä menee myös ”*käyttää menetelmiä, kuten*” -yhdysnuolet käsitteisiin kiertotalous, ekologisen kädenjäljen suurentaminen, ekologisen jalanjäljen pienentäminen, luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen ja ympäristövaikutusten kompensoiminen. Näihin käsitteisiin on liitetty käytännön esimerkkejä, joita Mäntyniemen tilalla voitaisiin toteuttaa.

Yrityskansalaisuus

Yrityskansalaisuus on yhteydessä MIH yritysvastuuseen ”*sisältää*” -yhdysnuolen avulla (kuva 12). Yrityskansalaisuus määritelmä kuvaa kaikkia niitä hallinnollisia ja taloudellisia toimenpiteitä, joita yrityksessä tehdään. Yrityskansalaisuus -käsitteestä menee ”*sisältää*” -yhdysnuoli käsitteisiin yhteiskuntavastuu ja taloudellinen vastuu. Yhteiskuntavastuusta menee ”*sisältää*” -yhdysnuoli käsitteisiin lakien ja normien noudattaminen, yhteiskuntaan vaikuttaminen, avoin ja rehellinen veropolitiikka, päätöksenteon läpinäkyvyys sekä innovaatiot.

Taloudellinen vastuu tarkoittaa toimimista siten, että ei tuhlaa rahallisia eikä luonnon resursseja. Määritelmästä lähtee ”*sisältää*” -yhdysnuolet käsitteisiin resurssiviisaus, kannattava liiketoiminta sekä säästäväisyys. Kannattavaan liiketoimintaan tulee ”*mahdollistaa*” -poikkilinkki määritelmäkokonaisuudesta **sosiaalinen vastuu** (kuva 13). Tämä linkki korostaa sitä, että toimimalla sosiaalisen vastuun mukaisesti, yrittäjä lisää yrityksen taloudellista kannattavuutta. Toisaalta taas kannattava yritystoiminta myös mahdollistaa monet sosiaalisen vastuun toimenpiteet. Kannattavasta liiketoiminnasta lähtee myös ”*mahdollistaa*” -poikkilinkit **ympäristövastuu** ja **kulttuurinen vastuu** -määritelmäkokonaisuuksiin. Tarkoituksena on selventää, että ilman tuloksellista liiketoimintaa ei ole myöskään resursseja huolehtia Mäntyniemen kulttuurisesta eikä ympäristöperinnöstä.

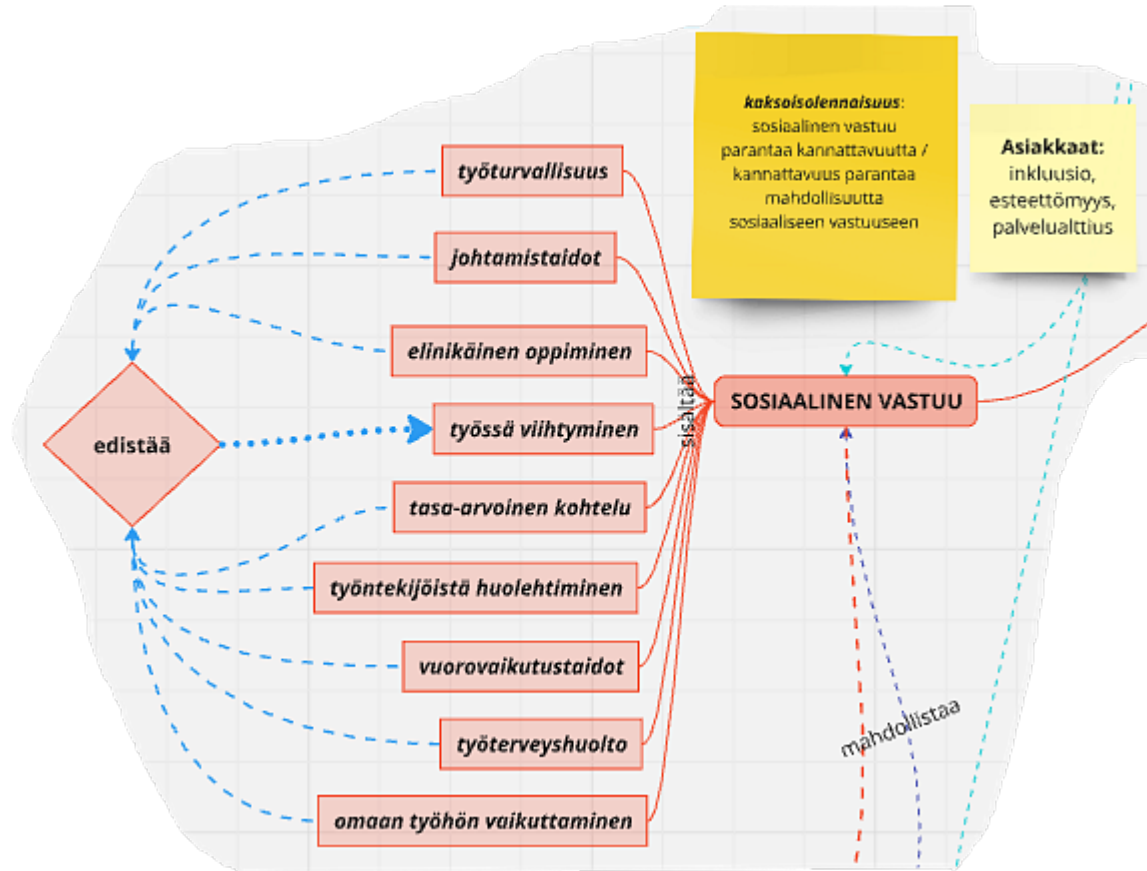
Kuva 12: Yrityskansalaisuuden käsittekokonaisuus.

Kannattava liiketoiminta -määritelmästä kulkee ”joka on” -yhdyssnuoli luonto- ja kulttuurimatkailuun. Tämän on tarkoitus korostaa sitä, että kyseessä on yrityksen uusi palvelu, johon yritystoiminnassa keskitytään. Luonto- ja kulttuurimatkailu -määritelmästä puolestaan kulkee ”on riippuvainen” -poikkilinkki **ympäristövastuu** -käsittekokonaisuuden (kuva 11) määritelmiin viljely-ympäristö, villi luonto ja toimintaympäristö. Tällä pyritään alleviivaamaan sitä, että toiminnan mahdollisuudet ovat riippuvaisia siitä, miten eri ympäristöistä pystytään pitämään huolta.

Sosiaalinen vastuu

Sosiaalinen vastuu on yhteydessä MIH yritysvastuuseen ”sisältää” -yhdyssnuolen avulla (kuva 13). Sosiaalinen vastuu -määritelmä kuvaa kaikkia niitä toimenpiteitä, joita yrityksessä tehdään suhteessa henkilökuntaan ja asiakkaisiin. Suhdetta asiakkaisiin kuvaa ”vaikuttavat toteutukseen” -poikkilinkki (kuva 9) sosiaalisen vastuun ja sidosryhmien välillä. Asiakkaiden merkitys on vielä nostettu esille omana tietolaatikkonaan. Sosiaalinen vastuu -käsitteestä menevät ”sisältää” -yhdyssnuolet käsitteisiin työturvallisuus, johtamistaidot, elinikäinen oppiminen, työssä viihtyminen, tasa-arvoinen kohtelu, työntekijöistä huolehtiminen, vuorovai-

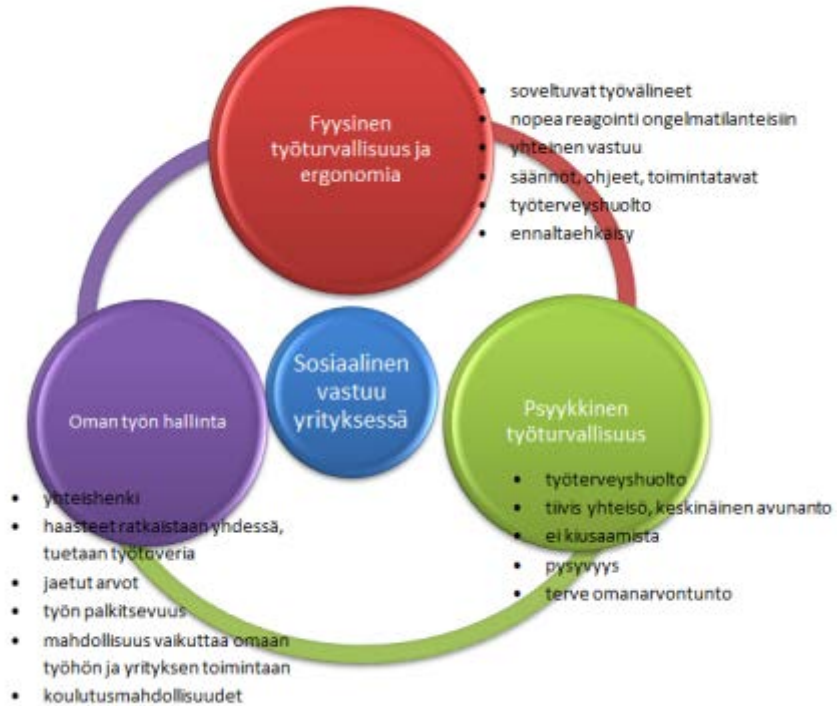
kutustaidot, työterveyshuolto ja omaan työhön vaikuttaminen. Niistä on nostettu esille ”edistää” -yhdysnuolen avulla tekijät määritelmään työssä viihtyminen. Tällä halutaan korostaa, että työssä viihtymiseen vaikuttavat monet asiat.

Kuva 13: Sosiaalisen vastuun käsittekkonaisuus.

6.2 Ryhmähaastattelu

Dathe ym. (2022, 117–141) mukaan yhteiskuntavastuullinen liiketoiminta pitää sisällään muun muassa yrityksen eettisen hallinnoinnin, työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin ylläpitäminen sekä tasa-arvon ja työläinsäädännön noudattamisen. Näiden vuoksi nähtiin, että olisi merkittävää tutkia henkilökunnan näkemyksiä, kuinka nämä asiat yrityksessä toteutuvat. Työläinsäädännön noudattaminen ei noussut tehdyssä haastattelussa keskiöön, joten asiaa ei käsitellä tässä tutkimuksessa.

Kuva 14: Mäntyniemen Ikihonka oy:n henkilökunnan haastattelussa esiin nousseet sosiaalisen kestävyden osa-alueet.

Ryhmähaastattelun perusteella yrityksessä toteutuvat sosiaalisen vastuun osa-alueet voidaan henkilökunnan käsitysten mukaan jakaa kolmen eri teeman alle: fyysiseen työturvallisuuteen ja ergonomiaan, psyykkiseen työturvallisuuteen sekä oman työn hallintaan (kuva 14). Fyysisen työturvallisuuden ja ergonomian alle ryhmiteltiin soveltuvat työvälineet, nopea reagointi ongelmatilanteisiin, yhteinen vastuu, yhteiset säännöt, ohjeet ja toimintatavat, työterveyshuolto sekä työtapa-turmien ja työperäisten sairauksien ennaltaehkäisy. Psyykkisen työturvallisuuden alle ryhmiteltiin asiat, kuten työterveyshuolto (työnohjaus), tiivis yhteisö ja keskinäinen avunanto, työyhteisö, jossa ei ole kiusaamista, pysyvyyden tunne (ei työntekijöiden vaihtuvuutta) sekä työntekijöiden terve omanarvontunto. Oman työn hallinnan alle ryhmiteltiin asiat, kuten yhteishenki, haasteet ratkaistaan yhdessä, tuetaan työtoveria (luottamukselliset ja läheiset suhteet työntekijöiden välillä), jaetut arvot sekä työntekijöiden kesken että työntekijöiden ja johdon välillä, työn palkitsevuus, mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön ja yrityksen toimintaan sekä koulutusmahdollisuudet. Osa esiin tulleista teemoista, kuten yhteishenki, vaikut-

tavat ryhmittelyssä useampaan kuin yhteen osa-alueeseen. Ne on kuitenkin ryhmitelty vain yhden otsikon alle.

6.3 Tärkeimmät sidosryhmät ja olennaisimmat ympäristönäkökohdat

Tutkimuksen lopputuloksena listattiin yrityksen sidosryhmät, joista valittiin tärkeimmät. Mäntyniemen Hovinpolun matkailutoiminnan osalta sidosryhmiksi tunnistettiin seuraavat tahot:

1. henkilökunta
2. tulevat asiakkaat
3. paikallisyhteisö
4. Suomen valtio
5. Kiteen kaupunki
6. Mäntyniemen kartanon maanomistajat
7. Mäntyniemen maatalousyhtymä
8. Museovirasto
9. Yrittäjän + henkilökunnan perheet
10. Mäntyniemen kartanon alueella asuvat asukkaat
11. Muut yhteistyökumppanit ja asiantuntijatahot

Näistä merkityksellisiksi sidosryhmiksi nostettiin yrityksen henkilökunta, tulevat asiakkaat, Mäntyniemen kartanon maanomistajat, Museovirasto sekä mäntyniemen tilan asukkaat.

Vanhalan & Ristaniemen (2022, 40–84) mukaan yrityksen olennaiset vaikutukset ovat sellaisia toiminnan osia, joilla on kaikkein eniten merkitystä yrityksen sidosryhmille sekä luonnolle. Ilmastonmuutoksen sekä yhteiskunnallisten muutosten vaikutukset yritykseen ovat puolestaan kaksoisolennaisuuksia. Kaksoisolennaisuuden realisoituessa Mäntyniemen Ikihonka oy:n kannalta tämä tarkoittaisi, että suunnitellun matkailutoiminnan toteuttaminen valitulla konseptilla olisi erittäin vaikeaa tai jopa mahdotonta. Tämän ehkäisemiseksi haluttiin tunnistaa Mäntyniemen Hovinpolku -matkailutoiminnan olennaisimmat vaikutukset.

Olennaisuusanalyysi tehtiin matriisin muotoon (liite 4) Olennaisuusanalyysin pohjalta Mäntyniemen Hovinpolun toiminnasta syntyviksi ympäristönäkökohdiksi listattiin kaksikymmentäseitsemän eri näkökohtaa, jotka liittyivät ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen vastuuseen. Näistä merkittävimmiksi olennaisuuksiksi nousivat toimintaympäristön kulttuurihistorialliset arvot sekä kotirauha. Mänty-

niemen Hovinpolku -toiminnassa tulisi siis kiinnittää erityistä huomiota siihen, että paikan erityiset kulttuuriset arvot säilyisivät ennallaan. Toisaalta toiminnan tulisi olla sellaista, että alueella asuvien henkilöiden yksityisyyden suoja pystyttäisiin turvaamaan mahdollisimman hyvin. Tutkimuksessa tunnistettiin myös olennaisuuksia, joilla on ainoastaan positiivisia vaikutuksia, eikä näitä alistettu riskien arvioinnille. Tällaisia positiivisia ympäristönäkökohtia olivat asiakaslähtöinen palvelu, työllisyys, yhteisöllisyys ja verot sekä arvonluonti asiakkaalle, hallinnollinen läpinäkyvyys ja lailliset menettelytavat. Täiden näkökohtien toimenpide-ehdotuksiksi kirjoitettiin suojelun ja ennaltaehkäisyn sijasta varmentavia menetelmiä, joilla haluttiin varmistaa että positiiviset vaikutukset olisivat pysyviä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, miten yritysvastuu toteutuu pienyrityksessä nimeltä Mäntyniemen Ikihonka oy, erityisesti ajatellen sen suunnittelemaa uutta matkailullista palvelukonseptia, ”Mäntyniemen Hovinpolkua”, jonka kehittämissä yritys vastuullinen toiminta on yhtenä osana liiketoimintastrategiaa. Tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät ovat olennaisia Mäntyniemen Ikihonka oy:n yritys vastuun kehittämisessä. Tutkimuskysymystä tarkasteltiin seuraavien alakysymysten kautta:

1. Keitä/mitä ovat Mäntyniemen Ikihonka oy:n tärkeimmät sidosryhmät? Millaisia odotuksia ja/tai vaatimuksia yrityksen sidosryhmillä on yritys vastuusta?
2. Mitkä ovat yrityksen olennaisimmat tekijät yritys vastuussa? Tarkastelimme yritystä olennaisuusanalyysin sekä kaksoisolennaisuuden näkökulmasta.
3. Millaisia lakeja, yhteiskunnallisia säädöksiä, direktiivejä ja ohjeita on ohjaamassa yritys vastuuta? Mitkä ovat niiden tärkeimmät vaikutukset yrityksen toimintaan yrityksen toimintaan?

Tärkeimmät sidosryhmät ja heidän näkemyksensä

Yrityksen toiminta vaikuttaa moniin erilaisiin ryhmiin ja organisaatioihin. Samalla tavalla monien ryhmien ja organisaatioiden toiminta puolestaan vaikuttaa yritykseen. Tällaisia vaikutusryhmiä sanotaan yrityksen sidosryhmiiksi. (Dathe ym. 2022, 143–148; Kuisma 2015, 71–75; Liappis ym. 2019, 6–11.) Sidoryhmiä voi-

vat olla esimerkiksi ympäröivä yhteisö, henkilöstö, rahoittajat, asiakkaat ja tavarantoimittajat (Dathe ym. 2022, 143–148). Myös toimintaa seuraavat kansalaisjärjestöt sekä media voivat olla yrityksen sidosryhmiä (Liappis ym. 2019, 6–11). Tämän tutkimuksen perusteella tärkeimmiksi Mäntyniemen Ikihonka oy:n sidosryhmiksi nostettiin ”Mäntyniemen Hovinpolku” – matkailutoiminnan kannalta yrityksen henkilökunta, tulevat asiakkaat, Mäntyniemen kartanon maanomistajat, Museovirasto sekä Mäntyniemen tilan asukkaat.

Henkilökunnasta huolehtiminen on hyvä indikaattori yrityksen vastuullisuudesta (Kilpinen 2022, 33–73). Henkilökunnan merkitystä tärkeänä sidosryhmänä voidaan perustella siten, että heidän ammattitaitonsa, hyvinvointinsa sekä tyytyväisyytensä työoloihin ovat suorassa yhteydessä yrityksen menestymiseen (Kuisma 2015, 82–177). Toisaalta työntekijät toimivat myös kosketuspintana yrityksen ja sen asiakkaiden välillä ja ovat näin avainasemassa, kun yritys luo asiakkailleen merkityksellisiä kokemuksia (Konu & Pesonen 2020, 173–194).

Valitun tutkimuskysymyksen mukaan tavoitteena oli selvittää Mäntyniemen Ikihonka oy:n työntekijöiden näkemyksiä siitä, miten yritys toteuttaa toiminnassaan sosiaalista vastuuta ja mitkä tekijät ovat heidän mielestään olennaisia Mäntyniemen Ikihonka oy:n sosiaalisessa vastuussa. Ryhmähaastatteluna toteutetun teemahaastattelun aihe rajattiin voimakkaasti liittymään ainoastaan henkilökunnan näkemyksiin siitä, kuinka heidän mielestään heitä kohdeltiin yrityksessä työntekijöinä sekä siihen, mitkä asiat heidän mielestään liittyivät sosiaalisen vastuun eri osa-alueisiin, kuten työsuojeluun, työhyvinvointiin, yhteishenkeen, työterveyden palveluihin sekä henkilökohtaisiin vaikuttamisen mahdollisuuksiin omaan työhön nähden. Samalla tarkennettiin, kuinka yrityksen arvot oli jalkautettu yrityksen arkeen. Haastattelussa keskustelu pidettiin annetuissa aiheissa sekä keskustelun kulkua moderoitiin.

Haastattelussa saatiin esiin työntekijöiden näkemykset tutkimuskysymyksen alakysymyksiin, joita olivat seuraavat:

1. Millaisia odotuksia ja/tai vaatimuksia yrityksen henkilökunnalla on sosiaalisesta yritysvastuusta?
2. Mitkä näistä tekijöistä ovat henkilökunnalle merkityksellisimpiä?

Haastattelun perusteella Mäntyniemen Ikihonka oy:n henkilökunnalle merkittävimmät sosiaalisen yritys vastuun osa-alueet voidaan karkeasti jakaa kolmeen eri kokonaisuuteen: fyysinen työturvallisuus, psyykkinen työturvallisuus sekä oman työn hallinta. Tutkittavilta kysyttiin, mitkä ovat heidän mielestään järjestyksessä kolme tärkeintä keskustelussa esiin tuoduista sosiaalisen yritys vastuun tekijöistä. Haastateltavat eivät kuitenkaan halunneet laittaa asioita tärkeysjärjestykseen, koska heidän mielestään kaikki keskusteluissa läpikäytyt teemat olivat yhtä tärkeitä. Puheenvuoroissa kuitenkin nousivat eniten esiin työviihtyvyys, ryhmähenki ja omien arvojen toteuttaminen, joten tämän tutkimuksen perusteella nämä voisi mahdollisesti nostaa henkilökunnan mielestä kolmeksi tärkeimmäksi näkökohdaksi tämän yrityksen sosiaalisessa yritys vastuussa. Tämä korreloi aiempien tutkimusten kanssa, joiden mukaan työntekijät näkevät tärkeäksi esihenkilön johtamistaidot, työn tavoitteet, aineettoman ja aineellisen palkitsemisen sekä hyvät työolosuhteet (Kehusmaa 2023, 170–184). Kehusmaa (2023, 170–184) sekä Wellig ja Kuivanen (2024) lisäksi korostivat työn merkityksellisyyden ja mielekkyyden merkitystä työntekijöille.

On huomattava, että yrityksen nykyiset työntekijät eivät varsinaisesti työskentele Mäntyniemen Hovinpolulla. Tämän vuoksi jätettiin ryhmähaastattelussa käsittelemättä Mäntyniemen Hovinpolkua koskevat fyysiset ympäristö vastuun ja kulttuurisen vastuun tekijät. Voidaan kuitenkin kohtuudella olettaa, että Mäntyniemen Hovinpolku -matkailupalvelussa johtaminen sekä psyykkiset työolot pysyisivät samanlaisina kuin yrityksen nykyiset työntekijät ne kokevat. Henkilökunnan haastattelun perusteella Mäntyniemen Ikihonka hoitaa työnantajavastuunsa ylittäen selvästi lain määrittämän minimitason ja kykenee johtamistaidoillaan luomaan avoimen ja luottamuksellisen työilmapiirin myös tulevaa palvelua ajatellen.

Tulevat asiakkaat ovat yritykselle erittäin tärkeä sidosryhmä, sillä he tulevat käyttämään yrityksen palveluja hyväkseen. Aiemmissa tutkimuksissa luontomatkailun on todettu vaikuttavan positiivisesti terveyteen, henkiseen ja tunne-elämän hyvinvointiin, perhe- ja ystävyys suhteisiin sekä asiakkaiden työhön ja tuottavuuteen (Konu & Pesonen 2020, 173–194; Pakarinen ym. 2020, 227–256). Tuohino & Pesonen (2020, 257–276) nostavat korkealle erityisesti järvien ja järvimaisemien

merkityksen luontomatkailussa, kun taas Konu & Pesonen (2020, 173–194) painottavat maaseutu ympäristön merkitystä terveyden ja henkisen hyvinvoinnin edistämiseksi hyvinvointimatkailussa. Matkailu voi myös olla voimaannuttava kokemus, sillä matkailulla on tutkitusti positiivista vaikutusta erityisesti ikäihmisten, vähävaraisten lapsiperheiden ja vammaisten elämänlaatuun. (Konu & Pesonen 2020, 173–194.) Nämä kaikki reunaehdot tulisivat toteutumaan Mäntyniemen Hovinpolku -matkailupalvelussa.

Valitettavasti tässä tutkimuksessa ei voida arvioida Mäntyniemen Hovinpolku -matkailupalvelun asiakkaiden näkemyksiä, koska kyseinen palvelu on vasta suunnitteluasteella. Siksi ei ole saatavilla todellista asiakasdataa päätelmien tekemiseksi. Tulevaa palvelua voidaan kuitenkin suunnitella asiakaskeskeiseksi asiakasprofiileita tekemällä, asiakaspolkua suunnittelemalla ja palvelumuotoilun työkaluja käyttämällä. Palvelua voitaisiin testata esimerkiksi testiyhteisön avulla. Kokemusperäinen tieto asiakkaiden mielipiteistä saadaan vasta siinä vaiheessa, kun Mäntyniemen Hovinpolku on jo olemassa oleva palvelu.

Rakennuksilla ja rakennetulla ympäristöllä on arvoa paikallisidentiteetin luojina sekä merkityksellisinä symboleina. Matkailussa näitä arvoja hyväksikäytetään ihaillemalla vanhaa rakennuskantaa, nostalgian luojina, tuntemuksina sukupolvien ketjusta sekä rakenteita itsessään historiallisina, ajan kulumista ilmentävinä dokumentteina. (Kalakoski 2023, 386–413.) 1760-luvulla perustettu Mäntyniemen tila kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennetun kulttuuriympäristön (RKY-) suojelukohteisiin. Tiluksilta on myös löytynyt kivikauden ajan esineistöä, muun muassa kivikirveitä ja keramiikkaa. Tämän vuoksi Museovirastolla on erityinen intressi pitää huolta, että mikään miten alueella toimitaan tai rakennetaan, ei tuhoaisi alueen vanhojen rakenteiden arvoa.

Rakennusten uudelleenkäyttöön perustuva matkailurakentaminen pohjaa kohteena olevan rakennuksen tai rakennetun ympäristön historialliseen tarinaan (Aarras 2023, 347–380). Tämä onkin rakennussuojelun ja nähtävyysorientoituneen matkailun yhdistävä tekijä. On myös otettava huomioon, että rakennusperintö ja sen arvot eivät myöskään säily ilman hoitamista ja ylläpitoa. (Kalakoski

2023, 386–413.) Tämä onkin yksi merkittävä syy, miksi Mäntyniemen kartanoalueen omistajataho on erittäin kiinnostunut yritysysteistyöstä Mäntyniemen Ikihonka oy:n kanssa; sen intressinä on, että erityislaatuinen, historiallinen alue tulisi säilymään tulevaisuudessa vähintään ennallaan.

Museoviraston näkemys alueella mahdollisesti tehtävien muutostöiden suhteen saatiin kutsumalla Pohjois-Karjalan museosta arkeologi Ville Hakamäki katseluskäynnille Mäntyniemeen 21.10. Hakamäki oli tutustunut paikkaan jo aiemmillä käynneillään, joten hän pystyi arvioimaan, aiheutuisiko suunnitelluista toimenpiteistä mahdollisesti haittaa suojelluille rakennuksille ja muinaismuistolain mukaan rauhoitetuille alueille. Virallista lausuntoa asiasta ei valitettavasti ehditty saada tämän tutkimuksen aikana, mutta vapaassa keskustelussa Hakamäki oli sitä mieltä, että suunnitellut polut ja rajatut raivaustyöt eivät vahingoittaisi noin 50 cm maan syvyydessä mahdollisesti olevia, historiallisesti merkittäviä kerrostumia. Päinvastoin, Hakamäki oli tyytyväinen, että historiallisen puutarhan terassirakennetta avattaisiin näkyviin rehevöityneen puuston ja pensaston alta.

Kulttuurisesti kestävä matkailutoiminnan tulisi säilyttää ja suojella paikallista elämäntapaa (Lüthje 2023, 275–312). Erityisen merkityksellistä tämä on sellaisille tahoille, jotka fyysisesti asuvat matkakohteen lähellä. Mäntyniemen kartano jakautuu alueeltaan kahdelle omistajataholle, yrittäjä Lindeberg-Piiraiselle ja hänen veljensä perheelle. Molemmat hallinnoivat omia tilojaan. Tämän lisäksi kartanos- sa asuu tällä hetkellä Lindeberg-Piiraisen tyttären perhe. Vaikka suunniteltu matkailupalvelu on tarkoitus järjestää lähinnä yrittäjän omistamilla mailla, palvelun negatiiviset lieveilmiöt (Veijola 2023, 17–55), esimerkiksi roskaantuminen, maan kuluminen, tulo- ja poistumisliikenne, yksityisyyden väheneminen, voivat aiheuttaa tulevaisuudessa ongelmia myös toiselle maanomistajalle sekä tontilla asuville henkilöille. Ruuhkaisuutta voidaan hallita määrittämällä sallitut muutosten rajat, rajoittamalla ja hajauttamalla käyttöä sekä jakamalla informaatiota. (Jokimäki 2023, 449–479). Aiemman tutkimuksen mukaan matkailijat ovat valmiita tekemään helppoja ratkaisuja, jotka lisäisivät matkan ekologisuutta, mutta eivät heikennä matkailijan matkustusmukavuutta (Pasanen 2020, 99–124). Kotirauhan turvaamiseksi yrityksen tulisikin merkitä asiakkaille selkeät kulkureitit, ohjetaulut

sekä sellaiset aukioloajat, jotta tilalla asuvien kotirauha häiriintyisi matkailutoiminnasta mahdollisimman vähän.

Toisen maanomistajan pellot on vuokrattu maanviljely- ja puutarhatalouden aktiivikäyttöön. Laajassa merkityksessään biotalous sisältääkin sekä maatalouden, metsätalouden, bioenergian tuotannon että maaseutu- ja luontomatkailun (Pakarinen ym. 2020, 227–256). Viljelyalueiden luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää perinnebiotoopeilla, monivuotisilla niitypelloilla sekä maisemapelloilla. Ne sekä monipuolistavat viljelykiertoa että ovat osaltaan kaunistamassa viljelymaisemaa. Viljelymaiseman luomat aistiärsykkeet sekä viljelyperinteet ovat yksi osa alueen erityislaatuista henkeä, jota voidaan käyttää hyväksi myös matkailutoiminnassa. (Söyrinki & Hiltunen 2021, 31–34.)

Jos oletetaan, että Mäntyniemen kartanon viljely- ja matkailutoiminta tapahtuisivat tulevaisuudessa rinta rinnan, niin maataloustyöt tulisi tehdä siten, etteivät ne vioita esimerkiksi kulkuväyliä ja aiheuta vierailijoille vaaratilanteita. Tällaista toimintaa voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi sopimalla yhteisistä toimintaohjeista. Valitettavasti aikatauluongelmien vuoksi ei saatu järjestymään tutkimuksen aikana sellaista tilaisuutta, jossa tehtyjä toimintasuunnitelmia olisi voitu avata ja kuulla kyseisten tahojen näkemyksiä suunnitelmista. Tältä osin tämä tutkimuskysymys jää selvitettäväksi tulevaisuudessa. Tämä kuitenkin nähdään yrityksessä erittäin merkityksellisenä ja tulee tapahtumaan ennen Mäntyniemen Hovinpolku -suunnitelmien täydentymistä ja toimeenpanoa.

Tärkeimmät olennaisuudet

Olennaisuusanalyysin avulla yritys saa selville, mitkä riskit ja vaikutukset ovat sen toiminnan ja sidosryhmien kannalta merkittäviä (Tynkkynen & Berninger 2017, 53–55; Vanhala & Ristaniemi 2022, 40–83). Näin yritys pystyy keskittämään toiminnan fokuksen vastuullisuuden tärkeimpiin kysymyksiin (Liappis ym. 2019, 6–11). Mäntyniemen Ikihonka oy:n suunnitellun matkailutoiminnan ”Mäntyniemen Hovinpolku” merkittävimiksi olennaisuuksiksi nousivat tämän tutkimuksen mukaan toimintaympäristön kulttuurihistorialliset arvot sekä kotirauha. Samat arvot

nousivat voimakkaasti esiin myös tehdyssä sidosryhmäanalyysissä. Tämän perusteella luonto ja hyvinvointipainotteinen Mäntyniemen Hovinpolku – matkailupalvelu tulisi kehittää sellaiseksi, että paikan erityiset kulttuuriset arvot säilyisivät ennallaan ja toisaalta toimia niin, että alueella asuvien henkilöiden yksityisyyden suoja pystyttäisiin turvaamaan mahdollisimman hyvin.

Löydetyt kaksoisolennaisuudet

Käsittekartan avulla löydettiin Mäntyniemen Hovinpolku -toimintaan liittyen kolme tärkeää kaksoisolennaisuutta:

1. Sosiaalinen vastuu parantaa kannattavuutta / kannattavuus parantaa mahdollisuutta sosiaaliseen vastuuseen.
2. Liiketoiminta vaikuttaa kulttuuriympäristöön / kulttuuriympäristön tila vaikuttaa suoraan yrityksen toimintaan olemalla "asiakasarvo".
3. Yritystoiminnalla on vaikutuksia ympäristöön / ympäristön tila vaikuttaa suoraan yrityksen toimintaan olemalla "asiakasarvo".

Sosiaalinen vastuu ulottuu sekä yrityksen henkilökuntaan että yrityksen asiakkaisiin. Koska eräs toiminnan kohteeksi valittu asiakasryhmä on liikuntarajoitteiset ja muut erityisryhmät, on tärkeää, että heidän erityistarpeistaan pidetään huolta. Kun esteettömyys ja palvelutoiminta ovat asiakasta huomioivaa, ne tuovat yritykselle merkittäviä mainehyötyjä ja sitä kautta lisää liikevaihtoa. Toisaalta myös yrityksen työntekijöiden hyvinvointi sekä oikeudenmukainen kohtelu näkyvät asiakasrajapinnassa, puhumattakaan siitä, miten tärkeä kriteeri yrityksen maine on, kun rekrytoidaan osaavaa työvoimaa. Oleellisuuden toinen puoli taas liittyy siihen, että yrityksen toiminnan on tuotettava tulosta, jotta yrityksellä olisi varaa panostaa henkilökunnan hyvinvointiin sekä asiakaspalveluun. Ei voida olettaa, että taloudellisissa vaikeuksissa oleva yritys yltää samoihin lopputuloksiin kuin yritys, joka on vahvalla taloudellisella pohjalla suhteessa toimintansa rahoittamisen haasteisiin.

Mäntyniemen Hovinpolun toiminta vaikuttaa Mäntyniemen kartanoalueen kulttuuriympäristöön ja kulttuuriympäristön tilaan kahdelta suunnalta: suoraan kuluttamalla ja käyttämällä sitä toimintaympäristönä, sekä epäsuorasti luomalla liiketoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea ja edistää alueen suojelua ja säilyttämistä

myös tulevia sukupolvia ajatellen. Toisaalta yrityksen kannalta on kriittistä, että alue pysyy vähintään entisessä kunnossaan, jotta kulttuurista ja historiasta kiinnostunut asiakaskunta pitää kohdetta vierailun arvoisena. Erityinen haaste on kehittää sellaisia kulttuuripalveluja ja -tuotteita, joiden äärelle asiakkaat ovat valmiita palaamaan monta kertaa. Tälle luo edellytykset Mäntyniemen Hovinpolku - palvelukokonaisuuden monipuolisuus, jonka puolestaan mahdollistaa kartanoon vuosisatojen aikana kertyneen irtaimiston ja kokoelmien luettelointi, esittely ja tapahtumien kehittäminen kartanon autenttisen tarinan ympärille. Tämä vaikuttaa osaltaan siihen, että toiminnan tulovirrat saadaan luotua ja ylläpidettyä tasaisina myös tulevaisuudessa. Samalla on kuitenkin varjeltava muinaismuistolain mukaan suojeltuja kohteita liialliselta kulumiselta tai matkailun epätoivotuilta vaikutukselta; muistoesineiden keräämiseltä tai varastamiselta alueelta.

Mäntyniemen kartano tiluksineen luo erityisen ekologisen kokonaisuuden, sillä alueella sijaitsee kosteikkoja sekä monenlaisia biotooppeja sisältävä Kalliometsä. Tämän lisäksi toimintaympäristö rajoittuu yhdeltä laidaltaan Natura-kohteeseen, Karjalan Pyhäjärveen, ja sitä ympäröivät aktiivisessa viljelytoiminnassa olevat pellot sekä taaempänä metsätalouden käytössä olevat metsät. Ehkä juuri siksi ja sen lisäksi aiempien, omaehtoisten suojelutoimien myötä, alueella on erittäin monipuolinen kasvillisuus ja eläimistö. Esimerkkinä voidaan mainita, että tältä, suhteellisen pieneltä alueelta voi löytää pesimästä kaikki Suomessa esiintyvät tikkalajit. Mäntyniemen Hovinpolku -matkailupalvelun tarkoituksena on käyttää hyväkseen näitä, monipuolisia biotooppeja tuomaan matkailijoille erityisiä luontoelämyksiä. On erittäin tärkeää suojata ja rajoittaa toiminnan negatiiviset vaikutukset koskemaan vain mahdollisimman pientä osaa alueesta, jotta arvokkaat luontoarvot säilyisivät. Toisaalta voidaan sanoa, että ilman kyseisiä luontoarvoja yrityksellä ei myöskään ole toiminnan mahdollisuuksia. Suunniteltua palvelua ei voitaisi lainkaan toteuttaa, jos esimerkiksi Kalliometsässä tehtäisiin avohakkuu tai tilan maa-alueita kaavoitettaisiin teollisuus- tai asumiskäyttöön.

Yritysvastuuta ohjaavat yhteiskunnalliset säädökset, direktiivit ja ohjeet

Kirjallisuuden mukaan pienyrityksellä on monenlaisia sidoksia ympäröivään yhteiskuntaan ja toisaalta yhteiskunta ja yritystä ympäröivä yhteisö puolestaan vaikuttavat yrityksen toimintaan lainsäädännöllä, direktiiveillä ja suosituksilla (Cavusgil ym. 2017, 114–144). Mäntyniemen Ikihonka oy:n ”Mäntyniemen Hovinpolku” -matkailupalvelua määrittelevät pelastuslaki, työturvallisuuslaki, terveysuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, elintarvikelaki, tartuntatautilaki, alkoholilaki, kuluttajaturvallisuuslaki sekä tietosuojala. Toiminnassa tarvittavia lupia ja dokumentteja ovat turvallisuusasiakirja, pelastussuunnitelma, mahdolliset rakennusluvut, elintarviketoiminnan omavalvontasuunnitelma, ilmoitus elintarvikehuoneistosta, alkoholin myynnin omavalvontasuunnitelma, anniskelulupa, terveysuojelulain mukainen ilmoitus sekä majoitusilmoitus (Matkailun ABC 2024). Osa näistä luvista ja dokumenteista on tarpeen vasta siinä vaiheessa, kun Mäntyniemen kartanon alueelle kunnostettaviin rakennuksiin suunnitellaan majoitus-, ravitsemis- tai mahdollisia anniskelutiloja.

Yritysvastuulliset yritykset toimivat korruption ja lahjonnan vastaisesti. Ne myös noudattavat yhteiskunnassa vallalla olevia lakeja ja määräyksiä. Yrityksen myymän tai valmistaman tuotteen on täytettävä sille asetetut turvallisuus- ja käyttövaatimukset. Yrityksen markkinointiviestinnän tulee olla säädösten mukaista ja yrityksen tulee kantaa vastuuta asiakastyytyvyydestä. (Kuisma 2015, 82–177.) Suomen työlainsäädäntö määrää yrityksen toimintaa työsopimuslain, työaikalain, vuosilomalain, yhdenvertaisuuslain, työehtosopimuslain, opintovapaalain sekä palkkaturvalain kautta. Tämän lisäksi laki turvaa työntekijälle yksityisyyden turvan sekä määrittelee henkilökunnalle oikeuden osallistua erilaisiin osallistumisjärjestelmiin. (Työ ja elinkeinoministeriö 2024.) Matkailualalla noudatettavia EU-säädöksiä ovat säädökset liittyen tavaroiden ja palvelujen myyntiin, liiketoiminnan digitalisointiin, kuluttajansuojaan sekä henkilöstöasioiden hoitoon (YourEurope 2024).

Yritysvastuullinen hallintotapa pyrkii suurentamaan yrityksen positiivisia vaikutuksia ja ehkäisemään ja vähentämään yrityksen toiminnan aiheuttamia negatiivisia

vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan. Lait ja asetukset antavat toimintaan vähimmäisvaatimukset. Niiden päälle rakennetaan varsinainen yritys vastuun toimintamalli, jonka perustana on ympäristöpolitiikka ja ympäristöjärjestelmä. Pienyrityksessä ympäristöjärjestelmän ei tarvitse noudatella ISO 14001 -standardia, vaan se voi olla myös joku kevyempi järjestelmä. Tärkeintä on, että järjestelmää noudatetaan systemaattisesti. (Kuisma 2015, 82–177.) Aiempien tutkimusten valossa pienten yritysten vapaa- ja omaehtoiset ympäristötoimenpiteet ovatkin merkityksellisiä, jotta päästäisiin maailmanlaajuisiin ympäristötavoitteisiin (Chan ym. 2018, 135–152).

Tutkimuksen uskottavuus ja puolueettomuus

Kaiken tutkimuksen on pyrittävä totuuteen ja arvioitava niitä seikkoja, jotka tutkimuksessa voisivat vaikuttaa tuloksen virheellisuuteen. Haasteena on se, että laadullinen tutkimus muodostuu useista erilaisista tutkimusperinteistä ja siksi myös sen käsitykset eri piireissä tutkimuksen luotettavuuteen liittyvistä seikoista eroavat toisistaan. *Totuuden korrespondenssiteorian* mukaan väite on totta silloin, jos se vastaa todellisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158–172.) Ongelmalliseksi tämän teorian toteen näyttämisen tekee se, että tässä tutkimuksessa tutkittiin asiaa, joka ei ole vielä tullut todeksi. Tämän vuoksi on suljettava pois myös *pragmaattinen totuusteoria*, sillä se väittää uskomuksen olevan ”tosi”, jos sen käytännölliset seuraukset ovat hyödyllisiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158–172.) Tutkimuksemme tuloksia ei voida käsitellä pragmaattisen totuusteorian mukaan, koska kohdallamme tutkittavasta ilmiöstä ei ole vielä käytännön seuraamuksia. Sen sijaan voimme arvioida tutkimuksemme totuudellisuutta *koherenssiteorian* mukaan. Koherenssiteoriassa väite on totta, jos se on sama tai noudattelee samaa kuin jo aiemmin tutkitut ja todeksi todetut väitteet. Aiemman diskurssin perusteella voisimme olettaa, että asia on näin. Toisaalta voimme argumentoida, että koko yritys vastuun ajatus totuutena perustuu *konsensusukseen perustuvaan totuusteoriaan* (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158–172.); Maapallon kaikki merkittävät yhteisöt ovat yhdessä tulleet siihen lopputulokseen, että yritys vastuullinen toiminta on ”oikein”, kun taas ”väärää” on sellainen toiminta jota ei pidetä näiden yhdessä sovitujen säännösten ja ohjeiden mukaisena. Voi olla mahdollista, että viidenkymmen

vuoden päästä, kun ihmiskuntana näemme tämänhetkisten toimenpiteidemme globaalit vaikutukset, yhdessä sovittu ”totuus” tulee muuttumaan tai edelleen tarkentumaan ja se, mitä pidämme nyt ”oikeana” voikin olla sen konsensuksen mukaan ”väärää”.

Koska tutkimuksessa pyritään totuuteen, on sillä oltava näyttöä havaintojen puolueettomuudesta. Tämä tahtoo sanoa, että havainnoissa on pyritty objektiivisyyteen, eikä ole annettu esimerkiksi ennakoasenteiden tai uskomusten vaikuttaa tutkimuksen kulkuun. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158–172.) Olen itse saanut vapaasti valita tutkimukselleni aiheen, näkökulman, jonka kautta käsillä olevaa tutkimuskysymystä on käsitelty sekä käytetyt menetelmät. Tämän perusteella voidaan argumentoida, että tutkimukseni puolueettomuus on voinut vaarantua. Olen myös tehnyt pitkän uran auditoimalla eri ammattioppilaitosten kestävä kehityksen ohjelmia, joten voidaan esittää kritiikkiä siitä, että minulla on tutkijana ollut taustalla tietynlainen agenda ja halu näyttää ”toteen” jotain, mikä ei ehkä ollutkaan totta. Toisaalta voidaan myös argumentoida, että koska minulla on jo aiempaa kokemusta siitä, kuinka havainnoidaan erilaisten organisaatioiden toimintaa ja haastatellaan niiden erilaisia sidosryhmiä pyrkien nostamaan pinnan alta nousevat toiminnan kipupisteet ja haasteet näkyviin, on tämä kokemus toiminut tässä tutkimuksessa edukseni ja olen kyennyt etäännyttämään itseni tutkimusongelmasta ja paneutumaan siihen siten, että toimeksiantajayritykseni olisi yksi tutkimuskohteeni muiden joukossa.

Tutkimuksen luotettavuus ja vastaavuus

Kun arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta, otetaan huomioon seuraavat seikat:

1. Tutkimusprosessin toteutuksen tarkastaa ulkopuolinen henkilö.
2. Tutkija ottaa huomioon tutkittavaan ilmiöön vaikuttavat sisäistä ja ulkoista vaihtelua aiheuttavat tekijät.
3. Tutkija ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon sellaiset tekijät, jotka voivat vaikuttaa tutkimukseen ennakoimattomalla tavalla.
4. Tutkimuksen tekemisessä on noudatettu tieteellistä tutkimusta ohjaavia yleisiä periaatteita (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158–172.)

Tutkimuksen toteutusta ovat valvoneet sekä lopputyön ohjaaja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta sekä toimeksiantaja, Mäntyniemen Ikihonka oy:n yrittäjä. Tutkimuksessa noudatettiin tieteellistä tutkimusta ohjaavia periaatteita, kuten hyväksytettiin tutkimussuunnitelma etukäteen ohjaajalla ja toimittiin sen mukaisesti. Tutkimuskysymys pyrittiin rajaamaan riittävän hyvin ja se on ohjannut perehtymistä aiheesta tehtyihin aiempiin tutkimuksiin sekä kirjallisuuteen. Tutkimuksessa on noudatettu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun antamia tietosuojaohjeita sekä tutkimuseettisiä ohjeita. Tutkimuksen tuloksia ja niistä tehtyjä johtopäätöksiä on pyritty peilaamaan tutkimuskysymykseen sekä aiempiin tutkimuksiin.

Tutkimuksen toteutuksen aikana on tapahtunut seuraavia, tutkimuksen lopputulokseen vaikuttavia seikkoja: Käsitekartta tehtiin ensin teorian pohjalta, jonka jälkeen sitä käytiin läpi toimeksiantajan kanssa. Tämä toiminta on lisännyt tutkimuksen luotettavuutta, koska tehdyt johtopäätökset on alistettu asiantuntijan mielipiteille. Toisaalta tällaisessa, ”toisen käden arvioinnissa” on riskinä, että asiantuntijan näkemys on saattanut muokata alkuperäistä tulkintaa eri käsitteiden ja käsitekokonaisuuksien välisistä suhteista.

Tässä tutkimuksessa tutkittava ilmiö on ollut erittäin monimutkainen ja -ulotteinen. Tämän vuoksi jotkin tutkittavan ilmiön asiayhteydet ovat voineet jäädä tutkijalta vielä piiloon tai niitä on käsitelty riittämättömästi. Novak ja Gowin (1998, 103–106) ovat kuitenkin sitä mieltä, että käsitekartta on etenevä prosessi, joka ei ole koskaan valmis. Näin ollen voimme olettaa, että käsitekartta tulee vielä tarkentumaan ja mahdollisesti muuttumaan, kun tietämys ja kokemus tutkittavasta ilmiöstä sitä toimeenpannessa edelleen karttavat. Käsitekartoista nousseita johtoideoita pyrittiin todentamaan ryhmähaastattelun perusteella, siltä osin kun tutkimuksen reunaehdot antoivat myöten. Tällainen reunaehto oli se, että ryhmähaastattelussa keskityttiin tutkimaan ainoastaan yrityksen sosiaalista vastuuta sekä työnantajan toimintaa. Muut vastuun osa-alueet rajattiin pois tutkimuksesta, koska haastateltavat eivät olleet fyysisesti työskennelleet Mäntyniemen kartanon tilalla ja näin ollen he eivät voineet antaa siitä kokemuseräistä tietoa.

Ryhmähaastattelututkimuksen tulokseen vääristävästi ovat voineet vaikuttaa seuraavat seikat: Ryhmähaastattelun heikkous tutkimusmenetelmänä on, että puheliat haastateltavat ottavat suurimman roolin keskustelussa. Tutkimustilanteessa oli toisinaan haasteellista aktivoida hiljaisempia osallistujia puhumaan ja toisaalta hillitä puheliimpia osallistujia, jotta jokainen ryhmän jäsen sai sanoa mielipiteensä.

Haastattelukysymysten mahdollinen vaikeaselkoisuus on voinut vaikuttaa siihen, että haastateltavat eivät ole välttämättä ymmärtäneet haastattelijan kysymää asiaa tarkasti tai samalla tavalla kuin haastattelija on kysymyksellään tarkoittanut. Voimme kuitenkin ottaa huomioon, että keskustelutilanteessa haastateltavat vetivät omia johtopäätöksiään toisten vastauksista. Näin ollen kaikki tilanteeseen osallistuneet johdattelivat keskustelussa toisiaan ja oppivat toisiltaan. Lisäksi tutkimuksessa ei ollut tarkoitus löytää oikeita ja vääriä vastauksia, vaan lähinnä karottaa orgaanisesti, millaisia asioita tutkittavat nostivat heille merkityksellisiksi yritysvastuun osa-alueiksi.

Haastattelussa käytetty haastattelutyöli on voinut vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Kahden kysymyksen osalta on annettu haastateltaville vastausehdotuksia kuvailemalla, mihin arjen asioihin kyseinen asia voisi liittyä. Tekniikkana käytettiin myös vaikeiden kysymysten selittämistä toisin sanoin, jos näytti siltä, että haastateltavat eivät mahdollisesti ymmärtäneet alkuperäistä kysymystä. Tällaisen toiminnan sijasta olisi voitu käyttää hyväksi hiljaisia taukoja ja odottaa, mitä vastauksia kysymykseen olisi tullut ilman selitystä. Näin saadut vastaukset olisivat olleet ehkä avustettuja vastauksia autenttisempia.

Jos useat vastaajat vastasivat annettuun kysymykseen yhtä aikaa, tutkijan oli vaikea saada selville, mitä kukakin haastateltava sanoi. Tämä ongelma pyrittiin ratkaisemaan käymällä litteroinnissa nauhoite läpi niin monta kertaa, että kaikkien osallistujien vastaukset saatiin ylös. Nauhoitetun haastattelun muutamassa kohdassa oli kuitenkin vaikeaa jälkeenpäin sanoa, moniko haastateltavista esimerkiksi hymisi myöntymisen merkiksi. Tässä videonauhoitus olisi mahdollisesti tar-

kentanut tulosta, kun puheen lisäksi oltaisi voitu havainnoida haastateltavien kehonkieltä, esimerkiksi nyökytyksiä.

Haastattelu tehtiin aamulla kello yhdeksän osana työhön liittyvää virkistysmatkaa. Haastateltavien vireystila ja/tai vapautuminen ”virkaminästä” ovat osaltaan voineet vaikuttaa vastausten laatuun. Haastattelu käytiin humoristisessa tunnelmassa, joten haastattelija ei organisaation ulkopuolisena henkilönä välttämättä ole pystynyt tulkitsemaan kaikkia, henkilökunnan keskinäisiä sisäpiirin vitsejä tai anekdootteja. Haastatteluun varattu aika oli myös rajallinen. Osa kysymyksistä jäi sen vuoksi ohuelle analysoinnille ja kaikkia suunniteltuja teemoja ei ehditty käsittelemään haastateltavien kanssa. Saadut tulokset olisi voinut alistaa myös henkilökunnan arvioitaviksi, erityisesti heitä koskevan tutkimusosuuden osalta. Sitä ei kuitenkaan tutkimusajan puitteissa ehditty tehdä.

Tutkimuksen vakiintuneisuus ja siirrettävyys

Tutkimus on vakiintunut, jos sen aineiston löydökset, tulkinnat ja suositukset on arvioinut ulkopuolinen henkilö. Tutkimuksen siirrettävyys puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä toiseen kontekstiin siinä tapauksessa että tämä toinen tutkittava tapaus muistuttaa tässä tutkimuksessa tutkittua tapausta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158–172). Tässä tutkimuksessa valittiin tutkimusmenetelmäksi nimenomaisesti tapaustutkimus, koska tutkimuksen kohteena olevan yrityksen toimintaympäristö on harvinainen ja erityinen. Lisäksi yrityksen toiminta on esimerkillistä, sillä kartoitetun tiedon avulla on tarkoitus kehittää vasta suunnitteilla olevaa liiketoimintaa. Vilkan ym. (2018, 190–201) mukaan tapaustutkimuksen käyttö on tällaisissa tapauksissa perusteltua. Tämän perusteella voidaan argumentoida, että tutkimuksen tulokset eivät sinänsä ole siirrettävissä toisiin tutkimuksiin, koska vastaavanlaista tutkimusasetelmaa on vaikea löytää. Jos kuitenkin vastaavanlainen tutkimuskohde olisi saatavissa ja tutkimus haluttaisi tehdä tutkimuskuvausta vastaavalla tavalla, käytetyt tutkimusmenetelmät on pyritty kuvaamaan sellaisella tarkkuudella, että niitä noudattamalla tulisi pystyä tämä mahdollinen uusi tutkimus toimeenpanemaan. Näin ollen myös saadut tutkimus-

tuloksetkin olisivat keskenään verrannollisia ja tutkimuksen siirrettävyys olisi toteen näytetty.

8 LOPUKSI

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät ovat olennaisia Mäntyniemen Ikihonka oy:n yritys vastuun kehittämisessä. Tarkastelimme tutkimuskysymystä seuraavien alakysymysten kautta:

1. Keitä/mitä ovat Mäntyniemen Ikihonka oy:n tärkeimmät sidosryhmät? Millaisia odotuksia ja/tai vaatimuksia yrityksen sidosryhmillä on yritys vastuusta?
2. Mitkä ovat yrityksen olennaisimmat tekijät yritys vastuussa? Tarkastelimme yritystä olennaisuusanalyysin sekä kaksoisolennaisuuden näkökulmista.
3. Millaisia lakeja, yhteiskunnallisia säädöksiä, direktiivejä ja ohjeita on ohjaamassa yritys vastuuta? Mitkä ovat niiden tärkeimmät vaikutukset yrityksen toimintaan?

Tämän tutkimuksen perusteella Mäntyniemen Ikihonka oy toteuttaa yritystoiminnassaan sosiaalista kestävyyttä, kun mittarina pidetään henkilökunnan palautetta. Tärkeimmiksi sosiaalisen yritys vastuun osa-alueiksi tunnistettiin työviihtyvyys, ryhmähenki ja henkilökunnan omien arvojen toteuttaminen. Jos tuloksena saatua arvotusta haluttaisiin vielä tarkentaa, voisi olla syytä todentaa löydökset erimerkiksi lyhyellä kyselytutkimuksella.

Tutkimuksen hankaluutena oli se, kuinka voitaisiin todentaa yritys vastuullinen toiminta palvelusta, joka on tutkimuksen aikana vasta suunnitteilla. Valitettavasti on todettava, että tässä vaiheessa johtopäätökset ovat parhaimmillaankin vain hyviä arvauksia siitä, miten yritys vastuu Mäntyniemen Hovinpolku –matkailupalvelussa tulee toteutumaan. Huomataan kuitenkin, että kirjallisuuden mukaan tärkein tekijä yritys vastuun toteutumisesta yrityksessä on johdon vahva tahtotila toimia eettisesti oikein (Dolan & Zalles 2022, VII). Työskenneltyäni Mäntyniemen Ikihonka oy:n yrittäjän kanssa tiiviisti koko opinnäytetyöprosessin ajan, voidaan havaintojen perusteella sanoa, että tämä vaatimus käy toteen. Mäntyniemen Ikihonka oy:n johdon tahtotila on rakentaa sellainen palvelukokonaisuus joka toisaalta suojelee, varjelee ja ylläpitää toiminta-alueen sekä luonnon- että kulttuuri-

sia arvoja, mutta toisaalta myös käyttää näitä ominaisuuksia vahvasti tarjoamaan palvelun avaintekijöinä ja ymmärtää niiden arvon yritystoiminnan mahdollistajana. Myös yrittäjän pitkään jatkunut omaehtoinen yhteistyö Museoviraston ja Pohjois-Karjalan museon kanssa liittyen esimerkiksi vanhan päärakennuksen irtaimiston, nuottien sekä astioiden inventointiin sekä omaehtoinen Kalliometsän suojelu antavat aihetta olettaa, että tämänsuuntaista toimintaa tullaan tulevaisuudessa jatkamaan. Tähän omistajataholla ja yritysveitoisella toiminnalla on vahva yhteinen intressi.

Tutkimuksen perusteella annettuja huomioita voidaan käyttää toiminnan ohjaamiseen, jolloin voidaan jo etukäteen varautua ympäristöriskien varalle. Vastuullisuustyön edistymistä voidaan ja on syytä tutkia säännöllisesti esimerkiksi sidosryhmäkyselyin, jotta edistysaskeleet tulevat dokumentoitua ja niistä viestitään tärkeimmille sidosryhmille.

Toimintaan liittyviä jatkotutkimusaiheita voisivat olla esimerkiksi alueen kasvillisuuskartoitus sekä luonnontilaisen alueen että historiallisen puutarhan osalta. Sidoryhmien osalta olisi syytä vielä tarkentaa, mitkä ovat heidän näkökulmaansa tärkeimpiä yksittäisiä olennaisuuksia. Asiakaskyselyn/markkinointitutkimuksen voisi tehdä yhteistyössä esimerkiksi Visit Karelian vastuullisen asiantuntijan avustuksella. Tutkimuksen kohderyhmäksi voitaisiin valita esimerkiksi liikuntaesteiset.

Suunniteltua matkailupalvelua olisi hyvä testauttaa koeyleisöllä, jotta saataisi palvelupolun sudenkuopat paremmin esiin. Oppilaitosyhteistyönä voitaisiin tehdä palvelulle esimerkiksi sähköinen varausjärjestelmä, suunnitella käytettävä reitistö ja sitä varten tarvittavat rakenteet sekä opasteet. Näin voitaisiin ennalta ehkäistä alueen ylikulutusta ja muita matkailun ei-toivottuja lieveilmiöitä. Varausjärjestelmä auttaisi yritystä myös resurssien suunnittelussa sekä palvelukokonaisuuksien paketoinnissa.

Kestävä kehitys ja asiakaslähtöisyys ovat olleet minulle henkilökohtaisella tasolla merkittäviä asioita koko työurani aikana. Se, että näin kypsemällä iällä päätin

lähteä opiskelemaan liiketaloutta ja sain vielä sen lisäksi mahdollisuuden terävöittää osaamistani erityisesti yritys vastuun suuntaan tällä opinnäytetyöllä, on ollut avaava ja kokonaisvaltainen kokemus. On ollut hienoa oppia, että se minkä olen intuitiivisesti tiedostanut ja arvopohjani kautta uskonut olevan oikea menettelytapa, on aiemmilla ja nykyisellä tutkimuksella näytetty todeksi ja liiketaloudellisesti järkeväksi toiminnaksi. Liiketalous ei ole pelkkää kylmää matematiikkaa, vaan se voi myös olla aidosti eettisiin arvoihin tukeutuvaa vuorovaikutusta sidosryhmien kanssa. Vuorovaikutusta, jonka tuloksena syntyy menestyksellistä yritystoimintaa. Kiitän nöyrimmin opinnäytetyöni ohjaajia yliopettaja Heli Kesämaata sekä yrittäjä Anne Lindeberg-Piirista heidän roolistaan tämän löytömatkan ohjaajina.

LÄHTEET

- Aarras, N. 2023. Kiertotalous matkailurakentamisen suunnittelussa. Teoksessa Veijola, S. (toim.) *Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristöissä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 347–380.
- Anttila, S. 2023. Huomioi vastuullisuus myös arjen teoissa. Teoksessa Nopanen, A., Koivisto, P. & Meronen, P. (toim). *Talousviisas maatilayritys*. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 149, 68–71.
- Bärlund, A. & Perko, S. 2013. *Kestävä johtajuus; Bisneksen uusi elinehto*. Helsinki: Talentum Media Oy
- Cavusgil, S., Knight, G., Riesenberger, J. 2017. *International business. The new realities*. 4. painos. Boston, Columbus, Indianapolis, New York, San Francisco, Amsterdam, Cape Town, Dubai, London, Madrid, Milan, Munich, Paris, Montreal, Toronto, Delhi, Mexico City, Sao Paulo, Sydney, Hong Kong, Seoul, Singapore, Taipei, Tokyo: Pearson.
- Chan, S., Ellinger, P. & Widerberg, O. 2018. Exploring national and regional orchestration of non-state action for a < 1.5 °C world. *International environmental agreements: politics, law and economics* 2018 1, 135–152. Verkkojlehti. Saatavissa: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10784-018-9384-2.pdf> [viitattu 31.12.2023]
- Dathe, T., Dathe, R., Dathe, I. & Helmold, M. 2020. *Corporate Social Responsibility (CSR), Sustainability and Environmental Social Governance (ESG); Approaches to Ethical Management*. Cham: Springer Press.
- Dolan, C. & Zalles, B. 2022. *Transparency in ESG and the Circular Economy: Capturing Opportunities Through Data*. e-kirja. New York: Business Express Press. Saatavissa: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/xamk-ebooks/detail.action;jsessionid=node0p3fqbum27fu1u5x7t53bfbva182926.node0?docID=6804380>. [viitattu 29.12.2023]
- Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. *Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas*. Teoksessa: Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 5., uudistettu painos*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 7. painos. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Fischer, M., Foord, D., Frecè, J., Hillebrand, K., Kissling-Näf, I., Meili, R., Peskova, M., Risi, D., Schmidpeter, R. & Stucki, T. 2023. *Sustainable Business; Managing the Challenges of the 21st Century*. Springer Publishing. e-kirja. Saatavissa: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/63559/978-3-031-25397-3.pdf;jsessionid=B39BB6C50CA052A2461BD854ADD5AA5E?sequence=1> [viitattu 30.11.2023]

IPCC. 2023. A Synthesis Report: Climate Change 2023. The Intergovernmental Panel on Climate Change. Saatavissa: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/> [viitattu 23.1.2024]

Hakala, K. 2021. Viljavaltaiisten kiertojen monipuolistaminen. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 43.

Hakala, K. & Keskitalo, M. 2021. Esikasvien ja viljelykierron merkitys. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. . Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 43.

Harju, T. 2023. Maatilan vastuullisuustyö huomioidaan rahoituksessa yhä enemmän. Teoksessa Nopanen, A., Koivisto, P. & Meronen, P. (toim). *Talousviisas maatilayrittäjä*. . Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 149, 72–73.

Hilvo, T. & Rubanovitsch, M. 2023. Kestävä myynti & johtaminen. Espoo: Nordic Way Group Oy.

Himanen, S. 2021. Kumppanuuskasveilla ja kukkakaistoilla tukea ekosysteemi-palveluille. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. . Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 74–78.

Himanen, S. 2021. Sekaviljelyn hyödyt. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. . Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 67–68.

Hirsjärvi, H. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu; Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Jussila, M. 2010. Yhteiskuntavastuu. Nyt. Helsinki: Infor Oy.

Kaivosoja, J. 2021. Droneteknologiat. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. . Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 90–91.

Kalakoski, I. 2023. Rakennusten korjaaminen matkan merkityksellistäjänä. Teoksessa Veijola, S. (toim.) *Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristöissä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 386–413.

Karlsson, K. 2023. Paikan henki matkailusuunnittelun lähtökohtana. Teoksessa Veijola, S. (toim.) *Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristöissä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 381–385.

Kehusmaa, K. 2023. Merkitykselliset tavoitteet ja mittarit työyhteisön johtamiseen. Helsinki: Helsingin kamari Oy.

Kilpinen, P. 2022. Inhimillinen strategia. Helsinki: Alma Talent.

Konu, H. & Pesonen, J. 2020. Matkailuaktiviteetit matkailijoiden elämänlaadun edistäjinä. Teoksessa Konu, H., Pesonen, J. & Reijonen, H. (toim.) Matkailuliiketoimintaa teoriasta käytäntöön. Tampere: Vastapaino, 173–194.

Korkeakoski, E. 2017. Arvioi ja menesty; Arviointitoiminnan perusteet, prosessit ja vaikuttavuus. Tampere: Mediapinta Oy.

Kosonen, T. & Santalainen, T. 2022. Elinvoimaetu; Missiona kestävän kasvun edelläkävijyys. Jyväskylä: Docendo

Kuisma, J. 2015. Mainetta ja tulosta; Yritysvastuun johtamisen lyhyt oppimäärä. Helsinki: ST-Akatemia Oy.

Kurittu, K. & Rankinen, L. 2023. Menesty kestävästi! Vastuullisuus johdon ja hallituksen agendalla. Helsinki: Alma Talent Oy

Leppäranta, N. 2021. Hiiliviljely – regeneratiivinen viljely. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 50–54.

Liappis, H., Pentikäinen, M. & Vanhala, A. 2019. Menesty yritysvastuulla; Käsikirja kokonaisuuteen. Helsinki: Edita.

Lindeberg-Piironen, A. 2023. Yrittäjä. Haastattelu 27.12.2023. Mäntyniemen Ikihonka Oy.

Loikkanen, T., Vieru, M. & Satokangas, P. 2023. Yhdyskuntainfrastruktuurin asiakaslähtöisen käytön vastuullinen suunnittelu matkailukohteissa. Teoksessa Veijola, S. (toim.) Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristöissä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 415–417.

Lüthje, M. 2023. Kulttuurisensitiivisyyden paikalliset käytännöt matkailuliiketoiminnassa. Teoksessa Veijola, S. (toim.) Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristöissä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 275–312.

Malin, E. 2021. Kerääjäkasvien viljely. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 47.

Matkailun ABC 2024. Koulutusmateriaalit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/tourismabc/yrityslainsaadanto/> [viitattu 25.10.2024]

Mäntyniemen Ikihonka Oy 2023. Internet-sivut. Saatavissa: <https://ikihonka.fi/> [viitattu 28.12.2023]

Novak, J. D. 2002. Tiedon oppiminen, luominen ja käyttö. Jyväskylä: PS-Kustannus.

- Novak, J. & Gowin, B. 1998. Opi oppimaan. Helsinki: Gaudeamus Kirja.
- Pakarinen, V., Mustalahti, I. & Konu, H. 2020. Maaseutumatkailun edellytykset ja yhteistoiminta osana biotaloutta. Teoksessa Konu, H., Pesonen, J. & Reijonen, H. (toim.) Matkailuliiketoimintaa teoriasta käytäntöön. Tampere: Vastapaino, 99–124.
- Pasanen, K. 2020. Vastuullisuusviestinnällä kohti kestävämpää matkailua. Teoksessa Konu, H., Pesonen, J. & Reijonen, H. (toim.) Matkailuliiketoimintaa teorias- ta käytäntöön. Tampere: Vastapaino, 99–124.
- Peltonen, S. 2021. Kemikaaliton viljely. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 55–57.
- Peltonen, S. & Keskitalo, M. 2021. Teknologian kehitys. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 9.
- Peltonen, S. & Keskitalo, M. 2021b. Viljelyn vastuullisuus. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 5. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 5
- Peltonen, S. & Keskitalo, M. 2021c. Viljelystrategia ja riskien hallinta. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuo- tanto 2021, Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 7–8.
- Pietilä, I. 2017. Ryhmäkeskustelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 111–130.
- Ratsula, N. 2020. Esihenkilön työkalupakki eettiseen johtamiseen 2; Mistä muo- dostuu ”eettinen työntekijäkokemus”. Video. 20.11.2020. Helsinki: Eduhouse. <https://app.eduhouse.fi/palvelu/koulutuskokonaisuudet/27869951-esihenkilon-tyokalupakki-eettiseen-johtamiseen/27868022-esihenkilon-tyokalupakki-eettiseen-johtamiseen-1-mita-on-eettinen-ja-vastuullinen-johtaminen> [viitattu 26.1.2024]
- Rihtamo, V. 2020. Kestävän kehityksen edistäminen 4; Yritys. Video. 21.5.2020. Helsinki: Eduhouse. <https://app.eduhouse.fi/palvelu/koulutukset/11944918-kestavan-kehityksen-edistaminen-4-yritys> [viitattu 16.1.2024]
- Rimhanen, K. 2021. Puustoinen maatalous. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 7-8. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147, 62–65.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2017. Tutkimushaastattelun vuorovaikutus. Teokses- sa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 46–84.
- Saatsi Arkkitehdit 2020. Mäntyniemen Hovi; Päärakennuksen historiaselvitys ja rakennetun kulttuuriympäristön inventointi. RHS

Seppola, R. 2023. Liiketalous- ja yhteiskuntatieteen tutkimusstrategiat ja -menetelmät: Opas Pro Gradu tutkielmalle. e-kirja Books of Demand, Nore-stedt, Saksa. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789528017172> [viitattu 31.12.2023]

Silvola, H. & Landau, T. 2019. Vastuullisuudesta ylituottoa sijoituksiin. Helsinki: Alma Talent.

Söyrinki, R. & Hiltunen, S. 2021. Maisemapellot ja monimuotoisuus. Teoksessa Keskitalo, M., Peltonen, S., Lindén, S. & Anttila, S. (toim.). Uudistuva kasvintuotanto 2021, 7–8. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto. Tieto tuottamaan 147.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. e-kirja. Tampere: Tampere University Press.

Tuohino, A. & Pesonen, J. 2020. Resurssista kilpailueduksi – järvi kokemusympäristönä. Teoksessa Konu, H., Pesonen, J. & Reijonen, H. (toim.) Matkailuliiketoimintaa teoriasta käytäntöön. Tampere: Vastapaino, 99–124.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynkkynen, O. ja Berninger, K. 2017. Nettopositiivisuus: Menestyvän ja vastuullisen liiketoiminnan uusi taso. Helsinki: Alma Talent.

Työ- ja elinkeinoministeriö, 2024. Työlainsäädäntö. Saatavissa: <https://tem.fi/tyolainsaadanto> [viitattu 1.11.2024]

Törrönen, J. 2017. Virikehaastattelu. Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 233–255.

Vanhala, A. (toim.) & Ristaniemi, M. (toim.) 2022. Yritysvastuu & oikeus. Helsinki: Kauppakamari.

Veijola, S. 2023. Johdanto matkailunkestävään Suomeen. Teoksessa Veijola, S. (toim.) Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristöissä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 17–55.

Vilkka, H. 2018. Havainnot ja havainnointimenetelmät tutkimuksessa. Teoksessa: Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 156–173.

Vilkka, H., Saarela, M. & Eskola, J. 2018. Riittääkö Yksi? Tapaustutkimus kuvaajana ja selittäjänä. Teoksessa: Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 190–201.

Xamk Tietosuojaohjeet opiskelijalle 2021. Saatavissa: <https://ksamk.sharepoint.com/sites/Julkaisuintraan/Jaetut%20asiakirjat/Forms/Luokit-tain.aspx?id=%2Fsites%2FJulkaisuintraan%2FJaetut%20asiakirjat%2FGeneral%2FTietosuojaohjeet%20opiskelijoille%2Epdf&parent=%2Fsites%2FJulkaisuintraan%2FJaetut%20asiakirjat%2FGeneral> [viitattu 30.12.2023]

Wellig, A. & Kuivanen, A. 2024. Työnantajat ihmeissään nuorten työnhakijoiden vaatimusten kanssa – pelkkä hyvä palkka ei enää kelpaa. Uutiset 8.2.2024. YLE. Saatavissa: https://yle.fi/a/74-20073140?utm_source=facebook&utm_campaign=yleuutiset&utm_medium=social&fbclid=IwAR2eWzEO1jX80a_OP18NNAK7Zr4XltVofQeIXA005gA_PBvJ_BsVsekwrq8 [viitattu 8.2.2024]

YourEurope 2023. Matkailualan yritystoiminnan harjoittaminen. Internet-sivut. Saatavissa: https://europa.eu/youreurope/business/running-business/developing-business/tourism/index_fi.htm [viitattu 25.10.2024]

Åhlberg, M. 2018. Käsitekartat tutkimusmenetelminä. Teoksessa: Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pvm 27.2.2024

Tutkimustiedote

Kerromme tässä tutkimustiedotteessa tutkimuksesta, sen tavoitteista, toteutuksesta ja tulosten raportoinnista. Liitteenä olevassa tietosuojaselosteessa kerrotaan henkilötietojesi käsittelystä tässä tutkimuksessa. Yhteystietosi olemme saaneet Anne Lindeberg-Piiraiselta.

Tutkimuksen tekijät

Kaisa Karjalainen, MMM, tradenomi AMK-opiskelija

Xamk - Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkelin yksikkö, Patteristonkatu 3 D, 50100 Mikkeli

Yhteys henkilö tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä: Kaisa Karjalainen, MMM, tradenomi AMK-opiskelija, Puh. +358 44 3586072, karjalainen.kaisa@gmail.com, ckaka012@edu.xamk.fi

Tutkimuksen nimi: Hovinpolku: Yritysvastuu Mäntyniemen Ikihonka oy:ssä

Tutkimuksen kesto: 1.3. – 31.5.2024

Rahoituksen määrä: 0 €

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Pyydämme sinua osallistumaan Hovinpolku: Yritysvastuu Mäntyniemen Ikihonka oy:ssä - tutkimukseen. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät ovat olennaisia Mäntyniemen Ikihonka Oy:n yritys vastuun kehittämisessä. Tämän selvittääksemme tarkastelemme, keitä / mitä ovat Mäntyniemen Ikihonka Oy:n tärkeimmät sidosryhmät, Millaisia odotuksia ja / tai vaatimuksia yrityksen sidosryhmillä on yritys vastuusta ja mitkä ovat yrityksen olennaisimmat tekijät yritys vastuussa ja millaisia lakeja, yhteiskunnallisia säädöksiä, direktiivejä ja ohjeita on ohjaamassa yritys vastuuta? Tutkimustyön tuloksena syntyy yrityksen olennaisuusanalyysi. Lisäksi yrityksessä viedään läpi itsearviointiprosessi, jonka avulla voidaan määrittää toiminnan nykytaso. Sinun näkemystäsi sidosryhmän jäsenenä, on tärkeä osa tutkimuksta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää tutkimukseen osallistumisesi tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana eikä siitä koidu sinulle kielteisiä seurauksia.

Sinulla on oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus oikaista tietoja, oikeus tietojen poistamiseen, oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä ja oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen. Keskeyttäessäsi tutkimuksen, keskeyttämiseen asti sinusta kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Peruuttaessasi suostumuksesi henkilötietojesi käsittelyyn, sinusta siihen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita tietoja ei voida käsitellä osana tutkimusta, vaan ne tuhoetaan, mikäli niiden poistaminen aineistosta on mahdollista tai tiedot anonymisoidaan välittömästi peruuttamisen jälkeen, jolloin jo kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Anonymisoidut henkilötiedot eivät ole kohtuullisin keinoin tunnistettavissa annettujen tietojen perusteella tai tietoja muihin tietoihin yhdistämällä.

Pvm 27.2.2024

Tutkimuksen kulku

Ryhmähaastattelulla on tarkoitus selvittää yrityksen henkilökunnan näkökulmasta, miten yritys toimii tai miten yrityksen tulisi toimia vastuullisen työnantajan roolissa. Haastattelussa käymme läpi erilaisia työssä viihtymiseen, työturvallisuuteen ja tasa-arvoiseen kohteluun liittyviä kysymyksiä.

Haastattelu tehdään 2.3. lauantaina ryhmäkeskusteluna ja sen kesto on noin 30 – 40 minuuttia.

Haastattelu tehdään anonyymisti, eli haastateltaville annetaan nimilaput, joita haastattelussa käytetään oikeiden nimien sijasta. Haastateltavien oikea henkilöllisyys jää ainoastaan haastattelijan tietoon. Haastattelu nauhoitetaan, mutta nauhoitetta käytetään ainoastaan tässä tutkimuksessa ja nauhoite hävitetään asianmukaisesti, kun se on analysoitu. Haastattelussa käsiteltyjä asioita ei nosteta keskusteluun haastattelun päätyttyä, ellei haastateltava itse niin halua.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt sekä haitat/riskit ja niihin varautuminen

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää, kun kehitetään Mäntyniemen Ikihonka oy:n toimintaa entistä vastuullisemmaksi. Haastatteluun osallistuminen on myös hyvä tapa antaa johdolle palautetta anonyymisti sen toiminnasta. Palautte annetaan työnantajalle siinä muodossa, ettei yksittäisen henkilön henkilöllisyyttä paljasteta.

Tutkimusaineiston käsittely

Tutkimuksessa syntyy nauhoite, haastattelussa käytettävien virikelappujen merkintöjä sekä haastattelijan kirjallisia muistiinpanoja. Aineiston käsittelee ja säilyttää ainoastaan haastattelijan itse. Aineistoa ei luovuteta kolmansien tahojen käyttöön. Tulokset arkistoidaan tutkijan kotona ja kaikki henkilötiedot hävitetään aineistosta analyysin aikana. Nauhoitukset ja kaikki muistiinpanot tuhoetaan kuukauden jälkeen tutkimuksen valmistumisesta.

Tutkimusaineistossa muodostuu henkilötiedoista nimitieto sekä sidosryhmätyyppi (henkilökunta / asiakas / muu sidosryhmä). Nimet anonymisoidaan käyttämällä haastattelussa salanimiä. Ainoastaan haastattelijan ja haastattelun osallistujat tietävät, kenestä on kyse. Tutkimusaineistoa ei käytetä muualla kuin tässä tutkimuksessa, eikä aineistoa avata.

Tutkimustulokset ja niistä tiedottaminen

Tuloksista raportoidaan yrityksen sisällä. Opinnäytetyö julkaistaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opinnäytetyörekisterissä sekä Theseus-tietokannassa. Haastattelussa kootut tiedot esitetään haastateltaville niiden analyysin jälkeen. Tutkittavia ei voida tunnistaa eikä yksilöidä tuloksista. Tutkittavien henkilötietoja ei julkaista.

Tutkimuksen korvaukset tutkittavalle

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Tutkittavan oikeudet on kuvattu tietosuojaselosteessa ja tässä tiedotteessa.

Pvm 27.2.2024

Tutkijalle. Tutkimustiedote annetaan tutkittavalle. Kopio tutkimustiedotteesta jää tutkijan arkistoon. Mikäli tutkimuksen kohteena on alaikäinen, vanhemmille tai sosiaalityöntekijöille tms. annetaan tutkimustiedote sekä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

LIITTEET

LIITE: Suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen

Tietosuojailmoitus sovellettavaksi opiskelijoiden opinnäytetöihin

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Tämä tietosuojailmoitus kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen käsitellä henkilötietojasi, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan anonymisoida käyttäen osana tutkimusaineistoa.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Opiskelijan nimi: Kaisa Karjalainen

Sähköposti: karjalainen.kaisa@gmail.com

Puhelinnumero: 044-3586072

2. Opinnäytetyön aihe, kesto ja suorittajat

Opinnäytetyön aihe: Hovinpolku: Yritysvastuu Mäntyniemen Ikihonka oy:ssä

Opinnäytetyön kesto: 1.3.2024 – 31.5.2024

Opinnäytetyön suorittaja: Kaisa Karjalainen

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Tässä tutkimuksessa kerätään ja käsitellään ainoastaan osallistujien nimiä ja sitä, mihin sidosryhmäkategoriaan he kuuluvat. Haastateltavien vastaukset analysoidaan perustuen siihen, mihin sidosryhmään (henkilökunta / asiakkaat / muu sidosryhmä) he kuuluvat. Nimien merkitys on ainoastaan se, että haastattelija pystyy haastattelussa kohdistamaan kysymykset oikeille henkilöille.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella: tutkittavan suostumus.

5. Mitä tietoja minusta käsitellään?

Tässä tutkimuksessa kerätään ja käsitellään ainoastaan osallistujien nimiä ja sitä, mihin sidosryhmäkategoriaan he kuuluvat. Nimitiedot pidetään salaisina, ja ainoastaan haastattelija ja yrittäjä tietävät haastatteluihin osallistuvien oikeat nimet.

Etunimi: Käytetään haastattelussa kohdistamaan haastattelukysymykset. Nimet korvataan salanimillä, jolloin henkilön anonymiteettisuoja säilyy.

Sidosryhmätyyppi: Haastattelut tehdään ryhmähaastatteluina, kutakin sidosryhmätyyppiä erikseen haastatellen. Vastaukset painotetaan sidosryhmätyypin (henkilökunta / asiakas / muu sidosryhmä) mukaan.

6. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Tieto kerätään tutkittavalta itseltään haastattelun kautta.

7. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Rekisteristä ei luovuteta tietoja kolmansille osapuolille.

8. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Ei käsitellä.

Xamkissa käytetään tallennustilana Microsoft pilvipalveluita (Teams ja OneDrive). Microsoft käsittelee pääsääntöisesti tietoja EU/ETA-alueella ja alueellisissa tietokeskuksissa. Microsoft on sitoutunut toimimaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

9. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Henkilötietoja säilytetään opinnäytetyön julkaisemisesta yhden kuukauden verran eteenpäin. Tämän jälkeen henkilötiedot hävitetään.

10. Miten henkilötietoni suojataan?

Henkilötiedot ovat manuaalisessa ja sähköisessä muodossa. Manuaaliset tiedot säilytetään tutkijan kotona niin, ettei sivullisilla ole niihin pääsyä. Sähköisessä muodossa olevat tiedot ovat tietokoneella käyttäjätunnuksen sekä salasanan takana. Suorat tunnistetiedot poistetaan tutkimusmateriaalista analysointivaiheessa.

11. Miten voin käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on: Kaisa Karjalainen, 044-3586072, karjalainen.kaisa@gmail.com

- a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)
Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.
- b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)
Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.
- c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)
Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.
- d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)
Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.
- e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)
Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.
- f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)
Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

12. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Xamkin tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi

Osa-alueet	Kestävän kehityksen näkökohta	Sen aiheuttama ympäristövaikutus	Riskin todennäköisyys	Ongelman vakavuus, jos riski toteutuu	Olennaisuuden merkittävyys	Suojelutoimien tavoite	Toimenpiteet		
			0 = ei merkitystä, 1 = voi aiheuttaa pieniä vaikutuksia, 2 = pieni riski, 3 = keskinäinen riski, 4 = suuri riski	0 = ei merkitystä, 1 = voi aiheuttaa pieniä vaikutuksia, 2 = vaikutuksia, jotka korjattavissa, 3 = voi aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia, jotka korjattavissa, 4 = erittäin vakava / korjautumaton vahinko	[= riskin todennäköisyys * riskin vakavuus] (0-3) = ei kovin olennainen, (4) = potensiaalisen olennainen: tarkkaillaan tilanteen kehitystä, (6-12) = erittäin olennainen: huomioidaan toiminnassa, ennaltaehkäistään				
Ekologinen vastuu	Jätteet	Turistien tuomat roskat	Ympäristön roskaantuminen	1	2	2	Jätteen vähentäminen, jätteiden hyötykäyttö	Matkailijoiden ohjaus, jätteiden lajittelupisteet	
		puutarhan- ja metsänhoidosta syntyvä org. jätte	esteettisyys kärsii kuljetuksen ja käsittelyn aiheuttama energian kulutus	2	1	2		raivausjätteen naketus + kaytto katteena, rikkakasvien kompostointi, kompostimullan käyttö maanparannusaineena	
		polkujen raivauksessa ja maansiirroissa syntyvä kaivunmaa	hajat, rotat, varislinnut	2	2	4		kaivunmaaä jätetään ja käytetään mahdollisuuksien mukaan täytemaana ja maanparannusaineena	
		ruuan jätteet		1	1	1		Ruokajätteiden lämpökompotointi niin, ettei tuhoeläimet pääse käsiksi.	
		muu jätte		1	1	1		lajitellaan ja käsitellään jätteenkäsittelyohjeiden mukaisesti	
		valaistus	valosaaste, sähköön kulutus	0	0	0	"Energian säästö, uusiutuviin energioiden käyttö"	Valitaan ulkovalaisimet, jotka eivät loista taivaalle, LED-valojen käyttö, liiketunnistimet, harkitaan, tarvitseeko polkuverkostoa valaista lainkaan (käyttö vain valoisana aikana)	
	Hiilioksidipäästöt	muu energian kulutus vijemien, puiston ja metsän hoitoon tarvittavien koneiden päästöt	kasvihuonekaasupäästöt	0	0	0		valitaan vähiten energiaa kuluttavat menetelmät ja laitteet, voidaanko tuottaa tuuli / aurinkoenergialla?	
		matkailuliikenteen päästöt		1	1	1		työkoneiden säännöllinen huolto, energiaa säästävää ajotapa, kompensoidaan hiilivälilylyä	
		viljelyn aiheuttamat valumat vesistöihin	ravinnevalumat, vesierosiovalumat	1	2	2	"Lahavesiston rehevöitymisen ehkäisy"	tyhjäkäynnin välttäminen, alueella ei liikuta moottoriajoneuvoilla (lukuunottamatta invalidit) suojaavyöhykkeet, tuvavesien viivyttämisrakenteet, kosteikon kunnostus	
	Vesi	paikoitusalueen hulevedet	raskasmetallit, mahdolliset öljy- tai polttoainevuodot	1	1	1		paikoitusalueen hulevesien ohjaus suodatusalueelle, ei suoraan vesistöön	
		viemien, puiston ja metsän hoitoon tarvittavien koneiden päästöt		1	1	1		työkoneet tankataan vain tankkukseen sopivalla alustalla, ekologiset voitelu- ja polttoainelinat	
		talousvesi	jätevedet	0	0	0		jätevesien käsittely ohjeiden mukaisesti	
	Luonnon monimuotoisuus	viljelyn aiheuttama lajistokato	yksipuolinen viljely, monokulttuuri	0	0	0	"Paikan pysyvän arvon säilyttäminen ja parantaminen"	Permakulttuuri, viljelykierto, maisema- ja riisapelto, niityt, kemikaaliton viljely, vieraslajien torjunta	
		matkailun aiheuttama lajistokato	luonnonrauhan häiriintyminen	2	2	4		opastetaan ja rajataan kulku niin, ettei herkkä lajisto vahingoitu, matkailijoiden ohjaus (esim. lintujen pesimärauhan varmistaminen), monimuotoisten populaatioiden suosiminen	
	Materiaalit	rakenteet, materiaalit ja kalusteet	käytettävien materiaalien, kalusteiden ja rakenteiden ympäristökuorma	1	2	2	"Mahdollisimman pieni ekologinen jalanjälki"	vältetään rakenteiden rakentamista, kierrätetään vanhaa, käytetään paikallisia materiaaleja, suositaan pitkään käyttöä omaavia materiaaleja, selvitetään uusien hankintojen ekologisuus / eettisyys	
		Henkilöstö	henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen	sairauspoissaolot, työteho, sitoutuneisuus yritykseen, innovaatiot	1	3	3	"Hyvinvoiva henkilöstö on yrityksen kivijalka"	työvälineistä ja vaikutusmahdollisuuksista huolehtiminen, työsuojelusta ja ergonomiasta huolehtiminen, psyykkisestä työturvallisuudesta huolehtiminen
	Asiakkaat	Asiakaslähtöinen palvelu: esteettömyys, esteettisyys, elämänilo	Kokemuksen saavutettavuuden mahdollistaminen			EI ARVIOIDA: Tässä suhteessa ainoastaan positiivisia vaikutuksia.		"Jokainen asiakas tuntee itsensä arvostetuksi ja tervetulleeksi"	Asiakaspolkujen auki kirjoittaminen, asiakaspalautteiden vastaanottaminen ja toiminnan kehittämisen niiden perusteella.
		Arvoketjut ja hankinnat	materiaalien, rakenteiden ja kalusteiden eettisyys	hankintaketjun eettisyys	1	2	2	"Kannetaan vastuuta globaalisti"	käytetään paikallisia materiaaleja ja toimittajia, suositaan käsitöitä, selvitetään uusien hankintojen eettisyys

ekologinen kädenjälki!

Sosiaalinen vastuu	Paikallis-yhteisö			EI ARVIOIDA: Tässä suhteessa toiminnalla ainoastaan positiivisia vaikutuksia.	Työllistetään mahdollisuuksien mukaan paikallisia ihmisiä. Osallistutaan "kesälahtelaisuus", "kiteeläisyys", "karjalaisuus", "maalaisuus", "Itäsuomalaisuus"	Työllistetään mahdollisuuksien mukaan paikallisia ihmisiä. Osallistutaan paikallisyhteisön toimintaan. Tehdään yhteistyötä muiden yrittäjien ja kolmannen sektorin kanssa. Innovoidaan, kehitetään & luodaan uutta.	ekologinen kädenjälki!	
	Yhteiskunta, kulttuuri, perintö	työllisyys, yhteisöllisyys, verot	Paikallisyhteisön hyvinvoinnin ylläpito omalta osalta	1	3	3	"Vastuullinen yrityskansalaisuus"	Toimitaan lakien ja ohjeiden mukaan. Maksetaan verot Suomeen. Ei hyväksytä korruptiota, lahjontaa eikä epätasa-arvoa.
	Yksityisyyden suoja	kulttuurihistorialliset arvot	kunnossapito, kulumisen ehkäisy, restaurointi ja ennallistaminen	2	3	6	"Paikan pysyvän arvon säilyttäminen ja parantaminen"	Paikalla olevan rakennuskannan kunnossapito ja säilyttäminen museoviraston ohjeiden mukaan. Paikalla olevan historiallisen puiston kunnostaminen ja ennallistaminen kunnioittaen alkuperäistä suunnitelmaa, mutta resurssit huomioiden.
		alueella asuvien yksityisyys, kotirauha	matkailutoiminnan aiheuttamat häiriöt	2	3	6	"Koti on koti"	Matkailutoiminnan toiminta-alueen ja vierailuajkojen rajaaminen niin, että se aiheuttaa mahdollisimman vähän häiriötä tontilla asuville.
		asiakkaiden yksityisyys	tietosuoja	1	1	1	"Asiakastiedot ovat salaisia"	Henkilötietoja kerätään vain tarpeeseen nähden. Asiakkailta on oikeus tarkistaa heistä kerätyt tiedot. Asiakastietoja säilytetään niin, että ne eivät joudu tietomurron kohteeksi."
	Taloudellinen vastuu	Taloudellinen vaikuttavuus	liiketoiminnan kannattavuus	puiston ylläpito ja toiminta jatkuu / heikkenee	1	4	4	"Liiketoiminnan tulot kattavat menot ja kohteen ylläpidon"
Hallintotapa		vaikutus paikallisyhteisöön	kyllän elinvoiman väheneminen	1	3	3	"Yritys luo toimintamahdollisuuksia myös muille yrityksille ja yhteisöille"	Matkailuyritysräppään kehittäminen, jonka avulla rahoitusta hankkeille. STF-Sustainable Travel Finland -sertifikaatin hankinta
Laatu		toiminnan eettisyys, voitonjaon oikeudenmukaisuus	pysyvä liiketoiminta	1	3	3	"Yrityksen toiminta ei perustu voiton maksimointiin, vaan pysyvän arvon luontiin"	Sosiaalinen yrittäjyys. Henkilöstö, yhteistyökumppanit ja asiakkaat ovat mukana yritystoiminnan kehittämisessä. Oikeudenmukainen voitonjako
		arvonluonti asiakkaalle, hallinnollinen läpinäkyvyys ja lailliset menettelytavat	jatkuvuuden takaaminen			EI ARVIOIDA: Tässä suhteessa toiminnalla ainoastaan positiivisia vaikutuksia.	"Hyvään pyritään, erinomaista tuppaa tulemaan"	Toimitaan yrityksen arvojen mukaisesti: eettisyys, esteettömyys, ekonomisuus, ekologisuus, elämyksellisyys ja elämänilo, mäntyjen adoptointi